

WPŁYW CZYNNIKÓW REGULACYJNYCH I FISKALNYCH NA WYNIKI FINANSOWE BANKÓW W IV KWARTALE 2022 ROKU

SYGN. WIB PAB 4/2023

Raport opracowany na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego
Fundacji Warszawski Instytut Bankowości

Warszawa, kwiecień 2023

 PROGRAM
ANALITYCZNO
BADAWCZY

O Raporcie

Raport **Wpływ czynników regulacyjnych i fiskalnych na wyniki finansowe banków w IV kwartale 2022 roku** został opracowany na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego Fundacji Warszawski Instytut Bankowości.

Autorzy:

Raport przygotowany przez zespół w składzie:

prof. dr hab. Jan Czekaj

– profesor zwyczajny i kierownik Katedry Rynków Finansowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. W przeszłości był między innymi członkiem Rady Polityki Pieniężnej, Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Przekształceń Własnościowych oraz w Ministerstwie Finansów, członkiem Rady Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, a także zastępcą przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego oraz Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych. Jest autorem, współautorem oraz redaktorem wielu książek, artykułów naukowych oraz publikacji i komentarzy w prasie specjalistycznej.

dr Andrzej Banasiak

– (Związek Banków Polskich) doktor nauk ekonomicznych, koordynuje prace Programu Analityczno-Badawczego WIB i pełni rolę Sekretarza Rady Programu. Kieruje zespołem badań i analiz ZBP. Realizuje prace nad warunkami rozwoju sektora bankowego, z uwzględnieniem środowiska makroekonomicznego i regulacyjnego, zagadnień struktury rynku finansowego i finansowania gospodarki. Posiada praktyczne doświadczenia w zakresie kredytowania, rynku nieruchomości, instrumentów finansowych oraz wymagań nadzorczych. Posiada doświadczenia analityczne w zakresie sektora bankowego oraz niebankowych instytucji finansowych.

Agnieszka Nierodka

– (Związek Banków Polskich) ekonomista, Doradca Zarządu w Zespole Badań i Analiz Związku Banków Polskich, specjalizuje się w zagadnieniach dotyczących rozwoju rynku hipotecznego i nieruchomości, refinansowania kredytów hipotecznych, ochrony konsumenta oraz prawa europejskiego. Doświadczony prelegent i autor publikacji dot. rozwoju bankowości hipotecznej i rynku listów zastawnych, ochrony konsumenta oraz skuteczności obowiązków informacyjnych wobec konsumenta.

dr Tomasz Pawlonka

– (SGGW w Warszawie/Związek Banków Polskich), ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3463-7013> – adiunkt w Katedrze Finansów SGGW w Warszawie oraz główny specjalista w Zespole Badań i Analiz Związku Banków Polskich. Jego działalność naukowo-dydaktyczna skoncentrowana jest na finansach behawioralnych oraz zarządzaniu finansami przedsiębiorstw. Autor blisko 30 opracowań naukowych, w tym czterech monografii.

dr hab. Czesław Lipiński

– analityk finansowy związany z bankowością komercyjną od 1992 r., pracując na stanowiskach od specjalisty ds. analiz do dyrektora Departamentu Planowania i Analiz Ekonomicznych, a w okresie 2015–2021 na stanowisku eksperta w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Równolegle wieloletni pracownik naukowy i nauczyciel akademicki (Uniwersytet Łódzki 1976–2000 i ponownie od 2021, Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania w Łodzi 1997–2017, Społeczna Akademia Nauk w Łodzi 2011–2020), stypendysta Fundacji im. A. Humboldta oraz asystent badawczy w Katedrze Statystyki i Ekonometrii Fernuniversitaet Hagen w Niemczech 1990–1992). Autor lub współautor ponad 50 publikacji naukowych i 60 niepublikowanych opracowań z dziedziny metod ilościowych w ekonomii w ramach resortowych i centralnych programów badawczych oraz badań własnych, a także licznych niepublikowanych prac analitycznych do użytku wewnętrznego. Promotor ponad 170 prac licencjackich i magisterskich z dziedziny finansów i ekonomiki banków.

dr Wojciech Zatoń

– FRM, doradca inwestycyjny (nr licencji 727). Adiunkt w Katedrze Bankowości Centralnej i Pośrednictwa Finansowego Uniwersytetu Łódzkiego, wcześniej w Katedrze Ekonometrii UŁ. Zajmuje się wykonywaniem analiz statystycznych, ekonometrycznych, finansowych w obszarze makroekonomii, mikroekonomii i rynków finansowych. Autor i współautor około 50 autorskich i współautorskich publikacji naukowych w dziedzinie ekonometrii i rynków finansowych. Wykładowca w zakresie rynków finansowych, zarządzania ryzykiem, modelowania danych finansowych i analizy finansowej. Redaktor statystyczny czasopisma naukowego *Finanse i Prawo Finansowe*. Wielokrotny laureat Konkursu NBP i Rzeczypospolitej na Najlepszego Analityka Makroekonomicznego.

O Programie

Program Analityczno-Badawczy przy Fundacji WIB powstał w 2019 roku jako odpowiedź na potrzeby sektora bankowego w zakresie analizy zjawisk, tworzenia opracowań i porządkowania wiedzy w obszarach cyberbezpieczeństwa i nowych technologii, a także szeroko rozumianego otoczenia sektora bankowego, kształtującego warunki działania banków w Polsce. Prace analityczno-badawcze w ramach programu realizowane są pod kątem możliwości praktycznego wykorzystania ich wyników w celu rozwoju sektora bankowego, podnoszenia poziomu bezpieczeństwa usług oraz kreowania wartości dla klientów bankowości. PAB WIB kładzie duży nacisk na rozwój współpracy ze środowiskami akademickimi i eksperckimi, poszukując synergii w zakresie zainteresowań badawczych autorów oraz potrzeb rozwojowych sektora bankowego.

W ramach programu realizowane są analizy i badania w następujących obszarach:

- **Nowe technologie i cyberbezpieczeństwo**
- **Zdolność banków do finansowania gospodarki**
- **Bankowość spółdzielcza**
- **Rynek nieruchomości**
- **Zielony ład i finansowanie energetyki odnawialnej**
- **Finansowanie projektów innowacyjnych**

Więcej na temat działalności programu na stronie www.pab.wib.org.pl

Kontakt:

dr Andrzej Banasiak
Koordynator Programu
m: 696 405 104
e: abanasiak@wib.org.pl

Jacek Gieorgica
m: 603 626 254
e: jgieorgica@wib.org.pl

Warszawski Instytut Bankowości
00-380 Warszawa, ul. Kruczkowskiego 8
t: (22) 182 31 70
e: pab@wib.org.pl

Agnieszka Nierodka
m: 607 484 391
e: anierodka@wib.org.pl

dr Tomasz Pawlonka
m: 505 917 778
e: tpawlonka@wib.org.pl

Spis treści

I	ROZDZIAŁ I. Otoczenie makroekonomiczne – zagadnienia istotne ze względu na funkcjonowanie instytucji finansowych	6
	Wstęp	7
	1. Podstawowe elementy sytuacji gospodarczej w IV kwartale 2022 roku	8
	2. Inflacja	10
	3. PKB i czynniki jego wzrostu	15
	4. Sektor finansów publicznych	16
	5. Polityka pieniężna	16
	6. Sytuacja sektora bankowego i jego zdolność do finansowania gospodarki	18
	7. Podsumowanie i rekomendacje	21
II	ROZDZIAŁ II. Sytuacja sektora bankowego w 2022 r.	22
	Wprowadzenie	23
	1. Wyniki finansowe sektora bankowego i jego elementy składowe w IV kwartale 2022 r.	23
	2. Wpływ zewnętrznych obciążeń na wyniki finansowe banków i ich rentowność	31
	3. Zmiany w kapitałach własnych banków	38
	4. Zachwianie modelu biznesowego banków	43
	5. Wnioski	47
III	ROZDZIAŁ III. Symulacja wyniku finansowego banków z uwzględnieniem zewnętrznych obciążeń regulacyjnych i fiskalnych – (IV kwartał 2022) oraz prognoza na rok 2023	49
	1. Sektor bankowy. Rok 2022 – w skrócie	50
	2. Sektor bankowy. Wyniki rzeczywiste w roku 2022 a poprzednia prognoza	54
	3. Sektor bankowy. Prognoza na 2023 rok (1)	56
	3.1. Trzy scenariusze	56
	3.2. Założenia makroekonomiczne	56
	3.3. PKB	56
	3.4. Wskaźnik inflacji	57
	3.5. Pozostałe założenia	57
	4. Sektor bankowy. Wyniki prognoz scenariuszowych na 2023 rok	60
	5. Sektor bankowy. Prognoza na 2023 rok (2)	61
	6. Komentarz	63
	7. Porównanie scenariusza bazowego bieżącej prognozy ze scenariuszem bazowym prognozy poprzedniej	64

Otoczenie makroekonomiczne – zagadnienia istotne ze względu na funkcjonowanie instytucji finansowych

prof. dr hab. Jan Czekaj

Wstęp

Czynniki determinujące sytuację makroekonomiczną Polski w czwartym kwartale 2022 roku stanowiły kontynuację procesów zapoczątkowanych w poprzednich kwartałach. Pandemia COVID-19, która wpływała na sytuację ekonomiczną od marca 2020 roku, niemal całkowicie straciła na znaczeniu. Istotniejsze znaczenie ma wojna w Ukrainie. Rzeczywista czy też zapowiadana intensyfikacja wojny oraz wprowadzanie kolejnych sankcji powoduje wstrząsy na rynkach surowców energetycznych, osłabienie walut krajów regionu, w tym przede wszystkim złotego, co negatywnie wpływa na sytuację gospodarczą w naszym kraju. Szczególnie istotna jest utrata dynamiki PKB oraz utrzymywanie się inflacji nadal na bardzo wysokim poziomie.

Sytuacja gospodarcza Polski w czwartym kwartale 2022 roku wykazywała coraz silniejsze, w porównaniu z poprzednimi kwartałami, oznaki osłabienia. Świadczy o tym poziom podstawowych wskaźników makroekonomicznych charakteryzujących tę sytuację. Niemal wszystkie z tych wskaźników pogorszyły się w porównaniu z poprzednim kwartałem. Tempo wzrostu sprzedaży detalicznej, produkcji przemysłowej i budowlanej czy wreszcie PKB świadczą o tym, że tendencje recesyjne w gospodarce ulegają wzmocnieniu. Niewyrównany sezonowo PKB wzrósł o 2%, co jest najgorszym wynikiem od drugiego kwartału 2021 roku. Dziś wiele danych wskazuje jednoznacznie, że polska gospodarka wkroczyła w okres spowolnienia, a nawet recesji. Świadczy o tym spadek PKB wyrównanego sezonowo w relacji do kwartału trzeciego o 2,4%, co może prowadzić do wystąpienia co najmniej recesji technicznej. Jeżeli nawet nie wystąpi recesja, to tempo wzrostu PKB obniży się istotnie, tworząc nową sytuację w gospodarce Polski, która od początku transformacji, z krótkimi okresami spadku dynamiki PKB, wykazywała jedno z najwyższych wskaźników wzrostu.

Słabnąca dynamika wzrostu gospodarczego Polski znajduje odzwierciedlenie w wybranych miesięcznych wskaźnikach makroekonomicznych. Sprzedaż detaliczna, która na początku roku wykazywała silną dynamikę, wyraźnie słabnie od połowy roku. W październiku sprzedaż detaliczna wzrosła jedynie o 0,7%, w listopadzie o 1,6%, a w grudniu tylko o 0,2%. Podobne tendencje występują w odniesieniu do produkcji sprzedanej przemysłu, która w październiku wzrosła o 6,6%, w listopadzie o 5,5%, a w grudniu o 1%, podczas gdy w poprzednich miesiącach 2022 roku wskaźniki wzrostu przekraczały na ogół 10%. Znacznie gorsze wyniki osiągało budownictwo. W październiku i listopadzie produkcja budowlano-montażowa wzrosła odpowiednio o 3,9% i 4%, natomiast w grudniu spadła

o 0,8%. Można się obawiać, że w kolejnych miesiącach 2023 roku sytuacja w budownictwie będzie się dalej pogarszać, co wynika głównie ze stagnacji w inwestycjach. W kolejnych miesiącach czwartego kwartału obserwowaliśmy nieznaczne wahania dynamiki wynagrodzeń przy generalnie spadkowej ich tendencji. W październiku tempo wzrostu wynagrodzeń wyniosło 13% i po niewielkim wzroście w listopadzie (13,9%), spadło do 10,3% w grudniu. Spadek dynamiki wynagrodzeń jest pozytywny, gdyż osłabienie tej dynamiki jest jednym z ważnych warunków ograniczenia inflacji.

W ostatnich dwu miesiącach roku wskaźnik CPI obniżył się nieznacznie, co nie zmienia ogólnej oceny, że pod koniec ubiegłego roku inflacja pozostawała jednym z najważniejszych problemów polskiej gospodarki. Jakkolwiek spadek inflacji jest zjawiskiem pozytywnym, to może on wyrzucić negatywny wpływ na politykę pieniężną, gdyż może stanowić uzasadnienie dla powstrzymywania się od dalszego zaostrzania polityki monetarnej czy nawet jej łagodzenia. Tymczasem przejściowy spadek inflacji wynikał głównie ze spadku cen energii i żywności przy dalszym wzroście inflacji bazowej. Oznacza to wzrost udziału inflacji bazowej w łącznej inflacji. Taki wniosek wynika m. in. z listopadowej projekcji inflacji opracowanej przez NBP, według której wpływ cen energii i żywności na CPI będzie malał w kolejnych kwartałach, a od czwartego kwartału 2023 roku ceny energii i żywności nie będą w ogóle podwyższać wskaźnika inflacji. Inaczej mówiąc od czwartego kwartału 2023 roku inflacja będzie w całości determinowana czynnikami wewnętrznymi. Jeżeli te prognozy spełnią się, to polityka antyinflacyjna będzie musiała ulec zasadniczej zmianie. Inflacji bazowej, mającej głównie charakter popytowy, nie można ograniczyć bez odpowiedniego ograniczenia popytu, do czego konieczne jest zaostrzenie polityki monetarnej.

Pełna ocena stanu sektora finansów publicznych jest nadal trudna ze względu na stosowanie niestandardowych sposobów finansowania bezzwrotnych wydatków przez instytucje (BGK i PFR), które nie są częścią składową sektora finansów publicznych, co utrudnia uzyskanie informacji na temat rzeczywistej wielkości deficytu budżetowego i długu publicznego, a także rzeczywistych wydatków na finansowanie kosztów działań antyinflacyjnych. Dodatkowym czynnikiem zaciemniającym rzeczywisty stan sektora finansów publicznych jest inflacja, która w pewnym sensie deformuje obraz tego sektora. W poprzednich latach stopień wykonania dochodów, wydatków i deficytu uzależniony był głównie od dynamiki podatków pośrednich (zwłaszcza VAT), które rosły szybciej niż planowane. W 2022 roku najszybciej rosły podatki

bezpośrednie. Niezwykle wysoki jest stopień wykonania CIT (120% planowanych wpływów na koniec listopada) oraz podatku od niektórych instytucji finansowych (102,8% na koniec listopada). Oczywiście wynika to z wysokiej inflacji, która ma korzystny wpływ na dochody budżetu.

Niezwykle trudna jest ocena sytuacji w sektorze bankowym. W pierwszym i drugim kwartale 2022 roku utrwały się symptomy poprawy sytuacji sektora bankowego, zapoczątkowane w czwartym kwartale poprzedniego roku. W trzecim kwartale sytuacja uległa jednak gwałtownemu pogorszeniu, a sektor bankowy odnotował wysoką stratę. Z kolei w czwartym kwartale zysk sektora bankowego ponownie wzrósł osiągając rekordowy poziom prawie 7 mld zł. Nadal obserwujemy słabą aktywność akcji kredytowej banków. W czwartym kwartale spadła zarówno wartość kredytów ogółem dla sektora niefinansowego, jak też wartość kredytów dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, w tym wartość kredytów hipotecznych.

W kolejnych kwartałach na sytuację finansową sektora bankowego wpływać będą ustawowe decyzje dotyczące wakacji kredytowych oraz innych, potencjalnych form (kredyty frankowe) obciążeń sektora bankowego, jak też spadek zdolności kredytowej gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w związku z prognozowanym osłabieniem aktywności gospodarczej oraz wysokim wzrostem kosztów oprocentowania kredytów.

1. Podstawowe elementy sytuacji gospodarczej w IV kwartale 2022 roku

Wyniki polskiej gospodarki w czwartym kwartale 2022 roku, w porównaniu do czwartego kwartału 2021 roku, istotnie pogorszyły się. Oznacza to, że obserwowane od trzeciego kwartału zdecydowane osłabienie dynamiki polskiej gospodarki uległo pogłębieniu w czwartym kwartale. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne, charakteryzujące sytuację gospodarczą w czwartym kwartale 2022 roku, przedstawiono w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki makroekonomiczne w czwartym kwartale 2022 roku

	10.2022	11.2022	12.2022
Sprzedaż detaliczna	0,7	1,6	0,2
Produkcja sprzedana przemysłu	6,6	4,5	1,0
Produkcja budowlano-montażowa	3,9	4,0	103,1
Stopa bezrobocia	5,1	5,1	5,2
Przeciętne wynagrodzenia	13,0	13,9	10,3
Inflacja	17,9	17,5	16,6

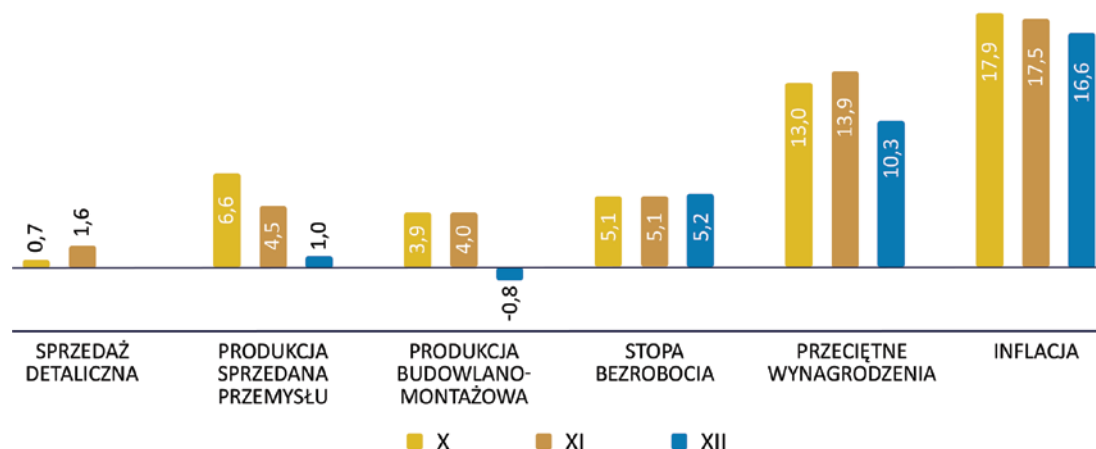
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

* rok poprzedni = 100.

Sprzedaż detaliczna wzrosła w październiku o 0,7% w stosunku do października poprzedniego roku. W listopadzie wskaźnik ten wzrósł do 1,6%, ale w grudniu ponownie zmniejszył się do 0,2%. Ponieważ konsumpcja jest najważniejszym czynnikiem wzrostu polskiej gospodarki, toteż oznacza to dalsze pogorszenie perspektyw wzrostu. Istotnie obniżyło się także tempo wzrostu produkcji przemysłowej. W październiku zanotowano wzrost o 6,6%, w listopadzie o 4,5%, natomiast w grudniu o 1,0%.

Znacznie gorsze wyniki osiągało budownictwo. Po bardzo wysokich wzrostach w pierwszym kwartale (w styczniu o 20,8%, w lutym o 21,2%, a w marcu o 27,6%) i nieco niższych, ale jednak nadal wysokich w drugim kwartale (w kwietniu 9%, w maju 13%,

a w czerwcu 5,9%), w czwartym kwartale sytuacja tego sektora pogorszyła się istotnie. W październiku produkcja budowlano-montażowa wzrosła o 3,9%, w listopadzie o 4,0%, natomiast w grudniu spadła o 0,8%. Sytuacja w sektorze budowlanym jest w dużej mierze odbiciem sytuacji w inwestycjach, które od kilku już lat wykazują objawy stagnacji. W związku z niekorzystnym rozwojem sytuacji gospodarczej perspektywy istotnego wzrostu nakładów inwestycyjnych nie są optymistyczne, co również będzie wpływać na sytuację sektora budowlanego, którego wyniki będą się pogarszać. Szczególnie niekorzystna jest perspektywa uzyskania środków w ramach KPO. Dziś niemal z całkowitą pewnością można stwierdzić, że środki te nie napłyną do Polski do końca 2023 roku. Oznacza to niewykorzystanie jednego z ważnych

Wykres 1. Wybrane wskaźniki makroekonomiczne w czwartym kwartale 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

instrumentów przyspieszenia wzrostu i modernizacji polskiej gospodarki.

W związku z przedłużającym się konfliktem zbrojnym w Ukrainie należy liczyć się ze wzrostem ryzyka inwestycyjnego w Polsce, która bezpośrednio graniczy z terytoriami objętymi działaniami wojennymi, co może zmniejszyć zainteresowanie kapitału zagranicznego inwestycjami w Polsce. Sankcje na import surowców energetycznych z Rosji będą stanowiły czynnik wzmocnienia presji inflacyjnej w gospodarce, co przy wysokim poziomie tzw. inflacji bazowej będzie podwyższało ogólny wskaźnik cen i usług konsumpcyjnych.

W analizowanym okresie stopa bezrobocia zwiększyła się nieznacznie w grudniu w stosunku do listopada (z 5,1% do 5,2%). Oznacza to, że sytuacja na rynku pracy pozostawała dobra, chociaż towarzyszące jej zjawiska mają także negatywne skutki. Niska stopa bezrobocia oznacza większą siłę przetargową pracowników, co przyczynia się do nadmiernego wzrostu wynagrodzeń i wzrostu inflacji. Ze względu na nadal rosnącą inflację, która narzuca konieczność przeprowadzenia skutecznej dezinflacji, w kolejnych kwartałach stopa bezrobocia może zwiększyć się, chociaż raczej jej poziom nie powinien wzrosnąć tak, aby bezrobocie stało się ważnym problemem społecznym, czego zdają się obawiać zarówno przedstawiciele rządu, jak i NBP, co może negatywnie wpływać na politykę monetarną w najbliższych miesiącach i kwartałach.

Mimo niskiej stopy bezrobocia nastąpiło osłabienie dynamiki wynagrodzeń. Tempo wzrostu płac wynosiło: w październiku 13%, w listopadzie 13,9% i 10,3% w grudniu. Nadal jednak tempo wzrostu wynagrodzeń

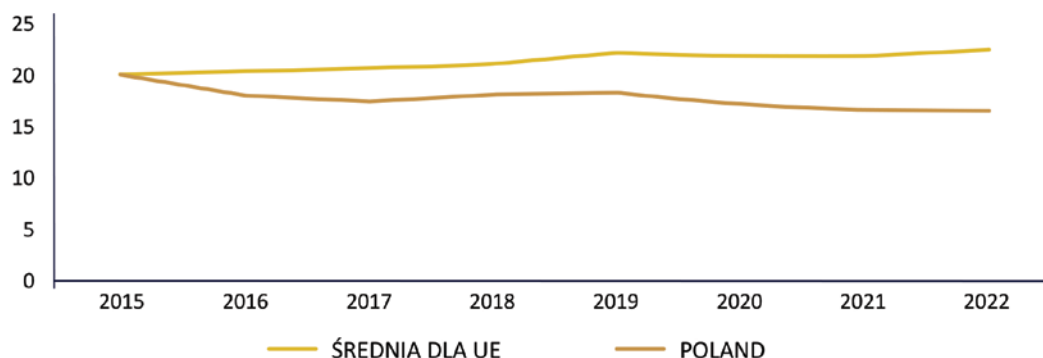
wyprzedza tempo wzrostu wydajności pracy, co jest jednym z najważniejszych czynników proinflacyjnych.

W czwartym kwartale 2022 roku sytuacja w handlu zagranicznym stanowiła kontynuację procesów zapoczątkowanych w poprzednich miesiącach. Polegają one na szybszym wzroście importu niż eksportu, co przyczyniło się do pogorszenia salda wymiany zagranicznej. W pierwszym kwartale 2022 roku ujemne saldo handlu zagranicznego wynosiło 30 mld zł, w drugim kwartale 23,1 mld zł, w trzecim kwartale 15,2 mld zł, natomiast w czwartym kwartale 23,5 mld zł. Ostatecznie saldo handlu zagranicznego w całym 2022 roku wykazało deficyt w wysokości 92,5 mld zł. Jest to najwyższy deficyt handlu zagranicznego od 2000 roku. Wprawdzie istotny wpływ na poziom deficytu handlu zagranicznego miały wysokie ceny surowców, to niewątpliwie jego ocena jest negatywna. Deficyt w handlu zagranicznym nie musi być zjawiskiem negatywnym, zwłaszcza wtedy, gdy nadwyżka importu nad eksportem jest przeznaczana na inwestycje. W tym przypadku jednak deficyt był spowodowany głównie wyższymi wydatkami na dobra zaopatrzeniowe i konsumpcyjne, których ceny na rynkach światowych w ostatnich kwartałach wzrosły istotnie.

Dynamika wzrostu PKB w kolejnych latach będzie uzależniona od sytuacji na rynku pracy oraz dynamiki nakładów inwestycyjnych zwiększających wydajność pracy. W związku z wyczerpującymi się zasobami wolnej siły roboczej wzrost PKB będzie uzależniony od wzrostu wydajności pracy. Wzrost wydajności pracy uzależniony jest z kolei od zasadniczych zmian na poziomie makro- i mikroekonomicznym. Na poziomie mikroekonomicznym (przedsiębiorstw) konieczne jest wdrażanie technologii zwiększających wydajność

pracy. Z kolei na poziomie makroekonomicznym niezbędne są zmiany struktury gospodarczej polegające na rozwijaniu nowoczesnych wysokowydajnych sektorów gospodarki. Dokonanie koniecznych zmian na szczeblu makro- i mikroekonomicznym uwarunkowane jest zdecydowanym zdyktowaniem procesów inwestycyjnych.

Tymczasem Polska jest krajem o bardzo niskim udziale nakładów inwestycyjnych w PKB. Wśród krajów UE Polska należy do krajów o najniższym udziale inwestycji w PKB, a udział ten spada od kilku lat, w związku z czym jest znacznie poniżej średniego poziomu dla UE, który w ostatnich latach zwiększył się, co pokazuje poniższy wykres.

Wykres 2. Udział inwestycji w PKB UE (średnia dla krajów UE) i w Polsce w latach 2015–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat i GUS.

W roku 2021 tylko w Grecji (12,%) wskaźnik ten był niższy niż w Polsce. Pandemia, która przyczyniła się do spadku nakładów inwestycyjnych w polskiej gospodarce, w gospodarce światowej przyczyniła się do istotnego zwiększenia tych nakładów. Polska jest jednym z nielicznych krajów UE, który nie uczestniczy w popandemicznym boomie inwestycyjnym. Brak środków w ramach unijnego programu odbudowy i wzmacniania odporności gospodarek krajów członkowskich jest jedną z ważnych przyczyn tego stanu rzeczy.

2. Inflacja

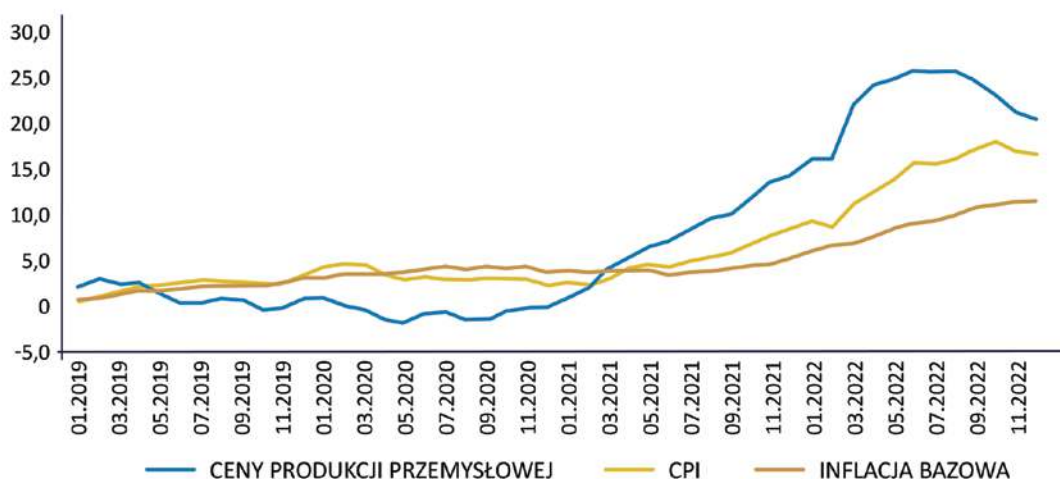
Inflacja stanowi nadal największe zagrożenie dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego w najbliższych latach. Wprawdzie w ostatnich miesiącach (listopad i grudzień) wskaźnik inflacji obniżył się nieco (z 17,9% do 16,6%), ale nadal jest bardzo wysoki – niemal siedem razy wyższy niż cel inflacyjny NBP. Sprowadzenie inflacji do poziomu celu będzie zapewne znacznie trudniejsze i bardziej długotrwałe niż starają się przekonywać Polaków przedstawiciele rządu i NBP.

Chociaż inflacja jest problemem samym w sobie, to nie mniej istotne jest to, jak rządzący przeciwdziałają rosnącemu tempu wzrostu cen i jak interpretują to, co dzieje się z cenami. Do niedawna inflacja była traktowana przez NBP jako zjawisko przejściowe spowodowane czynnikami niezależnymi od krajowej polityki makroekonomicznej, które ustąpi samo z siebie, nie

wymagając zmiany parametrów polityki pieniężnej. Znaczenie i skala zagrożenia wynikającego z pojawiających się symptomów rosnącej inflacji nie zostały również dostrzeżone przez rząd, który podejmował działania w ramach tzw. tarczy antyinflacyjnej, które przyczyniały się do wzrostu presji inflacyjnej.

W ostatnich dwu miesiącach czwartego kwartału wskaźnik CPI zmniejszył się do 16,6%. Spadła także inflacja cen dóbr przemysłowych, ale nadal pozostaje na bardzo wysokim poziomie 20,4%. Niepokojący jest wzrost inflacji bazowej, która w grudniu ustanowiła kolejny rekord (11,5%). Oznacza to, że inflacja w Polsce w coraz większym stopniu kształtowana jest przez czynniki o charakterze wewnętrznym, popytowym. W tym kontekście można stwierdzić, że zarówno wypowiedzi przedstawicieli NBP, jak i rzeczywiste działania RPP nie uwzględniały dostatecznie charakteru obecnej inflacji.

Jak wynika z poniższego wykresu najważniejszym czynnikiem wpływającym na ogólny wskaźnik inflacji od 2019 roku była inflacja bazowa. Oczywiście, w kolejnych kwartałach, w związku z wojną w Ukrainie zwiększyło się znaczenie czynników o charakterze podażowym (ceny energii i surowców rolnych), podwyższając inflację CPI. Należy jednak podkreślić, że znaczenie tego czynnika spada. Zgodnie z najnowszą (listopadową) projekcją inflacji w kolejnych kwartałach stopa inflacji ma zmniejszać się, głównie z powodu wygaszania wpływu cen surowców energetycznych i rolnych. W czwartym kwartale

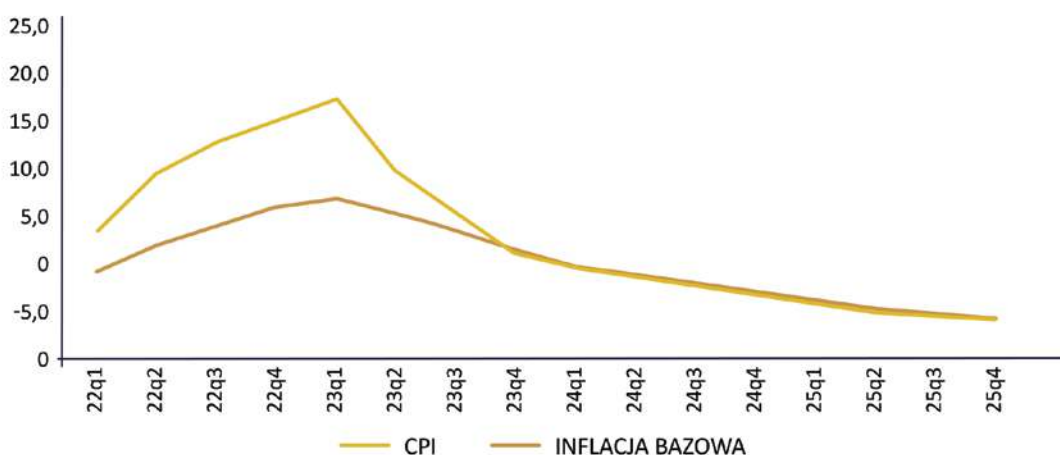

Wykres 3. CPI, Inflacja bazowa i ceny dóbr przemysłowych od stycznia 2019 do grudnia 2022 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i NBP.

2023 roku wskaźnik CPI ma spaść do 8%, natomiast inflacja bazowa do 8,3%. W horyzoncie projekcji, od czwartego kwartału 2023 roku jedynym czynnikiem kształtującym stopę inflacji będzie inflacja bazowa, co ilustruje poniższy wykres.

Uwzględniając te dane można zgłosić uzasadnione zastrzeżenia pod adresem polityki informacyjnej NBP, w której co prawda jednoznacznie nie stwierdzono zakończenia podwyżek stóp procentowych, ale pojawiają się sugestie dotyczące możliwych obniżek. Nawet

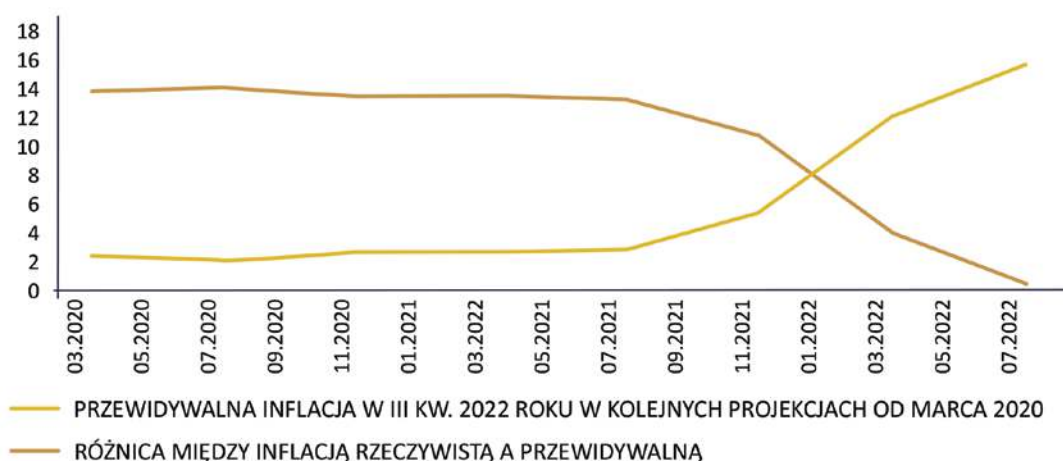
Wykres 4. CPI i inflacja bazowa według Projekcji inflacji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Projekcji inflacji.

pewne spadki inflacji w listopadzie i grudniu nie mogą być traktowane jako sygnał świadczący o opanowaniu inflacji. NBP zdaje się zapominać o celu inflacyjnym, który wynosi 2,5, podczas gdy rzeczywista inflacja jest 6,6 razy wyższa niż przyjęty przez RPP cel. W strefie euro i USA inflacja jest znacznie niższa, a mimo to zarówno EBC jak i Fed twierdzą, że nadal będą prowadzić konsekwentną politykę ograniczania inflacji.

Równocześnie w analizowanym okresie jakość projekcji inflacji była bardzo niska, co przedstawiono na poniższym wykresie.

Według projekcji z marca 2020 roku w trzecim kwartale 2022 roku inflacja miała wynieść 2,4%, a wyniosła 16,3%, czyli była o 13,9 punktów procentowych wyższa od przewidywanej. Projekcja z lipca 2020 roku zakładała, że w trzecim kwartale 2020 roku inflacja wyniesie 2,2%, a więc różnica pomiędzy projekcją a rzeczywistą inflacją była jeszcze wyższa i wynosiła 14,1 punktu procentowego. W kolejnych projekcjach różnica ta zmniejszała się, co jest zrozumiałe, gdyż autorzy projekcji nie mogli pomijać poziomu rzeczywistej inflacji w momencie sporządzania projekcji oraz

Wykres 5. Trafność projekcji inflacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów o inflacji.

oczywistych sygnałów, że będzie ona nadal rosła. Do lipca 2021 roku ta różnica zmniejszyła się jednak nieznacznie. Dopiero w marcowej projekcji z 2022 roku autorzy zwiększyli bardziej projektowaną stopę inflacji, w związku z czym różnica ta zmniejszyła się istotnie (do 4,2 punktu procentowego), chociaż nadal błąd szacunku był duży.

Mając na uwadze te rozbieżności pomiędzy inflacją wynikającą z projekcji NBP a rzeczywistą inflacją można postawić pytanie, jaki jest cel sporządzania projekcji, które nie są w stanie przewidzieć, jaka w przybliżeniu będzie inflacja za dwa czy trzy kwartały. Można stwierdzić, że te projekcje mogły wywierać negatywny wpływ na decyzje RPP, gdyż zakładały, że inflacja nie będzie rosła, a jeżeli już odchyli się od celu, to szybko powróci w jego granice. Warto podkreślić, że projekcje są sporządzane przy założeniu stałości stóp procentowych. Projekcje inflacji mogą stanowić swego rodzaju alibi dla RPP, podejmującej decyzje także w oparciu o wyniki projekcji.

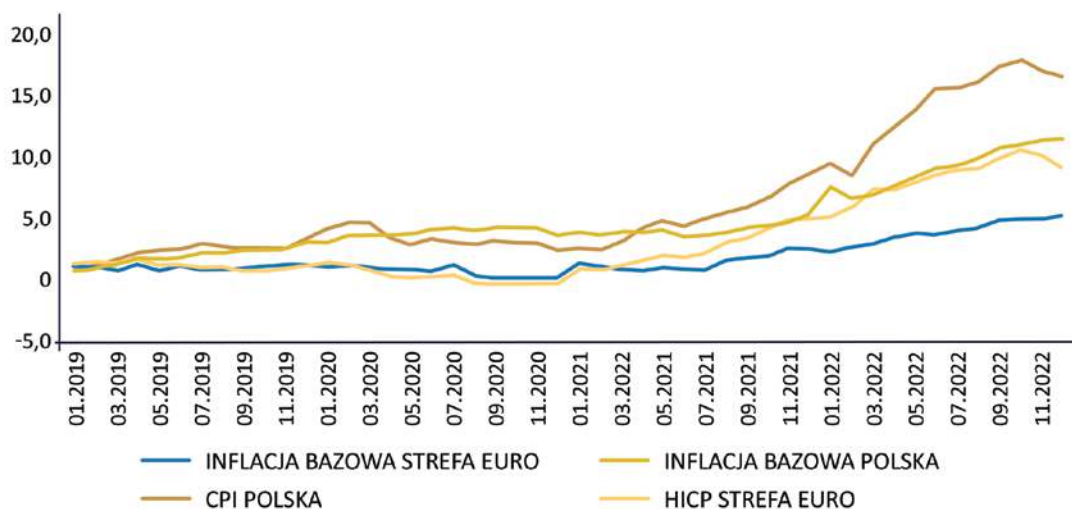
W tym kontekście rodzi się także pytanie o cele polityki monetarnej NBP. Formalnie rzecz biorąc NBP realizuje strategię bezpośredniego celu inflacyjnego, jednakże wypowiedzi przedstawicieli banku centralnego, zwłaszcza prezesa Adama Glapińskiego oraz rzeczywiste działania RPP, mogą budzić wątpliwości, czy faktycznie tak jest. W tych wypowiedziach często pojawia się kwestia bezrobocia. Zarówno prezes NBP, jak i premier Mateusz Morawiecki stawiali retoryczne pytanie, czy lepsza jest siedemnastoprocentowa inflacja czy siedemnastoprocentowe bezrobocie. Trzeba zdecydowanie stwierdzić, że obecna sytuacja demograficzna, a w konsekwencji także sytuacja na rynku pracy, wykluczają możliwość wzrostu stopy bezrobocia do takich poziomów. Natomiast pewien wzrost bezrobocia byłby w tych

warunkach pożądanym, gdyż ograniczyłby presję na wzrost płac, które są jednym z ważnych czynników podwyższających inflację, przyczyniając się zwłaszcza do wzrostu inflacji bazowej, która, poprzez wpływ na oczekiwania inflacyjne, jest trudniejsza do opanowania niż inflacja spowodowana szokami popytowymi.

Mówiąc o inflacji, rządzący starają się wykazać, że sytuacja w Polsce nie różni się od sytuacji występującej w innych krajach, np. w USA, strefie euro czy Unii Europejskiej. Oczywiście, rosnąca w ostatnim czasie inflacja nie oznacza, że jej poziom jest wszędzie taki sam i jest spowodowana tymi samymi czynnikami. Jeżeli popatrzymy na sytuację w tym zakresie w Polsce i strefie euro, to bez trudu zauważymy istotne odmienności, co ilustruje poniższy wykres.

Jeszcze w lipcu 2021 roku inflacja w strefie euro wynosiła 2,2%, podczas gdy w Polsce osiągnęła w tym czasie 5%. Szczególnie widoczne i istotne są różnice w kształtowaniu się wskaźników inflacji bazowej. Inflacja bazowa w Polsce praktycznie rzecz biorąc systematycznie rośnie od stycznia 2019 roku, osiągając w grudniu 2022 roku 11,5%. Inflacja bazowa w strefie euro przez znaczną część tego okresu była stabilna, wahając się nieznacznie wokół 1%. Dopiero w listopadzie 2021 roku przekroczyła 2% (2,6%) i na zbliżonym poziomie utrzymywała się do końca pierwszego kwartału 2022 roku (2,9%). W kolejnych miesiącach 2022 roku inflacja bazowa w strefie euro rosła, osiągając w grudniu 5,2%.

Z powyższych danych wynika, że dzisiejsza inflacja w Polsce jest w przeważającej części spowodowana polityką gospodarczą realizowaną w Polsce od 2016 roku, charakteryzującą się oparciem wzrostu gospodarki na konsumpcji, wzroście wynagrodzeń oraz

Wykres 6. CPI (HICP) oraz inflacja bazowa w UE i w Polsce w latach 2019–2022

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS, NBP i ECB.

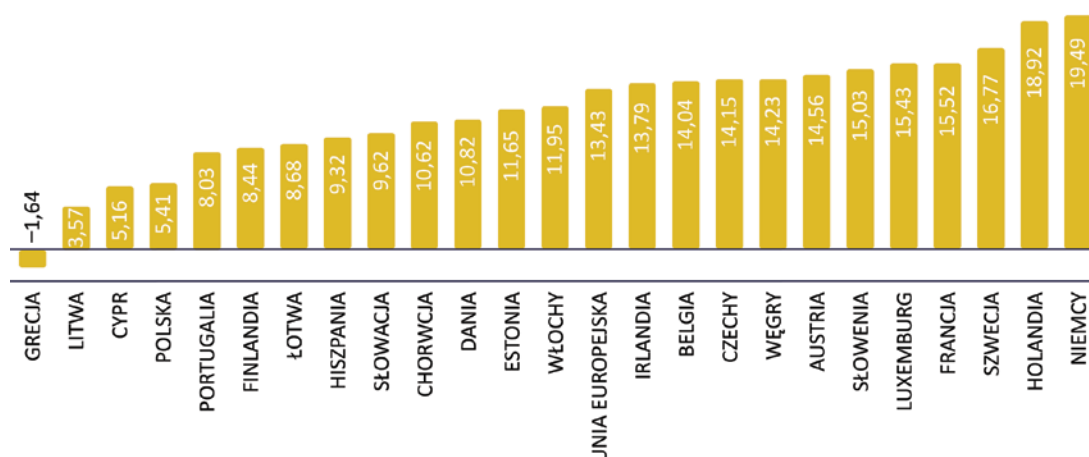
Wykres 7. Wynagrodzenia, wydajność pracy i inflacja w latach 2015–2022 (III kw.) w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

innych dochodów ludności. Relatywnie szybkie tempo wzrostu PKB przy niskich nakładach inwestycyjnych oraz wyczerpywaniu się zasobów siły roboczej, któremu towarzyszy nacisk na wzrost płac, doprowadził do pogłębiającej się różnicy pomiędzy wzrostem wydajności pracy i wzrostem wynagrodzeń. Ilustruje to wykres 7.

Jak wynika z zamieszczonego powyżej wykresu od 2016 roku systematycznie zwiększa się różnica pomiędzy wzrostem wydajności pracy a wzrostem wynagrodzeń, której towarzyszy wzrost inflacji. Jeżeli, tak jak w roku 2020, wynagrodzenia rosną szybciej niż wydajność pracy o prawie 8 punktów procentowych, to nie może to pozostać bez wpływu na tempo wzrostu cen.

Podkreślić należy, że wynagrodzenia nie są jedynym elementem, który wpływa na wysoką dynamikę dochodów pieniężnych ludności. Także inne dochody rosły szybko, co w sumie powodowało, że wystąpiła duża rozbieżność pomiędzy dynamiką tych dochodów a tempem wzrostu PKB, który wyznacza rzeczowe granice zaspokojenia popytu wynikającego ze wzrostu dochodów. Średnio w latach 2015–2021 dochody do dyspozycji gospodarstw domowych rosły o 6,4%, natomiast PKB o 3,5%. Ta rozbieżność powodowała wzrost presji inflacyjnej w gospodarce, która znajduje odzwierciedlenie we wzroście inflacji bazowej. Dodatkowo należy podkreślić, że szybkiemu wzrostowi dochodu dyspozycyjnego gospodarstw domowych towarzyszy bardzo niska stopa oszczędności, co przedstawiono na dwu kolejnych wykresach.

Wykres 8. Średnia stopa oszczędzania gospodarstw domowych w UE w latach 2015–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

Jak wynika z powyższego wykresu Polska zajmuje czwarte miejsce od końca wśród krajów UE pod względem poziomu średniej stopy oszczędzania gospodarstw domowych. Warto zwrócić uwagę, że stopa ta jest około cztery razy mniejsza niż w Niemczech czy Holandii. Średnia stopa dla wszystkich krajów UE

jest ponad dwukrotnie wyższa niż w Polsce. Co szczególnie ważne z punktu widzenia rozważanych tu problemów, stopa ta gwałtownie spadła w roku 2021. Wprawdzie nie ma jeszcze danych za rok 2022, ale można założyć, że stopa ta nie zwiększyła się, a prawdopodobnie dalej spadała.

Wykres 9. Stopa oszczędzania gospodarstw domowych w UE (średnia dla krajów UE) i w Polsce w latach 2015–2021

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostat.

Uwzględniając powyższą analizę możemy stwierdzić, że przyczyny inflacji w Polsce mają zarówno charakter popytowy, jak i podażowy. Ten charakter inflacji wymaga skoordynowanej polityki rządu i banku centralnego dla jej ograniczenia. Ocena działalności tych dwu podstawowych filarów polityki makroekonomicznej nie jest jednoznaczna. Mimo zastrzeżeń co do terminu i wysokości podwyżek stóp procentowych dokonanych przez RPP trzeba stwierdzić, że bank centralny rozpoczął niespotykany wcześniej (przy dawno niespotykanej inflacji) cykl zacieśniania polityki pieniężnej, co oczywiście musi wywierać wpływ na inflację. Jednakże działania rządu (realne i zapowiadane) prowadzą i będą prowadziły do neutralizacji

działań podejmowanych ze strony banku centralnego. Tymczasem uzgodnienie odpowiedniej *policy mix* jest niezbędnym warunkiem skuteczności polityki antyinflacyjnej. Niestety uwarunkowania polityczne (zbliżające się wybory) wskazują, że takie uzgodnienie nie będzie możliwe. Odwołując się do wcześniejszych rozważań można stwierdzić, że polityka banku centralnego i rządu oparte są na odmiennych przesłankach. Bank centralny w końcu uznał, że inflacja ma w znacznej mierze charakter popytowy i podjął działania zgodne z tą konstatacją (seria podwyżek stóp procentowych), natomiast działania rządu oparte są na założeniu o jej podażowym charakterze. Można oczywiście mieć wątpliwości, czy działania banku

centralnego podjęte zostały na czas i czy były odpowiednie, niemniej nie można zaprzeczyć, że bank centralny rozpoczął właściwą politykę monetarną. Dziś problemem może być zbyt wczesna rezygnacja z zastrzeżenia polityki pieniężnej, co zdają się sugerować niektórzy przedstawiciele władzy monetarnej.

W cywilizowanym świecie obrona grup najsłabszych ekonomicznie jest imperatywem moralnym, politycznym i społecznym. Oznacza to zatem, że w warunkach wysokiej inflacji działania osłonowe powinny skupić się na tej grupie obywateli. Z tej perspektywy szereg działań rządu należy ocenić negatywnie. Trudno dopatrzyć się uzasadnień ekonomicznych czy społecznych dla powszechnych rekompensat z tytułu wzrostu cen niektórych dóbr i usług (węgiel, inne paliwa, ogrzewanie mieszkań, itp.). Podobne zastrzeżenia można zgłosić pod adresem wakacji kredytowych, które również adresowane są do wszystkich kredytobiorców. W tym przypadku decydujące znaczenie miały prawdopodobnie argumenty o charakterze politycznym. Istotne obniżenie inflacji w sytuacji, gdy o doborze instrumentów antyinflacyjnych oraz rekompensujących skutki inflacji decydują czynniki o charakterze politycznym nie rokuje szybkiego przywrócenia wskaźnika inflacji do poziomu celu inflacyjnego NBP. Wysoka inflacja może pozostawać w polskiej gospodarce znacznie dłużej niż się powszechnie sądzi. To niebezpieczeństwo jest tym bardziej realne, że inflacja w Polsce kształtuje

się w znacznej mierze pod wpływem czynników o charakterze popytowym, a głównym składnikiem inflacji jest inflacja bazowa.

Reasumując powyższą analizę, można stwierdzić, że inflacja jest dzisiaj złożonym procesem, którego dynamika jest kształtowana pod wpływem wielu czynników. Szoki podażowe są ważnym, ale niejedynym i nie najważniejszym źródłem inflacji. Podwyższona inflacja ma głębsze, strukturalne podłoże, a także wynika z błędów polityki pieniężnej. Oznacza to, że raczej samoistnie nie ustąpi i będzie wymagała zdecydowanych działań władz monetarnych i fiskalnych. Dodatkowo, o czym wspomiano już wielokrotnie, na poziom inflacji będzie wpływała sytuacja w Ukrainie, która daleka jest od unormowania.

3. PKB i czynniki jego wzrostu

Według wstępnych danych GUS, PKB niewyrównany sezonowo w czwartym kwartale 2022 roku wzrósł o 2%, co wskazuje, że spowolnienie polskiej gospodarki rozpoczęte w poprzednich kwartałach uległo pogłębieniu. Według większości analityków ekonomicznych w roku 2023 polska gospodarka będzie rozwijać się bardzo wolno, a tempo jej wzrostu nie przekroczy 1%. Czynniki determinujące tempo wzrostu PKB w poszczególnych kwartałach 2020, 2021 i 2022 roku przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Czynniki wzrostu PKB w latach 2021–2022.

	2021 r.				2022 r.			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
Spożycie ogółem	100,6	111,1	104,8	107,7	105,1	104,8	100,7	98,5
w tym:								
Spożycie								
– w sektorze gospodarstw domowych	99,7	113,0	104,9	108,5	106,7	106,4	100,9	98,5
– publiczne	103,9	105,8	104,4	105,6	100,3	100,6	100,1	98,4
Akumulacja brutto	93,1	118,2	130,6	123,7	145,1	115,1	111,4	108,0
w tym:								
Nakłady brutto na środki trwałe	95,8	102,0	104,1	103,8	104,7	106,6	102,0	104,9
Eksport	107,2	132,0	108,0	106,3	104,2	105,2	106,9	102,0
Import	106,4	135,2	113,9	112,8	109,4	106,9	106,0	100,2
Popyt krajowy	99,4	112,5	109,5	111,8	112,0	106,9	103,1	101,1
Produkt krajowy brutto	100,2	112,2	106,5	108,5	108,6	105,8	103,6	102,0

Źródło: dane GUS

W czwartym kwartale 2022 roku dynamika PKB wyraźnie osłabła. Niewyrównany sezonowo PKB wzrósł w czwartym kwartale 2022 roku o 2%, co oznacza zdecydowane osłabienie tempa wzrostu tego podstawowego wskaźnika makroekonomicznego w porównaniu do poprzednich kwartałów. Niepokojące jest to, że PKB spadł w IV kwartale w porównaniu do trzeciego kwartału o 2,4%, co jest najgorszym wynikiem wśród krajów UE. Głównym czynnikiem, który wpłynął na ukształtowanie się tych relacji, był spadek spożycia o 1,5%. Spadło zarówno spożycie gospodarstw domowych (o 1,5%), jak i spożycie publiczne (o 1,6%). Nieco wyższy niż w poprzednim kwartale był wskaźnik wzrostu nakładów brutto na środki trwałe (4,9%). Nadal jednak udział nakładów inwestycyjnych w PKB jest bardzo niski i kształtuje się w przybliżeniu na poziomie 16,5%, co jest jednym z najgorszych wskaźników wśród krajów UE.

W omawianym okresie nastąpiły także zmiany wpływu poszczególnych kategorii na wzrost PKB. Inaczej niż w trzecim kwartale 2022 roku wkład spożycia do wzrostu PKB był ujemny i wyniósł 1 punkt procentowy. Dodatni był natomiast wkład akumulacji do PKB (2,1 punktu procentowego), w tym wkład nakładów brutto na środki trwałe 1 punkt procentowy, a wkład przyrostu zapasów 1,1 punktu procentowego. Dodatni był także wkład eksportu netto do PKB (0,9 punktu procentowego).

4. Sektor finansów publicznych

Ocena sytuacji sektora finansów publicznych jest, podobnie jak w poprzednich kwartałach, utrudniona ze względu na postępującą marginalizację budżetu – najważniejszego dokumentu polityki fiskalnej państwa. Jak wynika z danych publikowanych przez Ministerstwo Finansów na koniec trzeciego kwartału 2022 roku dług publiczny wykazywany w budżecie państwa (PDP) wyniósł 1205,9 mld zł, a dług liczony według metodologii unijnej (EDP) 1479,3 mld zł. Tak więc zadłużenie według metodologii unijnej jest o 273,4 mld zł wyższe niż wykazywany w budżecie państwowy dług publiczny. Według niektórych szacunków na koniec 2023 roku różnica ta zwiększy się do 422 mld zł, co oznacza, że około ¼ długu publicznego znajdzie się poza budżetem.

Finansowanie wydatków publicznych ze środków zgromadzonych przez PFR i BGK za pomocą emisji obligacji, które niemal natychmiast były odkupywane przez Narodowy Bank Polski, oznacza finansowanie znacznej części wydatków publicznych w istocie rzeczy za pomocą emisji pieniądza banku centralnego. Operacje dokonywane przez BGK i PFR, z jednej, oraz NBP z drugiej strony oczywiście

nie pozostają bez wpływu na gospodarkę, a zwłaszcza na inflację.

Ten mechanizm pozwala wprawdzie pokazywać dobry formalnie stan budżetu państwa, ale nie jest w stanie całkowicie ukryć rzeczywistego obrazu sektora finansów publicznych przed rynkami finansowymi oraz instytucjami międzynarodowymi. Ograniczona przejrzystość budżetu oraz całego sektora finansów publicznych jest jednym z czynników powodujących obniżenie wiarygodności kredytowej Polski, co już znajduje odzwierciedlenie m.in. w oprocentowaniu obligacji skarbowych. Rentowność dziesięcioletnich obligacji polskiego rządu na koniec czwartego kwartału wynosiła 6,9% i chociaż na początku 2023 roku spadła nieznacznie, to należy pamiętać, że zdarzały się już takie sytuacje, kiedy rentowność przekraczała 9%. Z krajów UE tylko rządy Rumunii i Węgier muszą płacić więcej za środki pozyskiwane na rynkach finansowych.

Wzrost rentowności obligacji skarbowych powoduje także wzrost kosztów obsługi długu publicznego. W 2022 roku koszty obsługi długu zamknęły się prawdopodobnie kwotą poniżej 30 mld zł. W kolejnym roku mogą one sięgnąć około 66 mld zł, stanowiąc istotne obciążenie budżetu państwa. W kontekście kosztów obsługi długu warto podkreślić, że dług pozabudżetowy (BGK, PFR) jest oprocentowany wyżej niż dług skarbu państw w przybliżeniu o 70 punktów bazowych. Oznacza to, że 420 mld zł długu pozabudżetowego będzie kosztować rocznie o około 2,950 mln zł więcej, niż kosztowałoby, gdyby dług ten był wyemitowany przez Skarb Państwa.

5. Polityka pieniężna

W związku z wysoką inflacją oraz niekorzystnym rozwojem sytuacji makroekonomicznej poważne zadania stoją przed polityką monetarną. Z jednej strony słabnąca dynamika PKB będzie sprzyjać spadkowi inflacji, ale, co podkreślano we wcześniejszych fragmentach, nie oznacza to, że inflacja zniknie samistnie, a dokonane podwyżki stóp procentowych są wystarczające, aby tak się stało. Mimo osłabienia dynamiki wzrostu gospodarczego wynagrodzenia rosną nadal bardzo szybko – znacznie szybciej niż wzrost wydajności pracy. Podwyżki płacy minimalnej już spowodowały, po spadku tempa wzrostu płac o kilka punktów procentowych w grudniu, podwyższenie wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w styczniu do 13,5%. Planowane podwyżki rent i emerytur będą, wraz z wynagrodzeniami, powodować wysoki przyrost dochodów pieniężnych ludności, które przy wysokiej inflacji są przeznaczone na ogół na zakup drożejących dóbr i usług, co

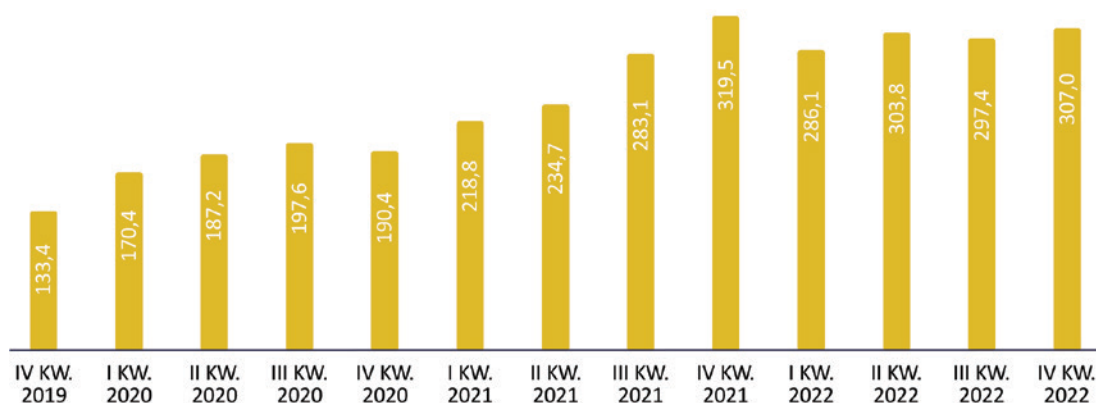

jest przejawem rozwijającej się spirali cenowo-płacowej. W tych warunkach sprowadzenie inflacji do poziomu celu inflacyjnego wymaga ukształtowania odpowiednich relacji pomiędzy polityką monetarną i fiskalną (policy mix). Prowadzona w latach 2020 (od drugiego kwartału) – 2021 (do trzeciego kwartału) polityka makroekonomiczna składała się z luźnej polityki fiskalnej i luźnej polityki monetarnej. Polityka ta przyczyniła się do relatywnie słabej recesji w 2020 roku oraz silnego odbicia w roku 2021. Negatywnym skutkiem tej polityki jest wzrost inflacji do poziomu niespotykanego od ponad dwudziestu lat. Dodatkowym czynnikiem, silnie oddziałującym na stopę inflacji, jest wojna w Ukrainie, w wyniku której wzrosły ceny surowców energetycznych i żywności na rynkach światowych. Trzeba jednak podkreślić, że znaczenie cen surowców energetycznych i rolnych na inflację słabnie, a w perspektywie końca 2023 roku może całkowicie wygasnąć. Wtedy jedynym źródłem inflacji pozostaną czynniki o charakterze popytowym, co będzie wymagało zmiany polityki makroekonomicznej. Restrykcyjnej polityce monetarnej powinna towarzyszyć także bardziej (niż dotychczas) restrykcyjna polityka fiskalna.

W czwartym kwartale 2022 roku instrumenty polityki monetarnej (stopy procentowe) nie zostały

zmienione. RPP uznała, że dokonane wcześniej podwyżki stóp procentowych są wystarczające do ograniczenia inflacji. Wśród części członków RPP pojawiają się także głosy o możliwych obniżkach stóp procentowych. Argumentem na rzecz takich działań są spadki inflacji w listopadzie i grudniu, które są traktowane jako przejaw skutecznej polityki antyinflacyjnej. Tymczasem musimy pamiętać, że inflacja w wysokości 16,6% jest 6,6 razy wyższa niż cel inflacyjny NBP.

Sytuacja płynnościowa sektora bankowego w czwartym kwartale uległa nieznacznym zmianom. Od kwietnia 2020 r. do końca września 2021 r. bank centralny skupił dłużne skarbowe papiery wartościowe i papiery gwarantowane przez skarb państwa o wartości 144,756 mld zł, co ukształtowało poziom nadpłynności sektora bankowego. Wartość tych zakupów spadała w kolejnych miesiącach i kwartałach. O ile jeszcze w drugim kwartale 2021 roku NBP nabył obligacje o wartości 17,836 mld zł, to w trzecim kwartale już tylko o wartości 7,247 mld zł, a w czwartym kwartale NBP zaprzestał skupowania dłużnych papierów wartościowych. W czwartym kwartale 2022 roku nadpłynność sektora bankowego nieznacznie wzrosła, ale generalnie od trzeciego kwartału 2021 roku utrzymuje się na poziomie zbliżonym do 300 mld zł, co uwidoczniło na poniższym wykresie.

Wykres 10. Nadpłynność sektora bankowego od IV kw. 2019 r. do IV kw. 2022 r. [mld zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

Dotąd nadpłynność sektora bankowego nie stwarzała większych problemów. Sytuacja jednak zmienia się w związku z wysoką inflacją i podejmowanymi przez RPP podwyżkami stóp procentowych, które wpływają na koszty polityki pieniężnej. Wysoka nadpłynność sektora bankowego przy wzrastających stopach procentowych powoduje wzrost kosztów oprocentowania bonów pieniężnych Narodowego Banku Polskiego, których emisja jest konieczna w celu zaabsorbowania tej nadpłynności. Konieczność emisji bonów przy wyższych stopach

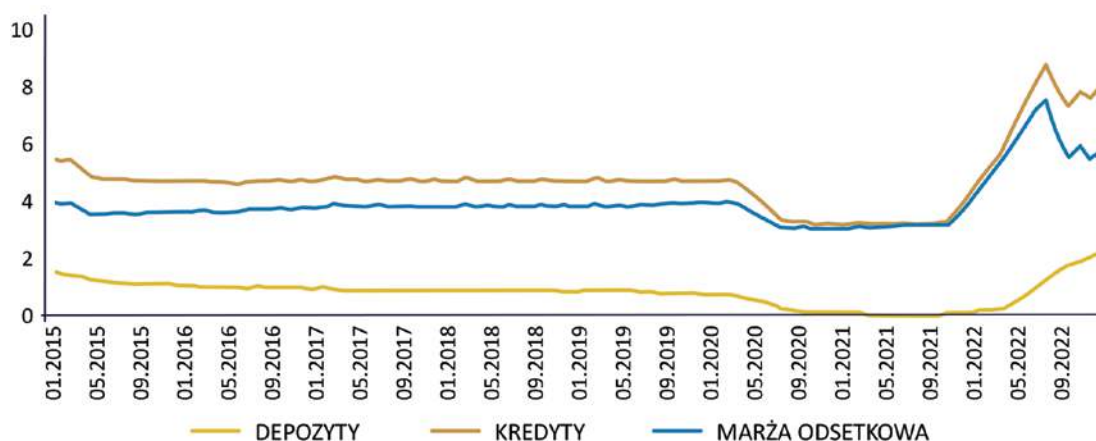
procentowych zwiększa koszty prowadzenia polityki pieniężnej, zmniejszając zysk NBP. Przy obecnym poziomie nadpłynności oraz stopy referencyjnej NBP, koszty prowadzenia polityki pieniężnej mogą sięgać w skali roku około 20 mld zł. Może to oznaczać, że spodziewany wzrost zysku NBP z tytułu osłabienia złotego będzie neutralizowany wzrostem kosztów polityki pieniężnej, zmniejszając wpłaty zysku NBP do budżetu lub też prowadząc do całkowitego ich braku.

6. Sytuacja sektora bankowego i jego zdolność do finansowania gospodarki

Głównym źródłem przychodów sektora bankowego są przychody odsetkowe, których wysokość kształtuje się pod wpływem ogólnego poziomu stóp procentowych znajdujących się pod kontrolą banku centralnego. Jak już wspomniano wcześniej, stopy procentowe

zostały obniżone w pierwszej połowie 2020 roku decyzjami Rady Polityki Pieniężnej.

W czwartym kwartale 2021 roku nastąpiła istotna zmiana polityki pieniężnej, której wyrazem są podwyżki stóp procentowych. Polityka ta była kontynuowana w pierwszym i drugim kwartale 2022 roku, natomiast w czwartym kwartale zaprzestano podwyżek.

Wykres 11. Oprocentowanie kredytów i depozytów oraz marża odsetkowa w latach 2015–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat i GUS.

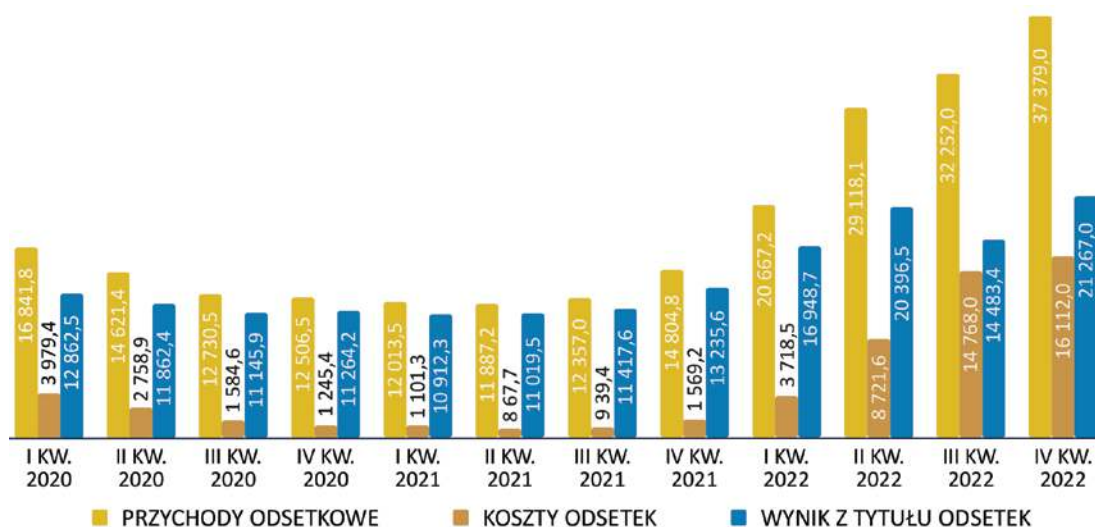
Jak wynika z powyższego wykresu, w ostatnim kwartale 2021 roku oraz w trzech kwartałach 2022 roku, w wyniku podwyżek stóp procentowych banku centralnego zapoczątkowana została zmiana trendu, który dominował przez ostatnie dziesięciolecie. Od 2012 spadały stopy oprocentowania kredytów, depozytów oraz marża odsetkowa. Tendencja ta była szczególnie widoczna w latach 2013–2015 oraz w latach 2020–2021 (do trzeciego kwartału). Jak wynika z danych uwidoczniionych na wykresie 11, w wyniku dokonanych podwyżek stóp procentowych banku centralnego do lipca 2022 roku nastąpił gwałtowny wzrost oprocentowania kredytów oraz, przy relatywnie wolnym wzroście oprocentowania depozytów, marży odsetkowej. Przeciętne stopy oprocentowania kredytów zbliżyły się do poziomów występujących na początku poprzedniej dekady a marża odsetkowa, dzięki niskiemu wzrostowi oprocentowania depozytów, kształtowała się na najwyższym poziomie od ponad dziesięciu lat. Tendencje te zostały zahamowane w sierpniu i wrześniu 2022 roku, kiedy nieznacznie spadło oprocentowanie kredytów i przy dalszym wzroście oprocentowania depozytów spadła marża odsetkowa, pozostając jednak nadal na podwyższonym poziomie. Tendencja ta była kontynuowana w czwartym kwartale 2022 roku, kiedy w wyniku nieznacznych wahań oprocentowania kredytów, wahała się także marża odsetkowa. Nadal obserwowaliśmy wolny, ale trwały wzrost oprocentowania depozytów, co w decydującym stopniu wynika ze zmiany struktury depozytów

na korzyść depozytów terminowych. Relacje te wpływały na wyniki finansowe sektora bankowego. Tendencje w zakresie kształtowania się przychodów, kosztów oraz marży odsetkowej netto w kolejnych kwartałach 2020, 2021 oraz 2022 roku przedstawiono na wykresie 12.

Jak wynika z poniższego wykresu, trwający od czwartego kwartału 2021 roku do drugiego kwartału 2022 roku wzrost dochodów i kosztów odsetkowych oraz wyniku z tytułu odsetek został częściowo zahamowany w trzecim kwartale 2022 roku. W czwartym kwartale wszystkie te elementy rosły osiągając poziomy nienotowane wcześniej.

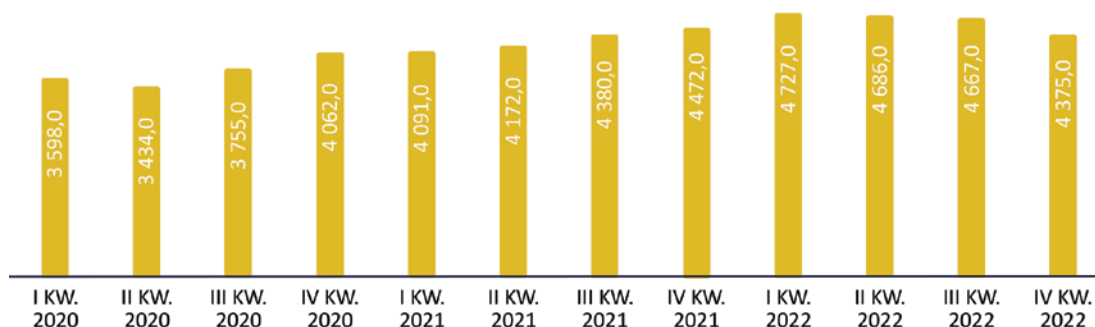
W czwartym kwartale przychody z tytułu opłat i prowizji zmniejszyły się nieznacznie. Niewielki spadek przychodów z tytułu opłat i prowizji występuje od drugiego kwartału 2021 roku. Może to wynikać z poprawy wyniku z tytułu odsetek, który zmniejszał presję na wzrost opłat i prowizji.

Po dokonanych w drugim kwartale 2020 roku obniżkach stóp procentowych, rosły zarówno przychody, jak i wynik z tytułu opłat i prowizji. W czwartym kwartale 2021 roku były one wyższe o 30% niż w drugim kwartale 2020 roku. W drugim, trzecim i czwartym kwartale 2022 roku wynik z tytułu opłat i prowizji obniżył się jednak w porównaniu z pierwszym kwartałem nieznacznie.

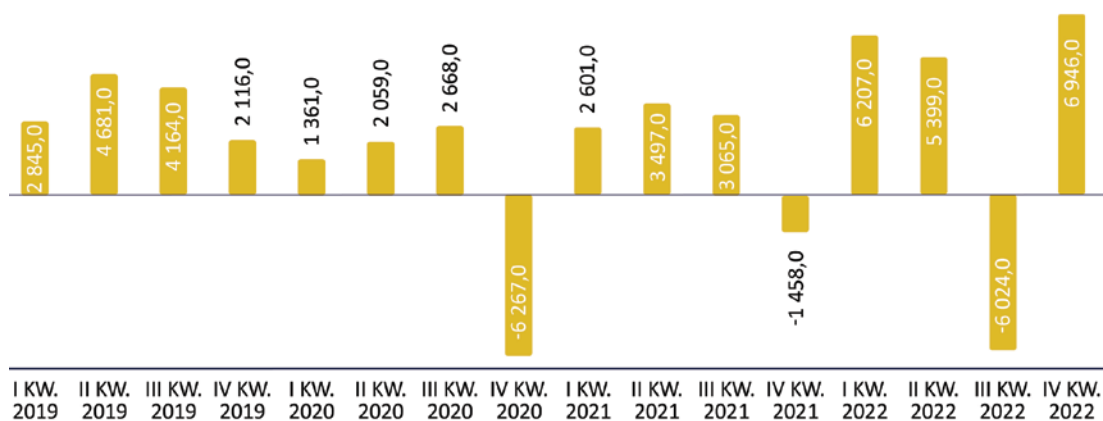
Wykres 12. Kwartalne przychody odsetkowe, koszty odsetek i marża odsetkowa w latach 2020–2022 II kwartał w mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

Wykres 13. Kwartalne wyniki z tytułu opłat i prowizji w latach 2021–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

Wykres 14. Zysk netto sektora bankowego w latach 2019–2022

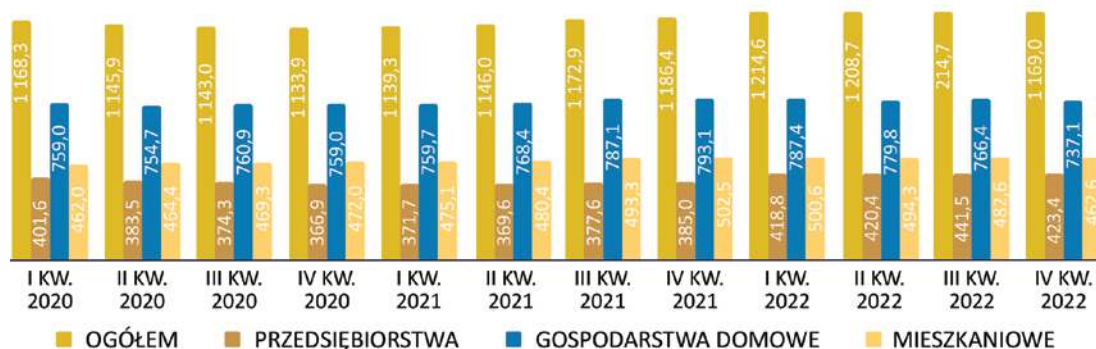
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

Wyniki finansowe banków w kolejnych kwartałach 2022 roku uległy gwałtownym zmianom. Po stracie w czwartym kwartale 2021 roku, w pierwszym kwartale 2022 roku zysk netto zwiększył się w nie spotykanej wcześniej skali. Również w drugim kwartale wynik finansowy utrzymywał się na wysokim poziomie, chociaż zmniejszył się o około 800 mln zł w porównaniu do kwartału pierwszego. W kolejnym kwartale sytuacja uległa jednak radykalnej zmianie, a sektor bankowy zanotował dużą, wynoszącą ponad 6 mld zł stratę. Wynikało to z regulacji prawnych dotyczących tzw. wakacji kredytowych, które wpłynęły negatywnie na wyniki finansowe banków. Z kolei w czwartym kwartale zysk netto sektora bankowego był ponownie dodatni, osiągając rekordową kwotę prawie 7 mld zł.

Zastanawiając się nad perspektywą wyników finansowych banków trzeba jednak podkreślić, że nie są one dobre. Od kilku miesięcy RPP nie podnosi stóp procentowych i nie wiadomo, czy cykl podwyżek nie został zakończony. W tych warunkach przychody i koszty odsetek oraz marża powinny utrzymywać się na dotychczasowym poziomie. Należy jednak zaznaczyć, że istnieje kilka czynników, które będą wpływać negatywnie na wyniki finansowe. Nadal negatywnie będą wpływać wspomniane wakacje kredytowe. Ponadto nadal niejasna jest sytuacja kredytów frankowych,

które w wyniku rozstrzygnięć sądowych mogą być źródłem poważnych strat części banków. Pojawiają się także sygnały, że kwestionowane mogą być również zasady oprocentowania kredytów złotych, opartych na stawce WIBOR. Tego typu żądania mogą pojawić się zwłaszcza po oczekiwanej, korzystnym dla kredytobiorców frankowych, rozstrzygnięciu Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, który będzie rozstrzygał o poczucie niesprawiedliwości wśród kredytobiorców, którzy zaciągali kredyty w walucie krajowej. Negatywnie na sytuację finansową banków będzie także wpływać trwające osłabienie aktywności działalności gospodarczej, które ogranicza zapotrzebowanie na kredyt oraz zwiększa ryzyko kredytowe przedsiębiorstw i gospodarstw domowych i pogarsza jakość portfela kredytowego banków.

Analizując wartość i strukturę portfela kredytowego banków warto zwrócić uwagę, że skala działalności kredytowej banków uwarunkowana jest przede wszystkim czynnikami leżącymi po stronie popytu na kredyt ze strony podmiotów gospodarujących oraz skłonnością banków do udzielania kredytów w istniejących warunkach, charakteryzujących się podwyższonym ryzykiem. Na wykresie 13 uwidoczniono dane dotyczące wartości kredytów dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w kolejnych kwartałach 2020–2022.

Wykres 15. Kredyty dla sektora niefinansowego w latach 2020–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

W czwartym kwartale 2022 roku wartość portfela kredytowego spadła w porównaniu z poprzednim kwartałem o prawie 46 mld zł. Łączna wartość kredytów dla gospodarstw domowych zmniejszyła się w czwartym kwartale o 29,3 mld zł. Wartość kredytów hipotecznych zmniejszyła się o 20 mld zł, a pozostałych kredytów o 9,3 mld zł. Po raz pierwszy od drugiego kwartału 2021 roku znacząco (o 18,1 mld zł) spadła także wartość kredytów dla przedsiębiorstw.

Dalszy rozwój sytuacji na rynku kredytowym uzależniony będzie od stanu koniunktury gospodarczej. Trwające osłabienie tempa wzrostu gospodarczego, które według obecnych prognoz ma spaść w 2023 roku poniżej 1%, będzie bez wątpienia wpływać na osłabienie popytu na kredyty bankowe ze strony podmiotów sektora niefinansowego.

7. Podsumowanie i rekomendacje

Sytuacja ekonomiczna kraju w czwartym kwartale 2022 roku ulegała zdecydowanemu pogorszeniu w porównaniu z kwartałami wcześniejszymi. PKB niewyrównany sezonowo w czwartym kwartale zwiększył się o 2% w porównaniu z analogicznym kwartałem roku poprzedniego, a w relacji do kwartału trzeciego zmniejszył się o 2,4%. Według dzisiejszych szacunków rok 2023 pod względem tempa wzrostu PKB będzie należał do najgorszych w całym okresie od rozpoczęcia transformacji polskiej gospodarki. Analizując niektóre dane, które wpłynęły na takie ukształtowanie się dynamiki PKB, możemy sformułować tezę, że istniejące od około trzydziestu lat czynniki wzrostu PKB wyczerpują się. Wyczerpywanie się zasobów wolnej siły roboczej oraz zapaść w inwestycjach tworzą strukturalne uwarunkowania niskiego wzrostu gospodarczego czy wręcz stagnacji gospodarczej.

Sytuacja sektora finansów publicznych jest nadal skomplikowana. Wprawdzie formalnie rzecz biorąc sytuacja budżetu państwa jest dobra, ale musimy pamiętać, że budżet nie odzwierciedla rzeczywistego stanu sektora finansów publicznych, gdyż istotna część wydatków finansowana jest za pomocą długu zaciąganego przez instytucje nienależące do sektora finansów publicznych. Można mieć uzasadnione obawy, że tendencja ta w kolejnych latach może wzmacniać się, chociażby w związku z planowanym finansowaniem zwiększonych wydatków na obronę poprzez dług zaciągany przez jednostki nienależące do sektora finansów publicznych. Nadal nie wiemy, jak będą finansowane koszty budowy CPK wraz z infrastrukturą kolejową czy koszty budowy proponowanych elektrowni jądrowych. Nie wchodząc w szczegóły tych złożonych problemów musimy stwierdzić, że sfinansowanie tych projektów bez bezpośredniego bądź pośredniego udziału państwa nie będzie możliwe, co oczywiście będzie wpływać na sytuację sektora finansów publicznych.

Najważniejszym problem polskiej gospodarki jest dziś inflacja. Co prawda w listopadzie i grudniu inflacja spadła nieznacznie, to jednak nadal jest bardzo wysoka (16,6%). Podjęte w czwartym kwartale 2021 roku oraz w trzech pierwszych kwartałach 2022 roku decyzje o podwyżkach stopy referencyjnej, jakkolwiek oznaczają zmianę polityki pieniężnej, to należy uznać je za spóźnione i niewystarczające. Co więcej, można mieć uzasadnione obawy, czy RPP nie przystąpi zbyt wcześnie do luzowania polityki monetarnej. Mimo że inflacja spadła w listopadzie i grudniu, to jest ona nadal bardzo wysoka – jest 6,6 razy wyższa niż cel inflacyjny NBP.

Wśród czynników, które będą wpływać na sytuację sektora bankowego, najważniejszymi są: spadek poziomu aktywności polskiej gospodarki oraz niekorzystne dla sektora bankowego rozstrzygnięcia o charakterze regulacyjnym. W czwartym kwartale 2022 roku spadł poziom kredytowania polskiej gospodarki. W porównaniu do trzeciego kwartału spadła zarówno wartość kredytów dla przedsiębiorstw, jak i gospodarstw domowych.

Szansą na zwiększenie popytu na kredyt oraz poprawę opłacalności działalności kredytowej mogłyby być projekty przewidziane do realizacji w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz KPO. Środki te stanowiłyby ważny czynnik umożliwiający zwiększenie inwestycji, które są niezbędnym warunkiem likwidowania zagrożeń, jakie pojawiają się w polskiej gospodarce. W okresie popandemicznym w gospodarkach UE obserwujemy przyspieszenie w inwestycjach, tymczasem w Polsce widoczny jest regres wyrażający się spadkiem udziału inwestycji w PKB. Przy średnim udziale inwestycji w PKB UE wynoszącym około 22,5% w Polsce ten wskaźnik spada od kilku lat i kształtuje się na poziomie około 16,5% i w najbliższych dwu latach może dalej spadać, co zagraża podstawom długookresowego rozwoju polskiej gospodarki.

Sytuacja sektora bankowego w 2022 r.

dr Andrzej Banasiak
Agnieszka Nierodka
dr Tomasz Pawlonka

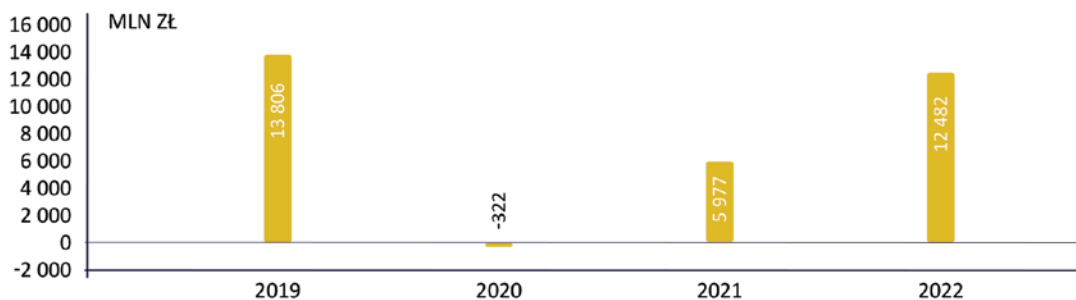

Wprowadzenie

Wstępny ogląd wyników sektora bankowego daje optymistyczny obraz. W 2022 r. działające w Polsce banki osiągnęły wynik finansowy netto (WFN) w wysokości

12,5 mld zł. Jest to wynik dwukrotnie wyższy od osiągniętego w 2021 r. Osiągnięty w 2022 r. wynik finansowy pozostaje jednak niższy od wyniku osiągniętego w 2019 r. Wyniki finansowe sektora bankowego w okresie 2019–2022 zobrazowano na wykresie 1.

Wykres 1. Wynik finansowy netto – okres 2019–2022

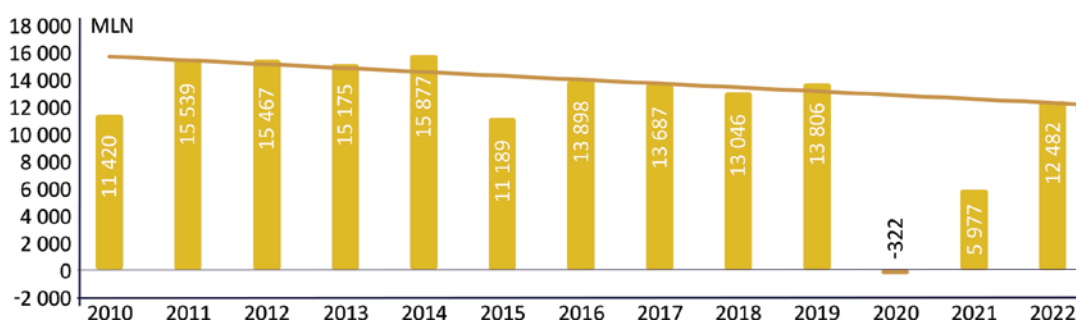
Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Bardziej pesymistyczny obraz daje ogląd wyników finansowych banków w dłuższej perspektywie. Na wykresie 2 pokazano WFN sektora bankowego w okresie od 2010 r. do 2022 r. Wyniki w tym okresie cechuje:

- W 2022 r. banki osiągnęły nominalnie niższe wyniki finansowe niż w 2011 r.;
- Pomimo istotnego wzrostu aktywów banków WFN przez 10 lat pozostawał w trendzie spadkowym;

- Trend spadkowy WFN miał charakter systematyczny – zdarzeniami jednorazowymi można wytłumaczyć jedynie rok 2015 (koszty upadku banku w Wołominie) oraz 2020 – wybuch pandemii koronawirusa COVID-19.

W niniejszym dokumencie omówiono wyniki osiągnięte przez polski sektor bankowy w 2022 r., trendy zmian w składowych WFN oraz systemowe ograniczenia wpływające na rentowność banków i ich zdolność do finansowania gospodarki.

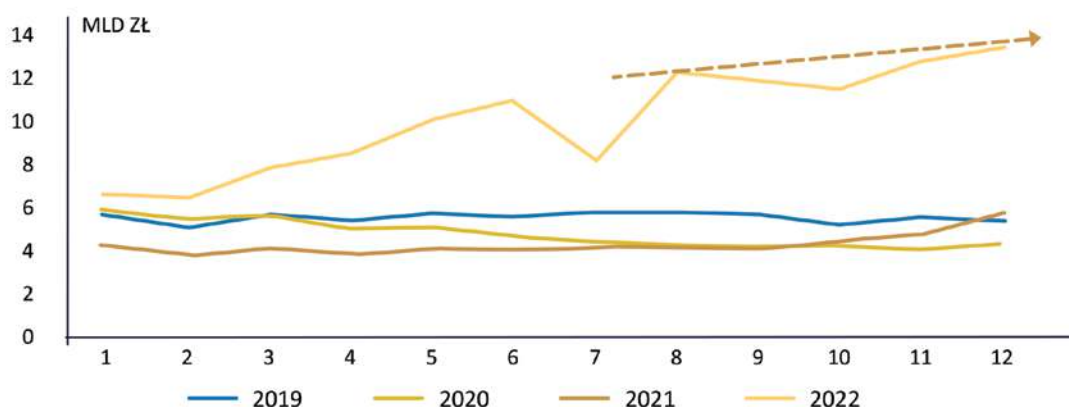
Wykres 2. Wynik finansowy netto sektora bankowego – 2010–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

1. Wyniki finansowe sektora bankowego i jego elementy składowe w IV kwartale 2022 r.

Rok 2022 r. cechował istotny wzrost przychodów odsetkowych banków. Miesięczne wartości przychodów odsetkowych pokazano na wykresie 3.

O ile na początku roku miesięczne przychody odsetkowe kształtowały się w wysokości nieco powyżej 6 mld zł, o tyle w grudniu przekroczyły 13 mld zł. W stosunku do poprzednich lat dało to istotne zwiększenie wartości przychodów miesięcznych – w relacji do 2019 r. miesięczne przychody odsetkowe zwiększyły się ok. 2-krotnie, w stosunku do 2021 r. miesięczne przychody odsetkowe wzrosły 3-krotnie.

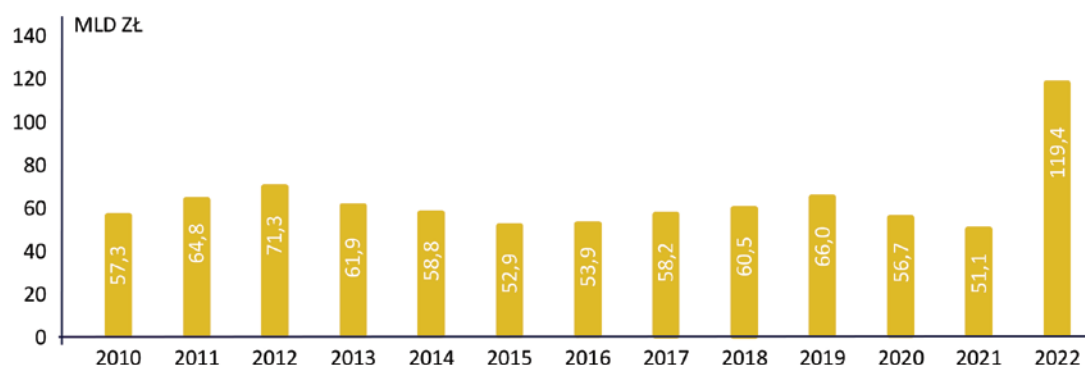
Wykres 3. Przychody odsetkowe – wartości miesięczne

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

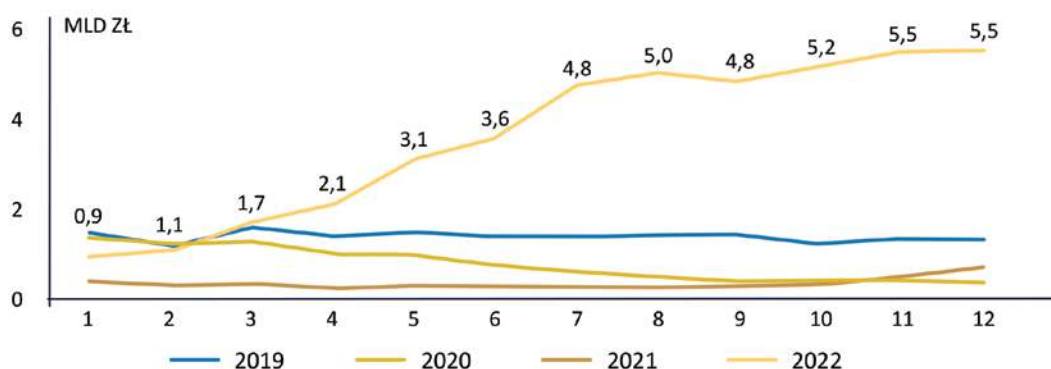
Różnice w wartościach rocznych są niższe ze względu na fakt, że w 2022 r. wartości przychodów odsetkowych były w trendzie narastającym oraz średnia wartość miesięczna przychodów dla 2022 r. była niższa niż dla grudnia 2022 r. Wartości przychodów odsetkowych dla lat 2010 – 2022 przedstawiono na wykresie 4.

W 2022 r. odnotowano również znaczący wzrost kosztów odsetkowych – wzrost ten przedstawiono na wykresie 4.

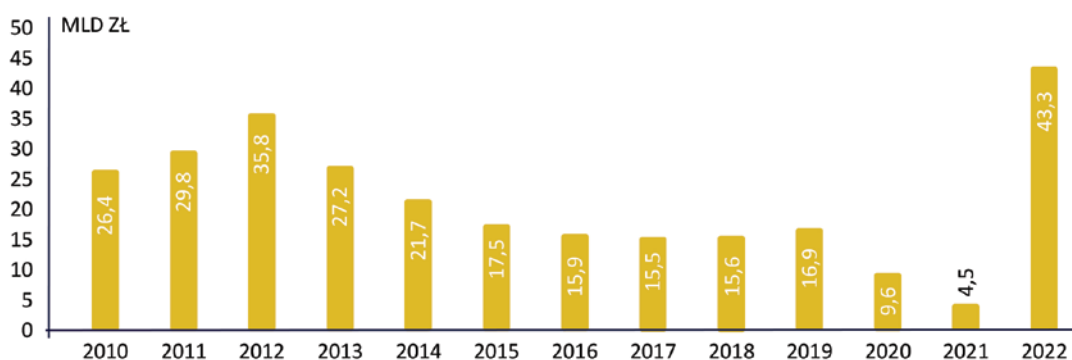
Miesięczne koszty odsetkowe w styczniu 2022 r. pozostawały na poziomie ok. 1 mld zł i w poszczególnych miesiącach 2022 r. systematycznie wzrastały.

Wykres 4. Przychody odsetkowe – lata 2010–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 5. Koszty odsetkowe – miesięcznie

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 6. Koszty odsetkowe – w okresie 2010–2022

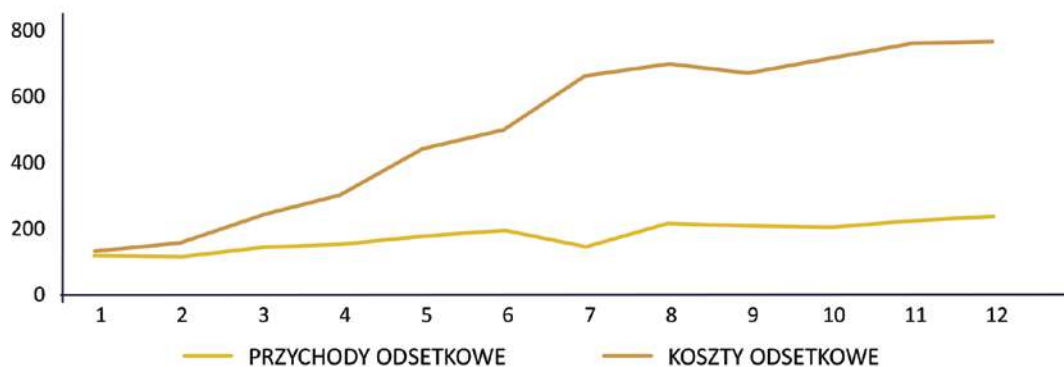
Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W grudniu 2022 r. osiągnęły poziom 5,5 mld zł. Koszty odsetkowe osiągnęły rekordowy poziom na przestrzeni ostatnich 12 lat – obrazuje to wykres 6.

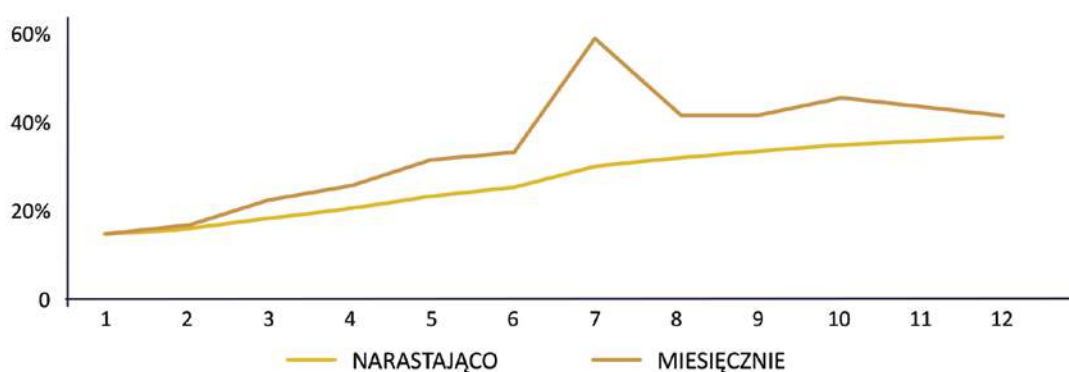
W stosunku do 2021 r. koszty odsetkowe wzrosły blisko 10-krotnie, jednak w stosunku do 2012 r. były wyższe zaledwie o ok. 20%. W 2022 r. miesięczne wartości przychodów odsetkowych wzrosły ponad 2-krotnie w stosunku do końca 2021 r., natomiast miesięczne koszty odsetkowe wzrosły ok. 7,5-krotnie. Ta

asymetria wynika w znacznej części z niskiej bazy odniesienia dla kosztów odsetkowych, bowiem w okresie niskich stóp oprocentowanie depozytów klientów pozostawało symboliczne.

Dzięki temu zwiększyła się proporcja pomiędzy kosztami odsetkowymi a przychodami z odsetek, co zobrazowano na wykresie 8. Przyrost wskaźnika koszty/przychody odsetkowe nastąpił w I połowie 2022 r., a dalej uległ zahamowaniu.

Wykres 7. Wzrost przychodów i kosztów odsetkowych (grudzień 2021 = 100)

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 8. Koszty/przychody odsetkowe

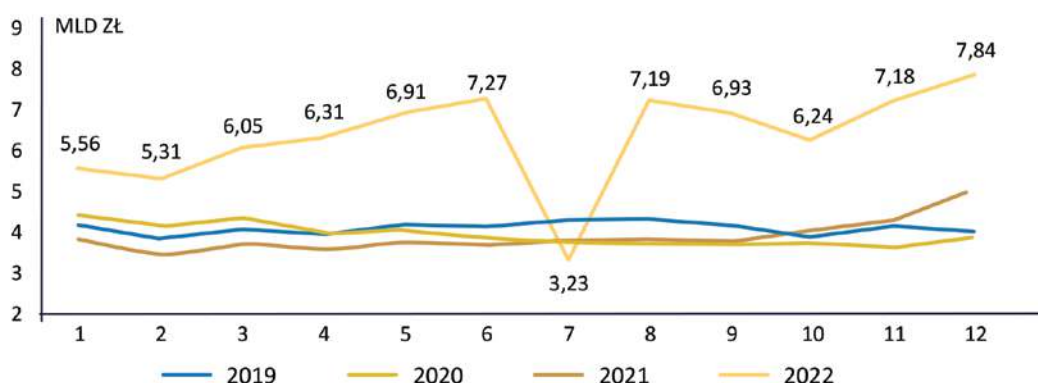
Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Znaczna część wzrostu przychodów odsetkowych nie trafiła jednak do deponentów, zwiększając wyniki odsetkowe banków. Wynik odsetkowy sektora bankowego przedstawiono na wykresie 9. O ile w latach 2019–2021 miesięczny wynik odsetkowy banków pozostawał na poziomie ok. 4 mld zł, to w drugiej połowie 2022 r. zbliżył się do 7 mld zł. Stąd kwota nieprzekazana deponentom kształtuje się na poziomie ok. 3 mld zł.

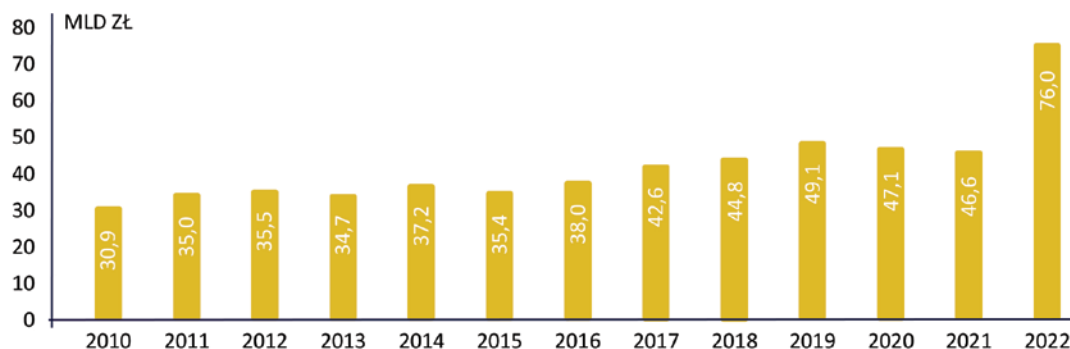
Na wykresie 10 przedstawiono wartości wyników odsetkowych osiągniętych przez banki w latach 2010–2022. Na rysunku widoczny jest skokowy wzrost wyniku odsetkowego w 2022 r. w stosunku do 2021 r. – wzrost ten wynosi około 30 mld zł.

Znacznie gorzej wygląda wynik z prowizji. Zobrazowano to na wykresie 11. Na początku 2022 r. widoczny był jeszcze wzrost w stosunku do 2021 r.,

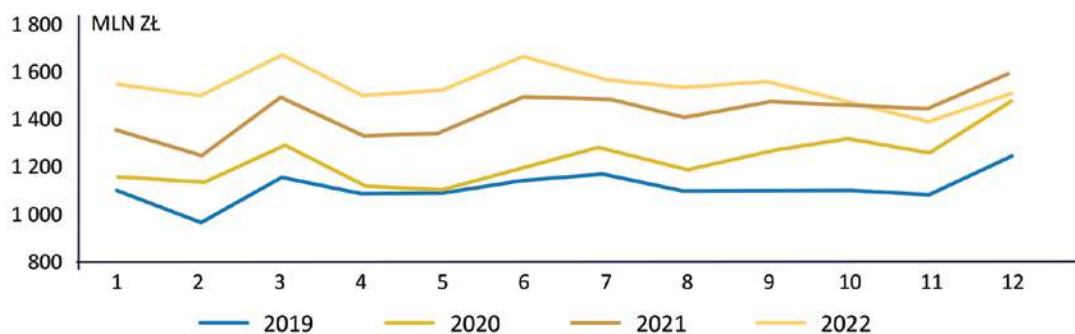
Wykres 9. Wynik odsetkowy – miesięcznie

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 10. Wynik odsetkowy – w okresie 2010–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 11. Wynik z prowizji

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

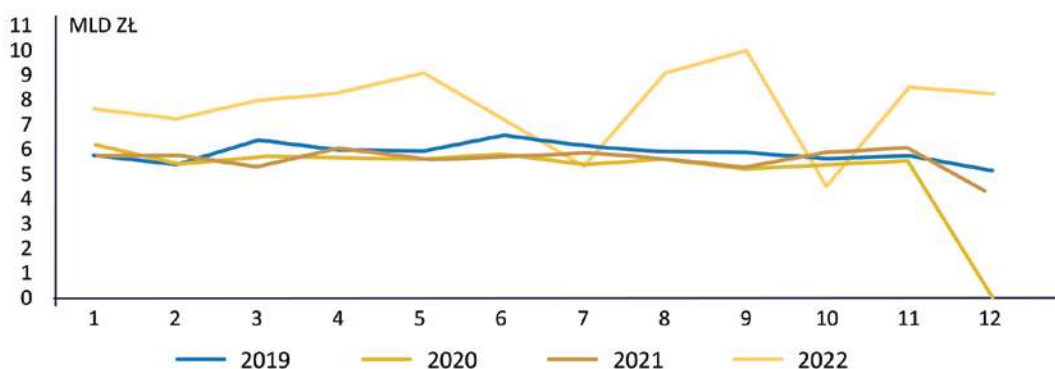

natomiast w końcu roku odnotowano niższy wynik z prowizji niż w roku poprzednim. Było to związane z mniejszą aktywnością banków w zakresie kredytów, kart bankowych oraz w innych obszarach.

Spowodowało to sytuację, w której przyrost rok do roku całkowitych przychodów operacyjnych (CPO) był niższy niż przyrost wyniku odsetkowego. CPO w ujęciu miesięcznym dla 2022 r. zobrażowano na wykresie 12, natomiast wartości CPO w okresie lat 2010–2022 pokazano

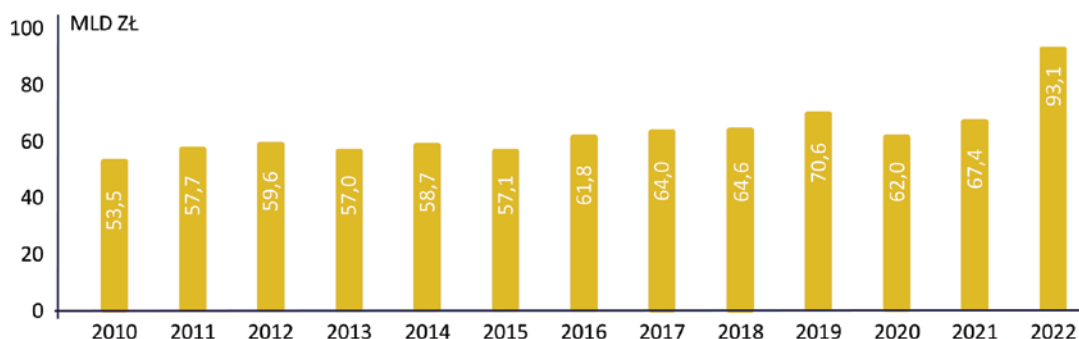
na wykresie 13. Wartości CPO w 2022 r. charakteryzowały się wysoką niestabilnością, co było związane z dokonywanymi odpisami, zawiązywaniem rezerw oraz modyfikacją straty z tytułu wakacji kredytowych.

Na przestrzeni lat 2010–2022 całkowite przychody operacyjne wzrosły zaledwie o ok. 25%. To pokazuje strukturalny problem polskiego sektora bankowego. W 2022 r. nastąpił skokowy wzrost wartości CPO w stosunku do 2021 r. o 26 mld zł.

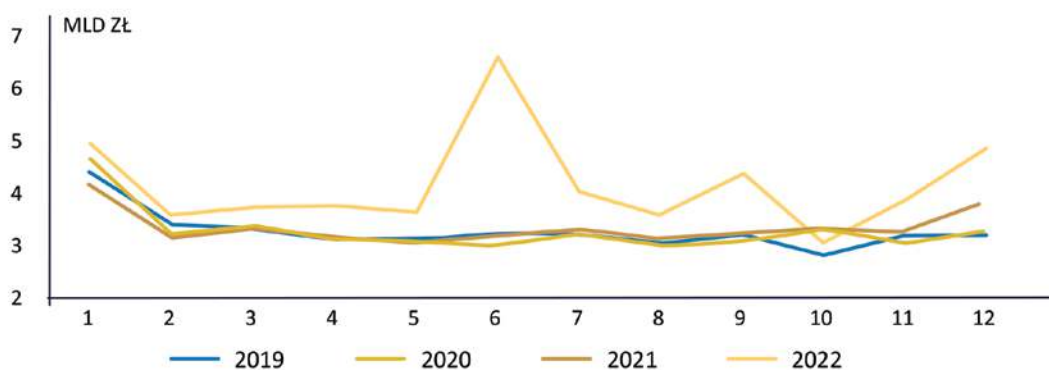
Wykres 12. Całkowite przychody operacyjne (CPO) – miesięcznie

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 13. CPO – wartości w okresie 2010–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

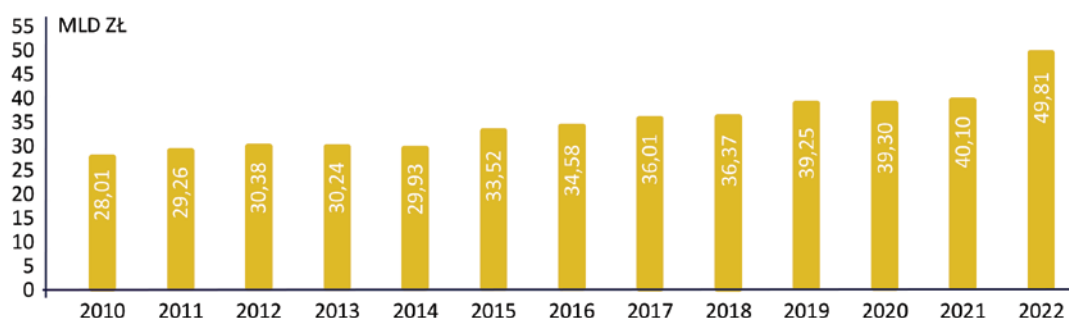

Wykres 14. Koszty i amortyzacja – wartości miesięczne w latach 2019–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W 2022 r. odnotowano wzrost kosztów banków. Istotny wpływ na tę pozycję miały koszty związane z utworzeniem Systemu Ochrony Banków Komer-
cyjnych (SOBK), funduszu związanego z realizacją resolution Getin Bank. Zobrazowano to na wykresie 14 i 15. Utworzenie SOBK pochłonęło kwotę

3,0 mld zł. Dalsze dodatkowe koszty związane były z dokapitalizowaniem Funduszu Wsparcia Kredy-
tobiorców. Nie bez znaczenia pozostał również wpływ inflacji na koszty banków – odnoszący się do wzrostu płac pracowników oraz kosztów funk-
cjonowania.

Wykres 15. Koszty i amortyzacja w latach 2010–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

W okresie lat 2010–2022 koszty banków wzrosły o 12 mld zł, co oznacza wzrost o 43%. Zobrazowa-
no to na wykresie 14. Był to istotnie większy wzrost względny niż wzrost całkowitych przychodów odset-
kowych (CPO wzrosło o ok. 25%).

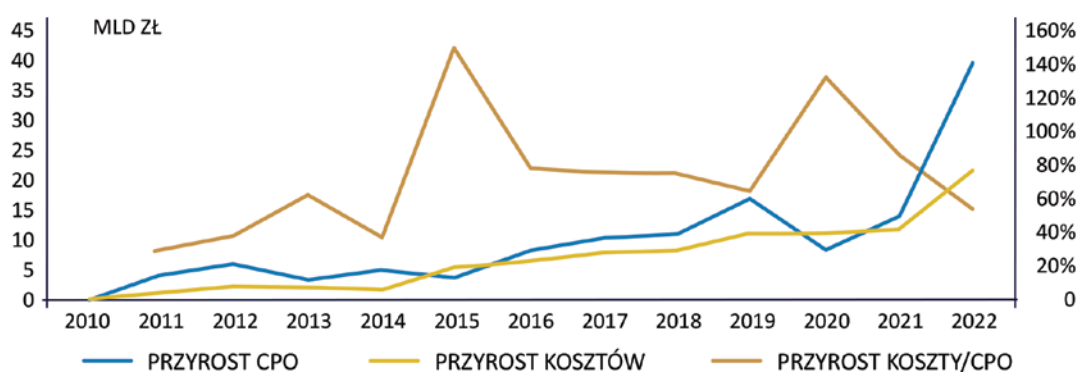
Po 2010 r. koszty przyrastały nieproporcjonalnie szyb-
ko w stosunku do CPO. Na wykresie 16 pokazano przyrosty kosztów i CPO w stosunku do 2010 r. oraz stosunek przyrostu kosztów do przyrostu dochodów. Rysunek pokazuje, że o ile do 2014 r. przyrost kosztów do przyrostu CPO kształtował się na poziomie do 50%, to od 2015 r. proporcja ta wzrosła do poziomu powyżej 70%. Powodowało to systematyczne obniżanie rentowności banków.

Przyrost kosztów nie wynikał jednak z ograniczeń po stronie banków. Koszty pracownicze i koszty

operacyjne banków były utrzymywane w wysokiej dyscyplinie. Od roku 2015 zaczęły natomiast bardzo silnie wzrastać koszty zewnętrzne banków w formie podatków i paropodatków.

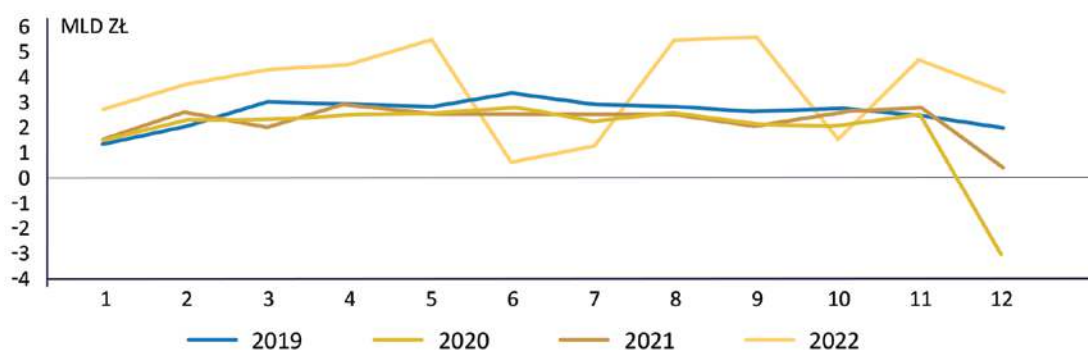
Spowodowało to stagnację CPO pomniejszonego o koszty i amortyzację. Wartości miesięczne CPO w 2022 r. pokazano na wykresie 17, natomiast wartości CPO pomniejszonego o koszty i amortyzację w latach 2010–2022 zobrazowano na wykresie 18. Wyraźnie widać, że w okresie 2010–2021 CPO pomniejszone o koszty pozostawało na stałym, niezmiennym poziomie pomimo znacznego wzrostu aktywów banków.

Kryzys ograniczonych dochodów rozpoczął się więc już kilka lat przed pandemią i był spowodowany szyb-
kim zwiększaniem obciążeń zewnętrznych banków.

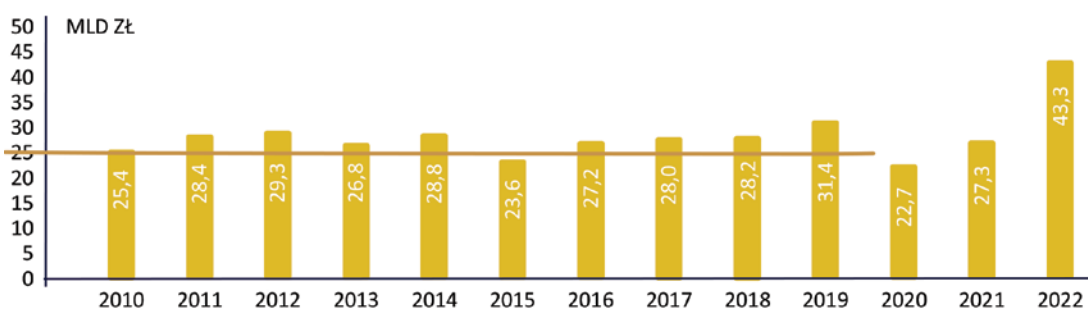

Wykres 16. Przyrost kosztów na tle przyrostu CPO od 2010 r.

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 17. CPO – (K+A) – wartości miesięczne w latach 2019–2022

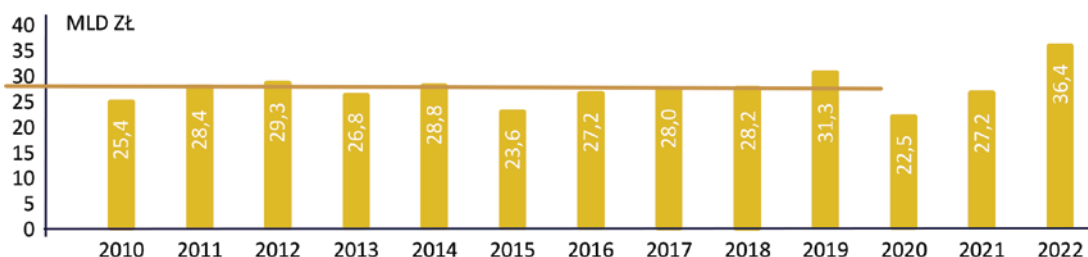
Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 18. CPO-(K+A) – w okresie 2010–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Rok 2022 był pierwszym rokiem dającym bankom możliwość zwiększenia CPO pomniejszonego o koszty. Wartość ta wzrosła w 2022 r. w stosunku do 2021 r. aż o 16 mld zł. Niemniej ten pozytywny wynik został zniwelowany przez wakacje kredytowe wprowadzone od

sierpnia 2022 r. Pokazano to na wykresie 19. Straty z tytułu wakacji kredytowych odnotowane przez banki w pozycji „Modyfikacja zysków” zmniejszyły istotnie wyniki CPO po kosztach do poziomu 36,4 mld zł, co oznacza wynik zaledwie o 5 mld zł wyższy od osiągniętego w 2019 r.

Wykres 19. CPO-(K+A)+Modyfikacja – w okresie 2010–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Łączny poziom rezerw i odpisów osiągnął w 2022 r. poziom niemal identyczny, jak w 2021 r., tj. 15,5 mld zł. Poziom rezerw i odpisów w trakcie ostatnich trzech lat utrzymuje się na poziomie wyraźnie wyższym niż we wcześniejszych latach.

W latach 2011–2022, z wyłączeniem 2020–2021, przeciętny poziom wyniku z działalności operacyjnej

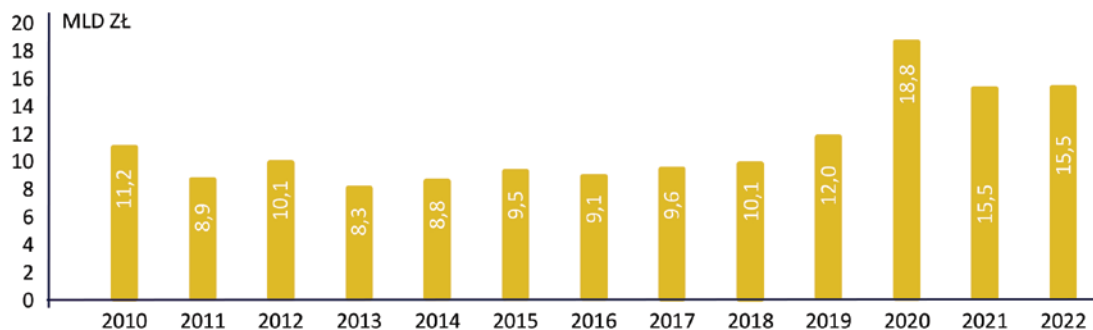
oscylował w przedziale 18–20 mld zł. W efekcie, choć wynik odsetkowy osiągnięty w 2022 r. jest wyraźnie wyższy od wyników odsetkowych z lat 2020–2021, nie wzrósł on istotnie w stosunku do typowych wartości osiąganych we wcześniejszych latach.

Choć sektor bankowy osiągnął znakomity wynik odsetkowy (wykres 10), wynik z działalności operacyjnej

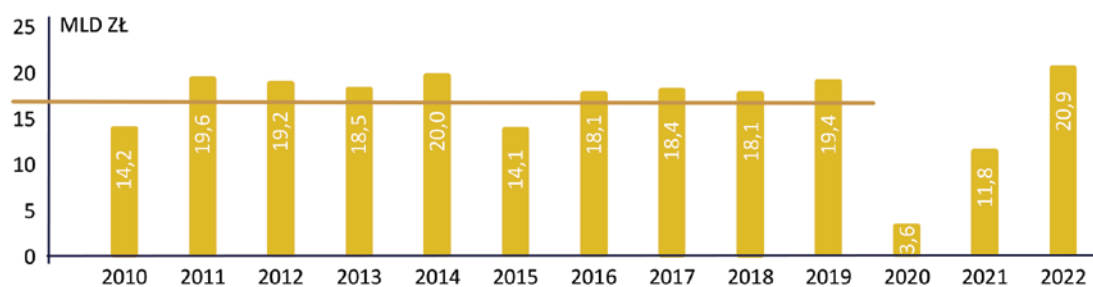
w 2022 r. utrzymywał się na poziomie wyniku odsetkowego sprzed 10 lat (2012 r.), zaś osiągnięty wynik

finansowy netto był o blisko 20% niższy od wyniku finansowego netto osiągniętego w 2012 r.

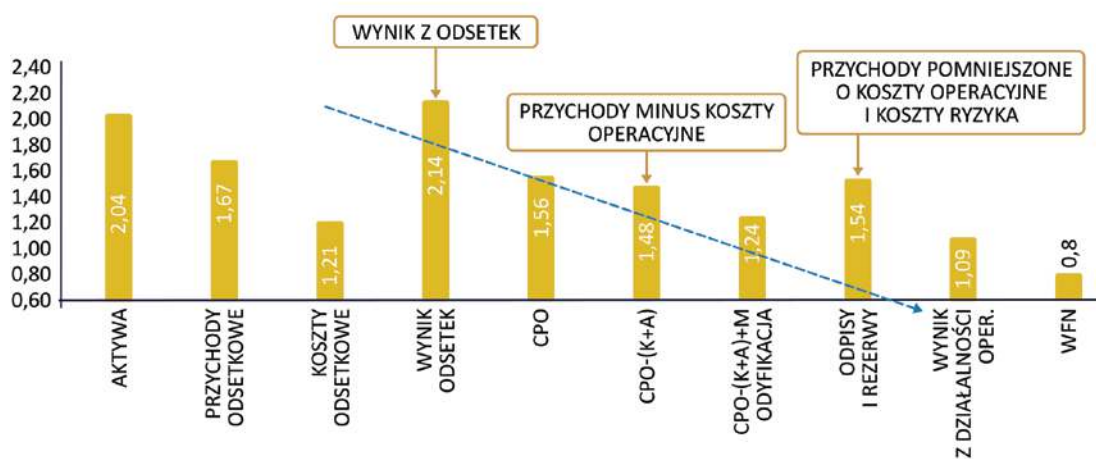
Wykres 20. Odpisy i rezerwy – w okresie 2010–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 21. Wynik z działalności oper. – wartości w okresie 2010–2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 22. Proporcja wyników 2022/2012

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

2. Wpływ zewnętrznych obciążeń na wyniki finansowe banków i ich rentowność

Nominalne wartości wyników finansowych osiągane przez banki, tworzące iluzję wysokiej efektywności sektora, od lat stanowią pożywkę dla szerokiego grona interesariuszy do zwiększania własnych korzyści. W gronie tych interesariuszy uprzywilejowaną pozycję

zajmuje państwo – będące beneficjentem korzyści wypracowanych przez sektor bankowy, ale również ustawodawcą, regulatorem i nadzorcą. W okresie 2015–2022 szacunkowa wartość szerokiego spektrum obciążeń podatkowych i parafiskalnych przekroczyła 77 mld zł. Co niezmiennie istotne, skala tych obciążeń w kolejnych latach wyraźnie wzrasta. W samym 2022 r. oszacowana kwota obciążeń podatkowych (bez CIT) i parafiskalnych przekroczyła 28 mld zł.

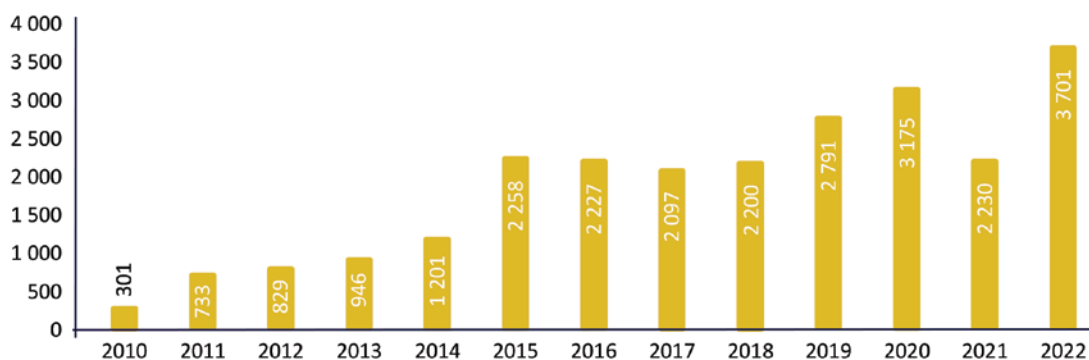
Tabela 1. Suma obciążeń podatkowych i parafiskalnych w okresie 2015–2022

	Obowiązuje od	Łączna wartość w latach 2015–2022 (w mld zł)
Podatek bankowy	2016	29,8 (w tym 5,4 mld w 2022)
Składki na BFG, w tym:	2015	26,6 (w tym 3,7 mld w 2022):
Składki na Fundusz Gwarantowania Depozytów	2017	7,5 (w tym 2,0 mld w 2022)
Składki na Fundusz Przymusowej Restrukturyzacji Banków	2017	8,6 (w tym 1,7 mld w 2022)
Inne (Fundusz Stabilizacyjny, Fundusz Pomocowy, Fundusz Ochrony Środków Gwarantowanych)	2015–2016	10,5
Wpłata na FWK	2015, 2022	2,0 (w tym 1,4 mld w 2022)
Wpłaty na pokrycie kosztów nadzoru	2015	1,4 (w tym 0,2 mld w 2022)
Wakacje kredytowe	2022	13,9 (w 2022) – całkowite koszty mogą wynieść ok. 20 mld zł
Wpłaty na SOBK	2022	3,5 (w 2022)
		SUMA: 77,2 mld zł (w tym 28,1 mld w 2022)

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu PAB WIB (Kochaniak K., 2021)

Wzrost obciążeń podatkowych i parafiskalnych sektora bankowego widoczny jest m.in. przy składkach i opłatach na Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

W okresie 2010–2022 składki i opłaty na BFG wzrastały średnio o 30% r/r osiągając poziom 3,7 mld w 2022 r.

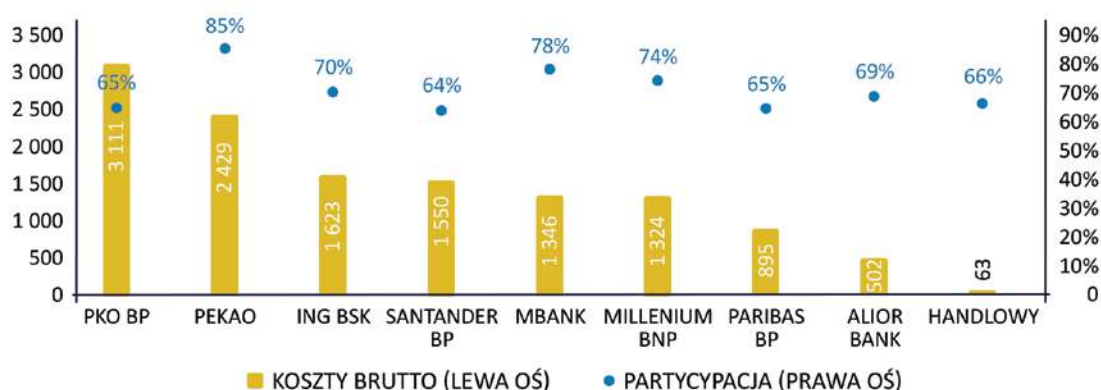
Wykres 23. Suma składek na BFG [mln zł]

Źródło: opracowanie własne, dane BFG

Czynnikami mającym istotny wpływ na obniżenie efektywności sektora bankowego w 3 i 4 kwartale 2022 r. były wakacje kredytowe. Według stanu na koniec 4 kwartału 2022 r. koszty z tytułu wakacji kredytowych na lata 2022 – 2023 zaksięgowane przez banki osiągnęły poziom 12,84 mld zł przy średniej partycypacji na poziomie ok. 71%.

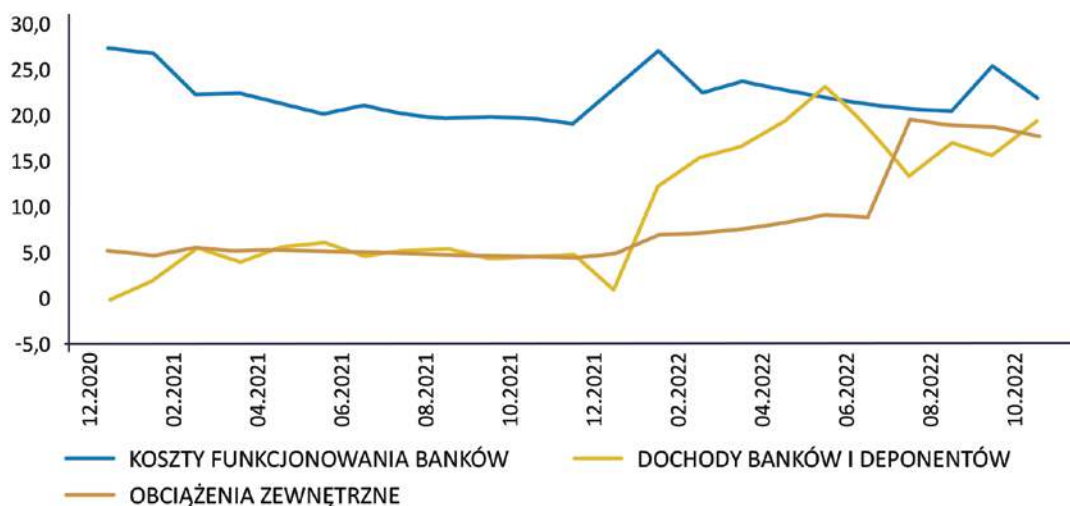
Stopa dochodów banków i dochodów deponentów wzrosła dynamicznie w I połowie 2022 r. W II połowie

2022 r. stopa dochodów banków i deponentów utrzymywała się na poziomie niższym niż stopa obciążeń zewnętrznych. Obciążenie kosztami zewnętrznymi istotnie wzrosło w 3 i 4 kwartale 2022 r. Stopa obciążeń zewnętrznych (liczona jako koszty obciążeń zewnętrznych do aktywów) istotnie wzrosła w 2022 r., przekraczając poziom 1,5%. Stopa ta przekroczyła stopę dochodów banków i deponentów. Oznacza to, że Skarb Państwa jest największym beneficjentem korzyści wypracowywanych przez sektor bankowy.

Wykres 24. Wakacje kredytowe w bankach – koszty zaksięgowane przez banki w 3q 2022 r. z uwzględnieniem korekty na 4q 2022 r. z tytułu wakacji kredytowych na lata 2022–2023 (oraz zakładany wskaźnik partycypacji)

Źródło: BM Pekao SA

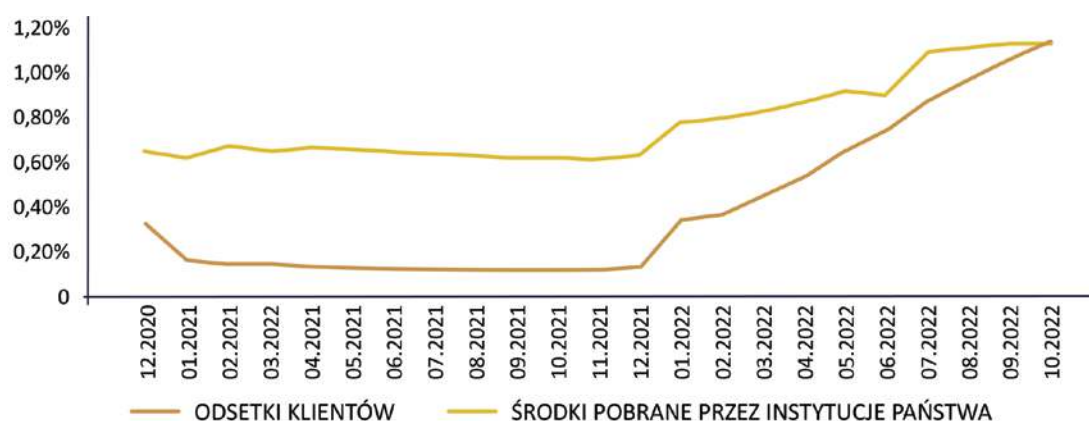

Wykres 25. Stopy dochodów, kosztów i obciążeń zewnętrznych banków (w relacji do aktywów)

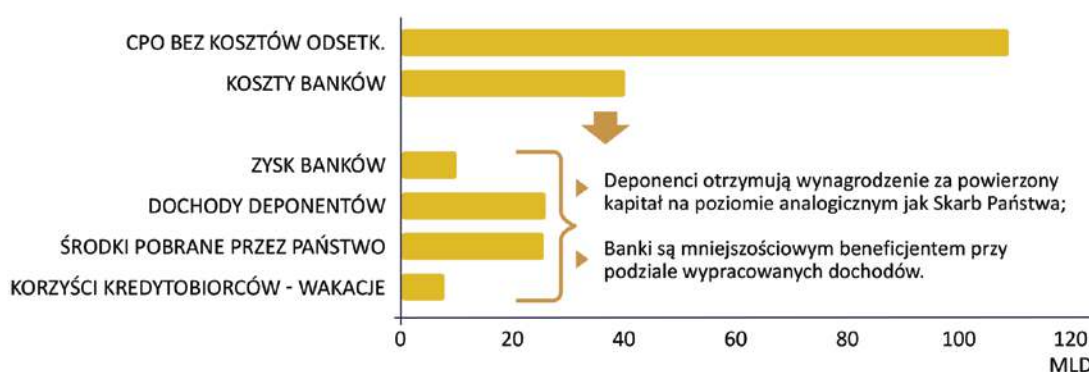
Źródło: opracowanie własne

Środki pobierane przez państwo w postaci licznych obciążeń podatkowych i parafiskalnych pomniejszają korzyści deponentów. Wypracowywane przez sektor bankowy środki, zamiast być rozdzielane pomiędzy różne grupy interesariuszy (banki, klienci, państwo) – są obecnie zagarniane głównie przez jednego z interesariuszy – państwo.

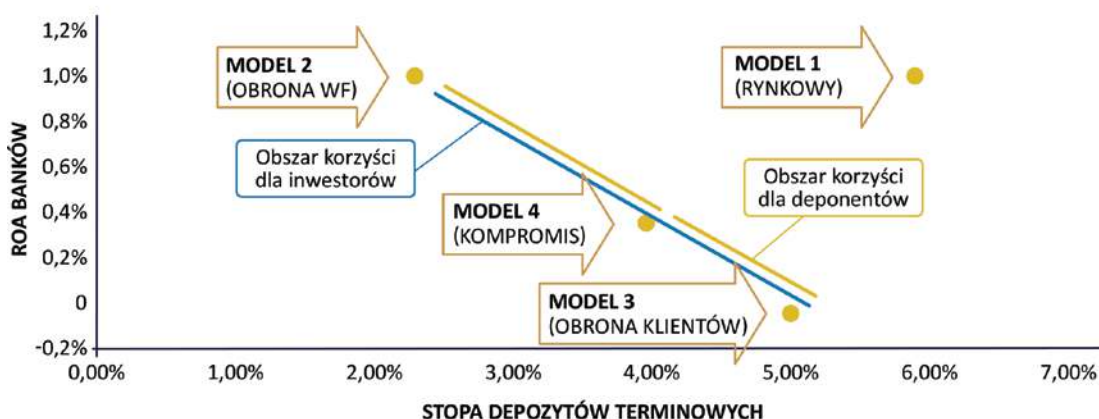
Uprzywilejowana pozycja jednego z interesariuszy – państwa – doprowadziła do silnej deformacji systemu rozdzielania korzyści między deponentami środków (klientami banków) a samymi bankami. W efekcie silnego obciążenia banków licznymi podatkami i parafiskalami, banki są mniejszościowym beneficjentem wypracowywanych korzyści, zaś deponenti

Wykres 26. Stopy obciążenia banków przez instytucje państwowe vs wynagrodzenie netto deponentów (jako stopy do aktywów)

Źródło: opracowanie własne

Wykres 27. Podział dochodów banków

Źródło: opracowanie własne

Wykres 28. Obszary korzyści dla inwestorów i deponentów

Źródło: opracowanie własne

otrzymują wynagrodzenie za powierzony kapitał na poziomie analogicznym jak Skarb Państwa.

Transfery w zakresie podziału korzyści pomiędzy interesariuszy tworzą sztuczne i niepotrzebne antagonizmy między interesami banków (dążących do

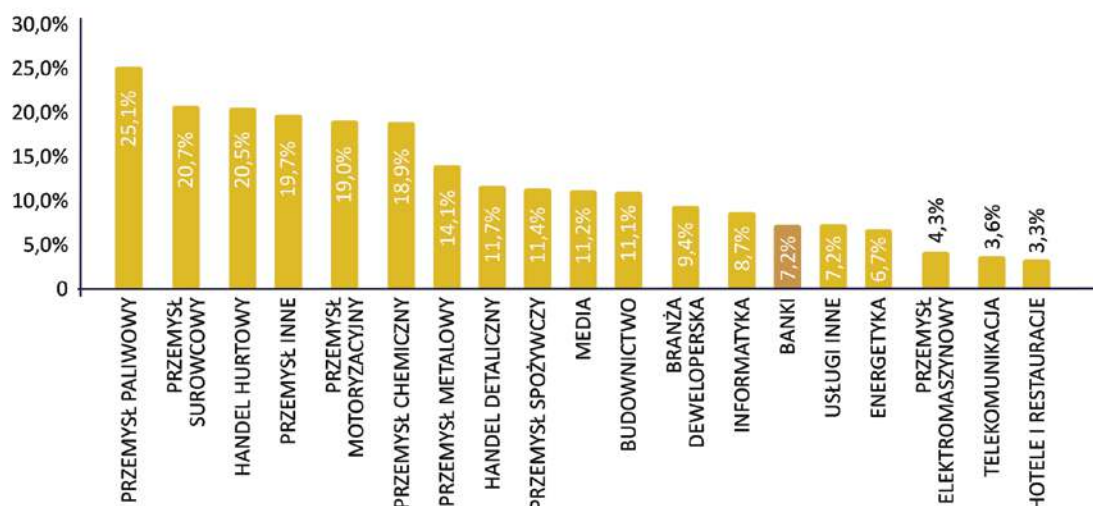
osiągnięcia satysfakcjonującego wyniku finansowego i stopy zwrotu z kapitału wyższej od kosztu tego kapitału) a klientami – oczekującymi adekwatnego wynagrodzenia za złożone w bankach depozyty. Transfery sprawiają, że konieczne jest zawieranie kompromisów pomiędzy obroną interesów banków

a obroną interesów klientów. Kompromisy te nie satysfakcjonują żadnej ze stron. Tworzą one sztuczne antagonizmy i wpływają negatywnie na wizerunek banków. Rzeczywistym zwycięzcą w tej sytuacji i beneficjentem transferów jest Skarb Państwa.

Wysoki poziom obciążeń zewnętrznych sprawia, że efektywność sektora bankowego utrzymuje się na

niskim poziomie – w szczególności w porównaniu do rentowności innych sektorów gospodarki.

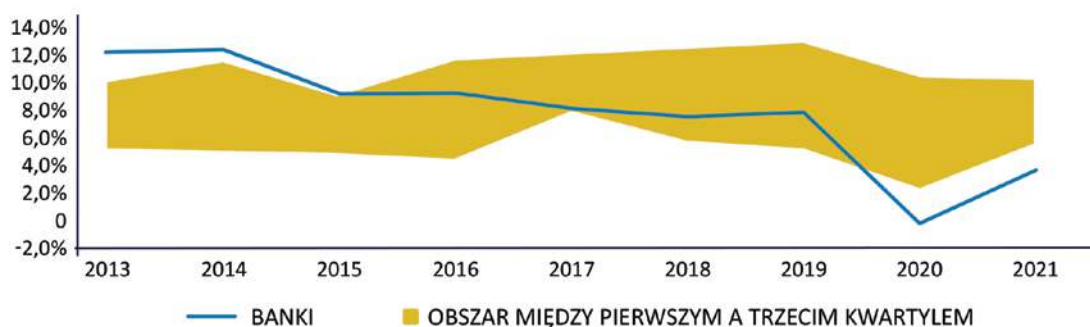
Sektor bankowy w Polsce pozostaje zatem jednym z mniej rentownych sektorów gospodarki, czego wyrazem jest niższa od średniej wartość stopy zwrotu z kapitału. Co istotne, rentowność sektora bankowego systematycznie spada.

Wykres 29. Mediana rentowności kapitałów własnych (ROE) w poszczególnych sektorach gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych biznesradar.pl

* Przedstawione na rysunku 28 dane prezentujące medianę rentowności kapitałów własnych banków notowanych na GPW w Warszawie. Średni poziom rentowności kapitałów własnych sektora bankowego wynosi 1,55%.

Wykres 30. ROE sektora bankowego na tle ROE innych sektorów gospodarczych

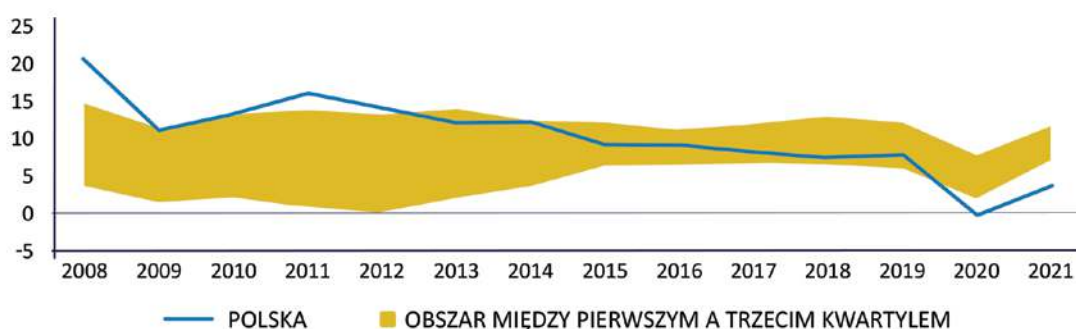
Źródło: Morawski Ignacy, SpotData/twitter

Również porównanie rentowności kapitałów własnych polskiego sektora bankowego z sektorami bankowymi z innych rozwiniętych gospodarek nie pozostawia żadnych złudzeń. Polski sektor bankowy jest wyraźnie mniej rentowny niż sektory bankowe w innych krajach.

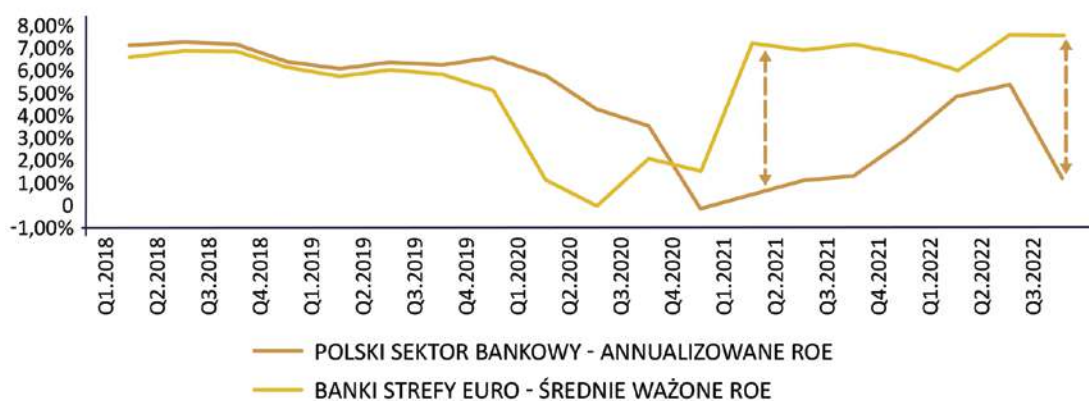
Rentowność polskiego sektora bankowego jest wyraźnie niższa od rentowności sektorów bankowych ze

Strefy Euro. Dysproporcje w zakresie ROE pojawiły się pod koniec 2020 r. i nasiliły się w 3 kwartale 2022 r., na co wpływ ma skokowy wzrost obciążeń zewnętrznych sektora bankowego w postaci tzw. wakacji kredytowych.

Analogiczna sytuacja widoczna jest na poziomie rentowności aktywów polskiego sektora bankowego i sektorów bankowych ze Strefy Euro.

Wykres 31. ROE polskiego sektora bankowego na tle ROE sektorów bankowych z innych państw

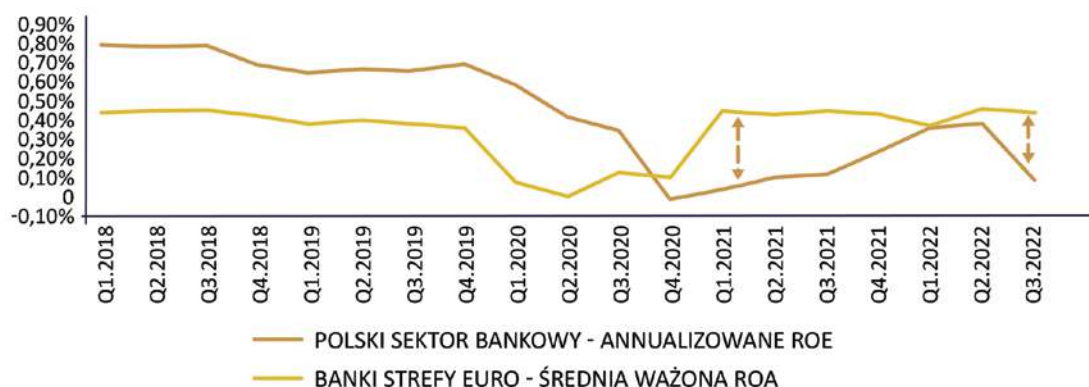
Źródło: Morawski Ignacy, SpotData/twitter

Wykres 32. ROE polskiego sektora bankowego* a ROE banków ze Strefy Euro**

Źródło: opracowanie własne, dane SSM, KNF

* ROE dla polskiego sektora bankowego obliczono dzieląc ciągłą wysokość miesięcznych WF netto z ostatnich 12 miesięcy przez wysokości kapitału własnego w danym kwartale.

** ROE dla Banków ze Strefy Euro przyjęte zostało na poziomie średniej ważonej wysokości ROE.

Wykres 33. ROA polskiego sektora bankowego* a ROA banków ze Strefy Euro**

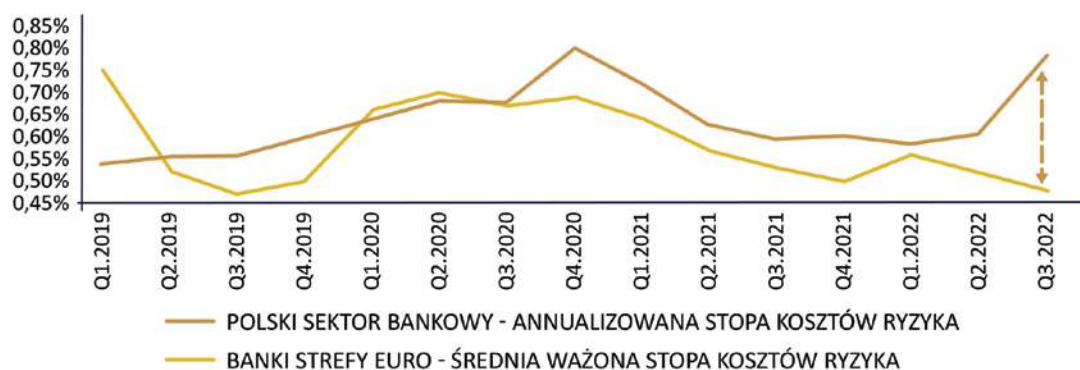
Źródło: opracowanie własne, dane SSM, KNF

* ROA dla polskiego sektora bankowego obliczono dzieląc ciągłą wysokość miesięcznych WF netto z ostatnich 12 miesięcy przez wysokości sumy aktywów w danym kwartale.

** ROA dla Banków ze Strefy Euro przyjęte zostało na poziomie średniej ważonej wysokości ROA.

Również w przypadku innego wskaźnika efektywności – stopy kosztów ryzyka – widoczne są narastające dysproporcje pomiędzy polskim sektorem bankowym

a sektorami bankowymi z krajów Strefy Euro. Stopa kosztów ryzyka utrzymuje się na wyraźnie wyższym poziomie w polskim sektorze bankowym.

Wykres 34. Stopa kosztów ryzyka polskiego sektora bankowego* a stopa kosztów ryzyka banków ze Strefy Euro**

Źródło: opracowanie własne, dane SSM, KNF

* Stopę kosztów ryzyka dla polskiego sektora bankowego obliczono dzieląc ciągłą wysokość zawiązywanych miesięcznych odpisów i rezerw z ostatnich 12 miesięcy przez wysokości sumy aktywów w danym kwartale.

** Stopa kosztów ryzyka dla banków ze Strefy Euro przyjęta została na poziomie średniej ważonej wysokości stopy kosztów ryzyka.

Istotnym czynnikiem mającym znaczący wpływ na efektywność sektora bankowego, stanowiącym obciążenie zewnętrzne, są przewidywane koszty związane z rozwiązaniem sporów w zakresie kredytów walutowych. Zespół Badań i Analiz Związku Banków Polskich przeprowadził symulację wpływu wybranych scenariuszy odwalutowania kredytów indeksowanych do CHF na sytuację banków, korzyści/niekorzyści klientów oraz same koszty procesu odwalutowania¹. Przedstawione prognozy wykorzystują ekonometryczny model symulacyjny uwzględniający podstawowe relacje wybranych podstawowych zależności bilansu oraz rachunku zysku i strat dla pojedynczego banku i sektora bankowego. W ramach analiz opracowano siedem scenariuszy, dla których przyjęto pewne wspólne założenia:

- Kredyt indeksowany CHF lub denominowany, wg kursu z dnia udzielenia – równowartość 300 000 zł;
- Pierwotny okres kredytowania: 30 lat (360 rat), ostatecznie rozliczenie/ przewalutowanie kredytu następuje 30-11-2020 r.;
- Kredyt oprocentowany wg stawki: stała marża 1,5% + LIBOR 3m; względnie WIBOR 3m (w niektórych wariantach po przewalutowaniu); wartość stawki LIBOR/ WIBOR – wg stanu na ostatni dzień danego miesiąca;
- Spłata kredytu w ratach równych;
- Daty udzielenia kredytów: 4 kw. 2004, 4 kw. 2005, 4 kw. 2006, 1 kw. 2007, 2 kw. 2007, 3 kw. 2007,

4 kw. 2007, 1 kw. 2008, 2 kw. 2008, 3 kw. 2008, 4 kw. 2008 – ostatnie dni kwartału;

- Kredyty indeksowane i denominowane udzielone wg kursu średniego NBP, powiększonego o spread walutowy (zarówno przy wypłacie, jak i przy spłacie kredytu) w wysokości 2%.
- Opracowanie odnosi się do kredytów pozostających w portfelach banków.
- Kredyty denominowane podlegają w mniejszym stopniu roszczeniom klientów, jako kredyty walutowe, a nie złotowe z mechanizmem indeksacji.

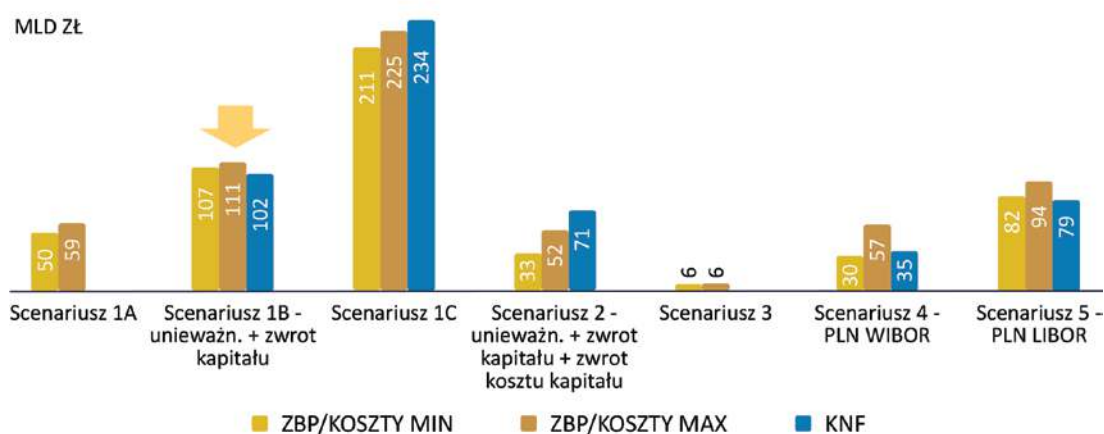
Założenia dotyczące poszczególnych scenariuszy:

- Scenariusz 1A – Następuje przewalutowanie kwoty pozostającej do spłaty w CHF na PLN wg średniego kursu walutowego z dnia udzielenia kredytu – spłata pozostałej kwoty kredytu następuje wg oprocentowania WIBOR 3m.
- Scenariusz 1B – Następuje unieważnienie kredytu – strony oddają sobie kwoty, które wzajemnie od siebie uzyskały (klient zwraca kwotę kredytu określoną w dniu jego udzielenia; bank zwraca raty uzyskane od klienta). Bank dokonuje odpisu stanu zadłużenia klienta w wysokości wynikającej z pierwotnie zawartej umowy.
- Scenariusz 1C – Następuje unieważnienie kredytu. Bank zwraca pełną kwotę rat uzyskanych od klienta, ze względu na przedawnienie się roszczenia banku względem konsumenta – klient jest zwolniony z obowiązku zwrotu kapitału i odsetek od kredytu. Bank dokonuje odpisu stanu zadłużenia klienta w wysokości wynikającej z pierwotnie zawartej umowy.

¹ Szczegółowe założenia modelu: (zob. Koszt kapitału mieszkaniowych kredytów w walutach obcych. Sposoby określania kursów walutowych w krajach europejskich, 2021, Raport PAB WIB, nr 15/2021, Program Analityczno-Badawczy Warszawskiego Instytutu Bankowości i Akademia Leona Koźmińskiego)

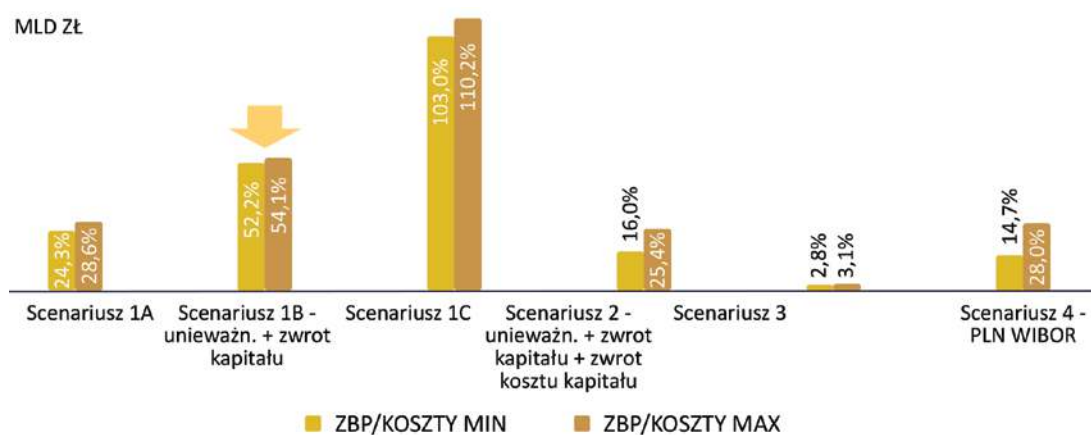

- Scenariusz 2 – Następuje unieważnienie kredytu – strony oddają sobie kwoty, które wzajemnie od siebie uzyskały – analogicznie jak w Scenariuszu 1B. Dodatkowo bank dochodzi od klienta zwrotu świadczenia banku, polegającego na umożliwieniu kredytobiorcy korzystania z wypłaconego kapitału (koszt pieniądza w czasie). Roszczenie banku (wynagrodzenie za korzystanie z wypłaconego kapitału) obliczone zostaje jako oprocentowanie dla kredytu złotowego, długoterminowego, zabezpieczonego hipotecznie, udzielonego w terminie udzielenia pierwotnego kredytu indeksowanego oprocentowanego wg stawki WIBOR 3m.
- Scenariusz 3 – Kredyt indeksowany przeliczony na nowo: udzielony i spłacany po średnich kursach NBP (bez bankowych spreadów walutowych). Kredyt pozostaje oprocentowany wg stawki 3m LIBOR.
- Scenariusz 4 – Następuje przewalutowanie pierwotnie udzielonego kredytu na PLN po kursie z dnia udzielenia; zmiana oprocentowania na stawkę WIBOR 3m + marża, powtórne rozliczenie kredytu od dnia wypłaty kredytu. Po porównaniu należnych rat kapitałowo-odsetkowych od kredytu PLN z już otrzymanymi ratami, uiszczonymi w ramach spłaty pierwotnego kredytu – spłata ewentualnego zadłużenia następuje wg stawki WIBOR 3m + marża.
- Scenariusz 5 – Następuje przewalutowanie pierwotnie udzielonego kredytu na PLN po kursie z dnia udzielenia. Zmiana oprocentowania na stawkę LIBOR 3m + marża, powtórne rozliczenie kredytu od dnia wypłaty kredytu. Po porównaniu należnych rat kapitałowo-odsetkowych od kredytu PLN z już otrzymanymi ratami, uiszczonymi w ramach spłaty pierwotnego kredytu – spłata ewentualnego zadłużenia następuje wg stawki LIBOR 3m + marża.

Wykres 35. Porównanie kosztów scenariuszy ZBP – KNF

Źródło: opracowanie własne

Wykres 36. Koszty scenariuszy ZBP w relacji do kapitałów własnych sektora bankowego [grudzień 2022]

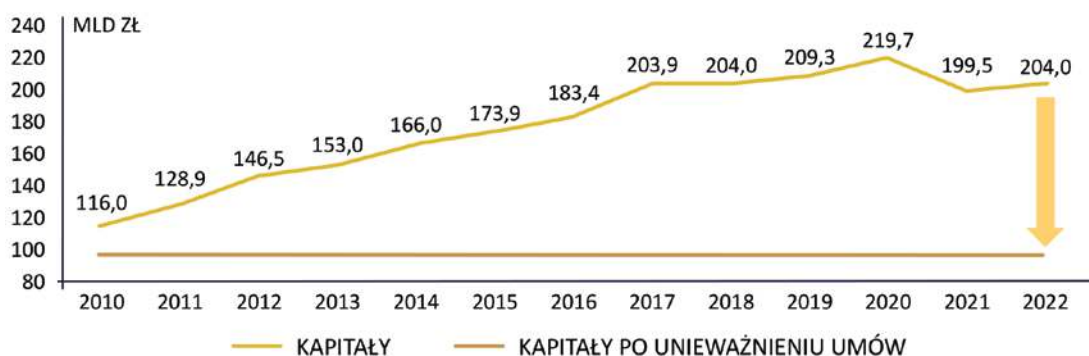
Źródło: opracowanie własne

W myśl najbardziej prawdopodobnego obecnie scenariusza (1B) koszty dla sektora bankowego z tytułu odwalutowania kredytów CHF osiągną poziom między 107 a 111 mld zł.

Koszty odwalutowania kredytów CHF oszacowane na 107–111 mld zł odpowiadają 52–54% kapitałów własnych sektora bankowego. Oznacza to, że ewentualne obciążenie sektora bankowego takimi kosztami może znacząco obniżyć poziom kapitałów własnych

sektora bankowego. Będzie to miało istotne konsekwencje dla stabilności sektora bankowego, jego zdolności do finansowania gospodarki oraz stabilności samej gospodarki.

Ewentualne unieważnienie umów kredytowych zgodne ze scenariuszem 1B obniży kapitały własne banków do poziomu poniżej 100 mld zł. Oznacza to, że pod względem wyposażenia kapitałowego sektor bankowy zostanie cofnięty o 12–13 lat.

Wykres 37. Kapitały banków oraz ich poziom po unieważnieniu umów

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

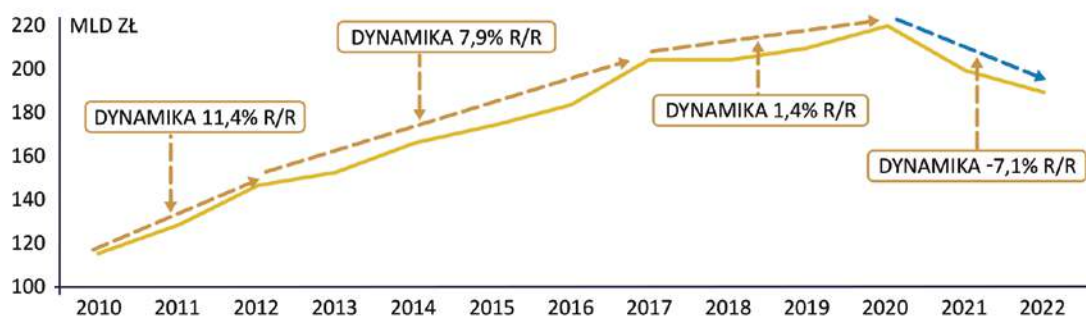
3. Zmiany w kapitałach własnych banków

Istotnym problemem sektora bankowego jest silna deprecjacja kapitałów własnych banków w 2021 i 2022 r. W długiej perspektywie możliwe jest dostrzeżenie czterech faz w zakresie zmian zachodzących w kapitałach własnych banków. Fazy te, wraz z czasem, cechują się coraz wolniejszą dynamiką wzrostu kapitałów banków. Ostatnia faza, zapoczątkowana w 2021 r. i kontynuowana w całym 2022 r., cechuje się deprecjacją kapitałów własnych. W listopadzie i grudniu 2022 r. kapitał własny banków na skutek spadku rentowności obligacji SP wzrósł, choć nadal jest niższy o ponad 16 mld zł w stosunku do listopada 2020 r.

W rezultacie nominalnych spadków wartości kapitałów własnych banków, zmniejsza się również ich znaczenie jako źródła finansowania aktywów. W rezultacie od 2019 roku widoczny jest systematyczny spadek poziomu kapitałów własnych banków w relacji do aktywów.

Przez ostatnie 12 lat wzrost kapitałów sektora bankowego odbywał się w takim samym tempie, w jakim odbywał się wzrost kredytów dla sektora niefinansowego.

W latach 2011–2020 proporcja między kredytami dla sektora niefinansowego a kapitałami własnymi banków była stabilna i względnie stała. Kredyty dla

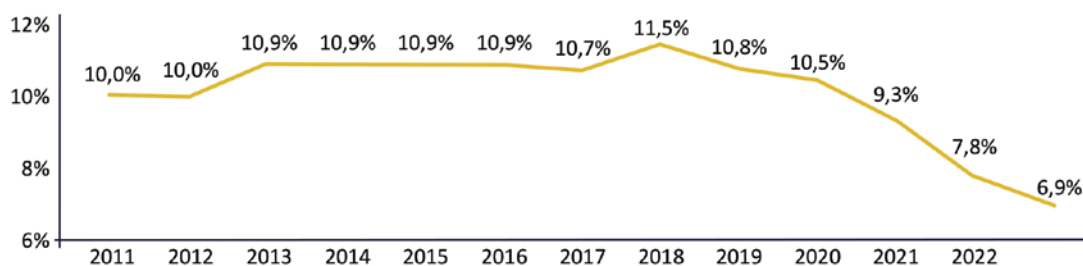
Wykres 38. Kapitały własne sektora bankowego w latach 2011–2022 i ich dynamika zmian

Źródło: opracowanie własne, dane NBP

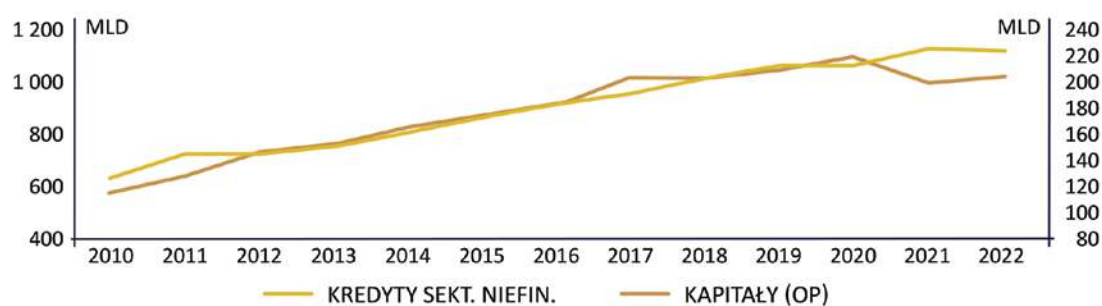
sektora niefinansowego stanowiły około 5-krotność kapitałów własnych banków. Istotne zaburzenie tej proporcji pojawiło się w 2021 r. i kontynuowane było

również w 2022 r., mimo że w 2022 r. nastąpiło istotne zmniejszenie portfeli kredytów dla sektora niefinansowego.

Wykres 39. Kapitały własne sektora bankowego w relacji do aktywów w latach 2011–2022

Źródło: opracowanie własne, dane NBP

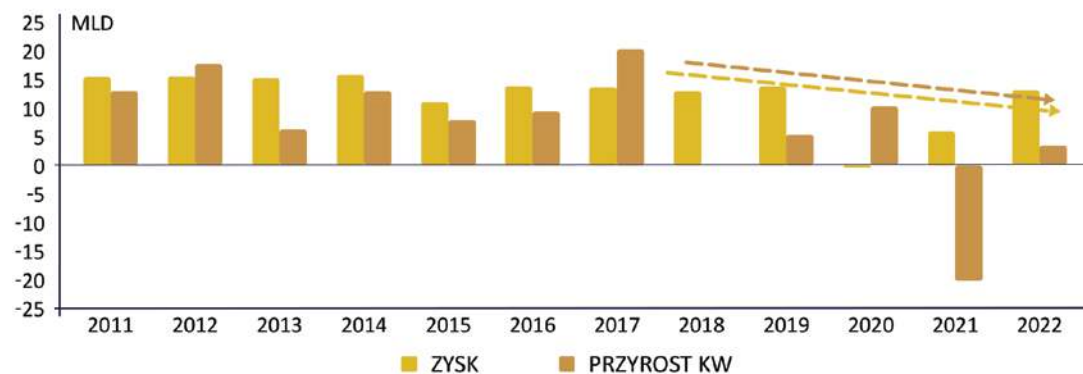
Wykres 40. Kapitały własne sektora bankowego oraz kredyty dla sektora niefinansowego [mld zł]

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 41. Kredyty sektora niefinansowego w relacji do kapitałów własnych banków

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 42. Roczny zysk i roczny przyrost kapitałów własnych w sektorze bankowym

Źródło: opracowanie własne, dane NBP

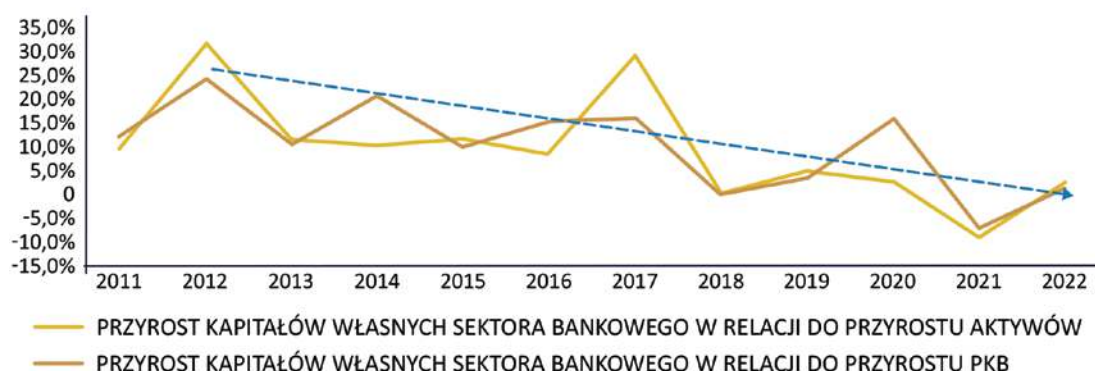
W warunkach malejących zysków sektora bankowego zmniejszeniu ulegają również przyrosty kapitału własnego. Wypracowywany przez sektor bankowy zysk od lat traci zatem na znaczeniu jako budulec kapitałów własnych banków.

W okresie 2010–2022 przyrost kapitałów własnych sektora nie nadążał za rozwojem samego sektora (wzrost aktywów), jak i za rozwojem całej gospodarki (wzrost poziomu PKB). Kapitały banków wzrastały w wolniejszym tempie niż wzrost sumy bilansowej sektora bankowego oraz wzrost PKB. W ten sposób sektor bankowy systematycznie tracił zdolność do finansowania gospodarki.

Zmniejszający się udział kapitału własnego w pasywach odbywa się w warunkach malejącej efektywności sektora bankowego. Zmienność ROA objaśnia spadek udziału kapitału własnego w pasywach w ponad 72%. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona pomiędzy poziomem ROA a udziałem kapitału własnego w pasywach przekroczył poziom 0,72, co wskazuje na umiarkowanie silną zależność. W rezultacie możliwe jest stwierdzenie, że spadek efektywności sektora bankowego w ponad 72% przyczynił się do uszczuplenia kapitałów własnych sektora.

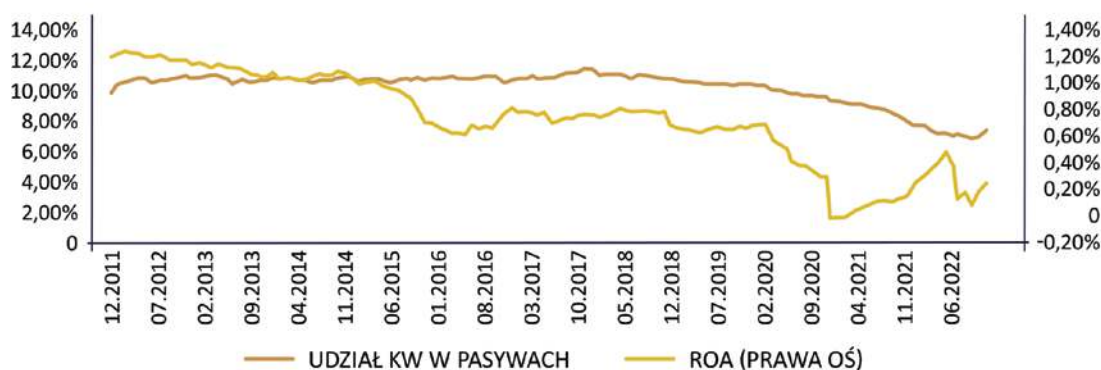
W okresie poprzedzającym rok 2015 sektor bankowy posiadał zdolność do osiągania rentowności aktywów na poziomie wyższym niż 1%. Przeprowadzona przez Zespół Badań i Analiz ZBP symulacja wskazuje, że w latach 2015–2022 pojawiały się systematycznie niedobory wyniku finansowego netto uniemożliwiające osiągnięcie ROA na zakładanym poziomie. Aby móc utrzymać ROA na poziomie 1%, WF netto na koniec 2022 r. powinien osiągnąć poziom 27,4 mld zł, co oznacza niedobór na poziomie blisko 15 mld zł.

Utrzymanie ROA na poziomie 1% wymagałoby osiągnięcia przez sektor bankowy niemal dwukrotnie wyższych wyników finansowych. W okresie 2015–2022 skumulowany WF netto sektora bankowego osiągnął poziom 83,76 mld zł. Wynik ten okazał się być dalece niewystarczający do utrzymania ROA na poziomie 1%. Skala skumulowanego niedoboru WF netto w okresie 2015–2022 osiągnęła poziom 82,6 mld zł. Brak osiągnięcia takich wyników i niemożność utrzymania ROA na poziomie 1% skutkuje zmniejszeniem akcji kredytowej sektora bankowego i ograniczeniem wolumenu kredytów (w okresie 2015–2022) o ok. 400 mld zł.

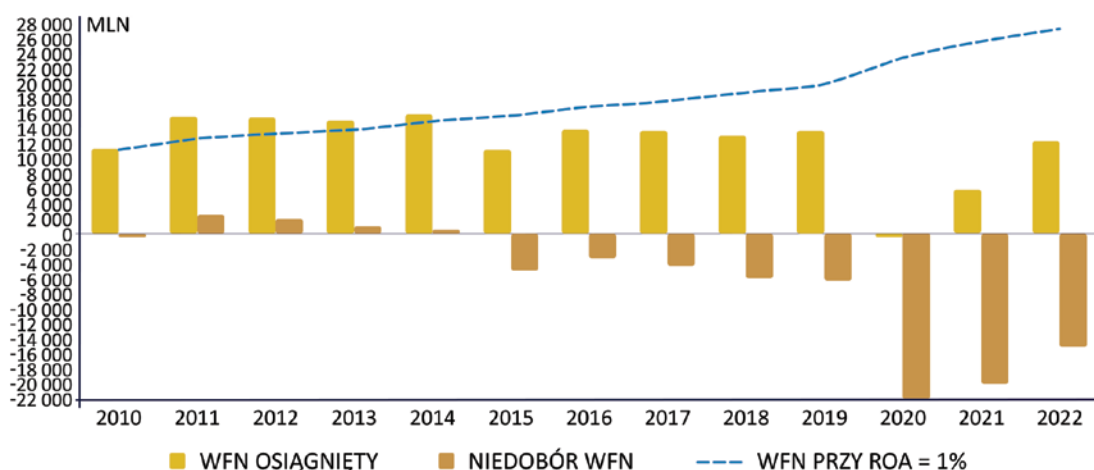
Wykres 43. Przyrost kapitałów własnych sektora bankowego w relacji do wzrostu aktywów sektora i wzrostu PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

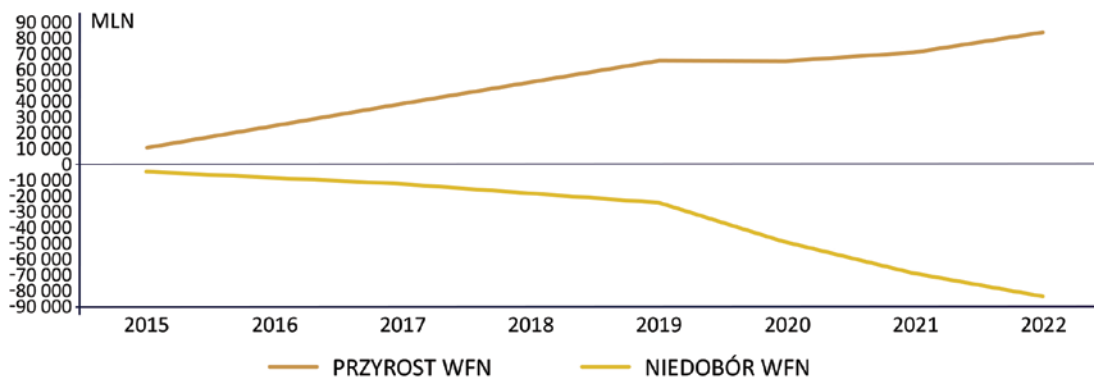

Wykres 44. Udział kapitału własnego w pasywach oraz ROA sektora bankowego w okresie 12.2011–12.2022

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 45. Wynik finansowy zrealizowany i niedobór wyniku dla osiągnięcia ROA 1%

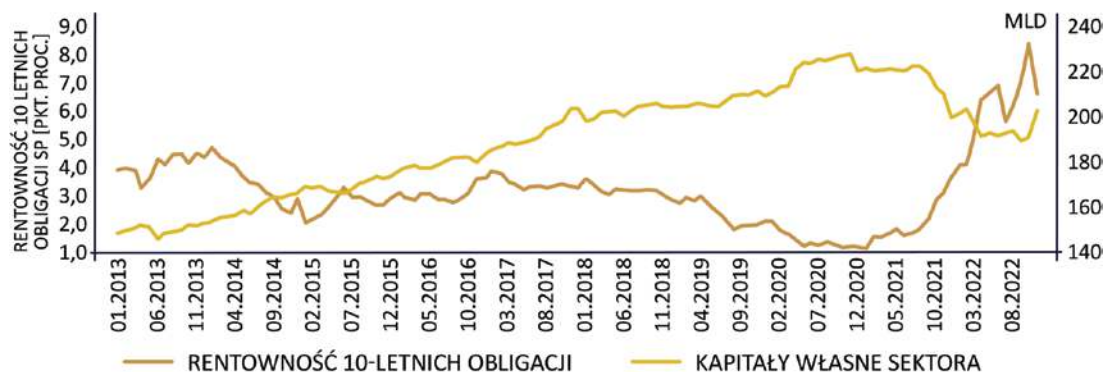
Źródło: opracowanie własne, dane NBP

Wykres 46. Niedobór wyniku finansowego na skutek spadku rentowności (narastająco)

Źródło: opracowanie własne, dane NBP

Dodatkowym czynnikiem prowadzącym do deprecjacji kapitałów własnych sektora bankowego jest ich silne uzależnienie od rentowności obligacji Skarbu Państwa.

W celu zidentyfikowania determinant zmienności kapitałów własnych sektora bankowego zweryfikowano długookresową zależność pomiędzy poziomem kapitałów własnych sektora bankowego a rentownością

Wykres 47. Kapitały własne sektora bankowego i rentowność 10-letnich obligacji

Źródło: opracowanie własne, dane KNF i Investing.com

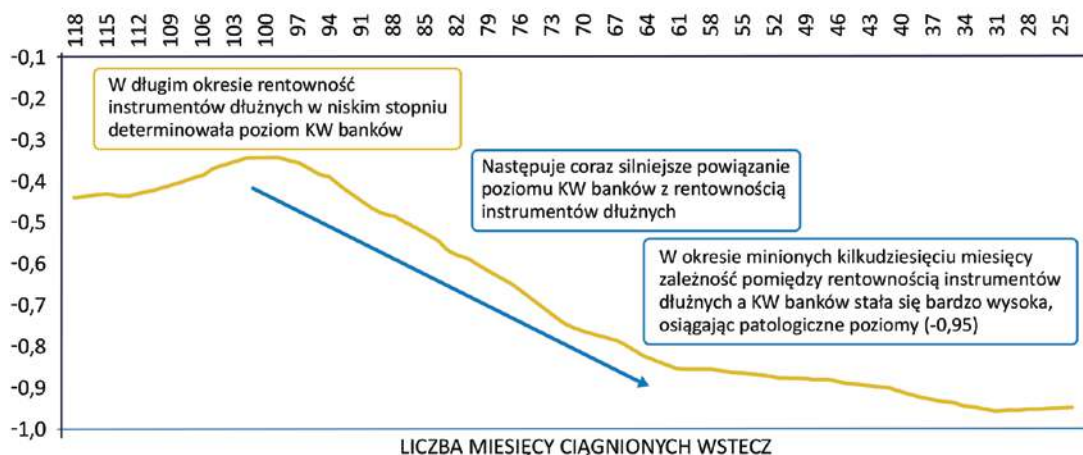
obligacji Skarbu Państwa. Jako przykład wybrano 10-letnie obligacje Skarbu Państwa. Badanie przeprowadzono z zastosowaniem współczynnika korelacji liniowej Pearsona liczonego w oparciu o metodę rekursywną – współczynnik korelacji liniowej Pearsona liczony był w sposób ciągniony wstecz, przy czym najkrótszy okres badania zależności wynosił 24 miesiące.

Zrealizowane badanie pozwoliło na dostrzeżenie trzech faz uzależnionych od długości okresu stanowiącego czas badania zależności:

W długim okresie (analiza za okres 118 – 88 miesięcy) – rentowność instrumentów dłużnych w niskim stopniu determinowała zmienność kapitałów własnych banków. Współczynniki korelacji nie przekraczały poziomu $-0,5$.

W średnim okresie (analiza zależności za okres 87 – 55 miesięcy) – następowało coraz silniejsze powiązanie kapitałów własnych banków ze zmiennością rentowności instrumentów dłużnych. Oznacza to, że w kolejnych miesiącach zmienność poziomu kapitałów własnych banków w coraz większym stopniu determinowana jest zmiennością rentowności obligacji.

W krótkim okresie (analiza zależności na poziomie ostatnich 54 – 24 miesięcy) – zmienność rentowności instrumentów dłużnych w bardzo wysokim stopniu determinuje zmiany zachodzące w kapitałach własnych banków. Analiza za okres ostatnich 24 – 36 miesięcy wskazuje, że zmienność kapitałów własnych banków determinowana jest w 95% przez zmianę rentowności instrumentów dłużnych.

Wykres 48. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona ciągniony wstecz pomiędzy rentownością 10-letnich obligacji SP a KW sektora

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

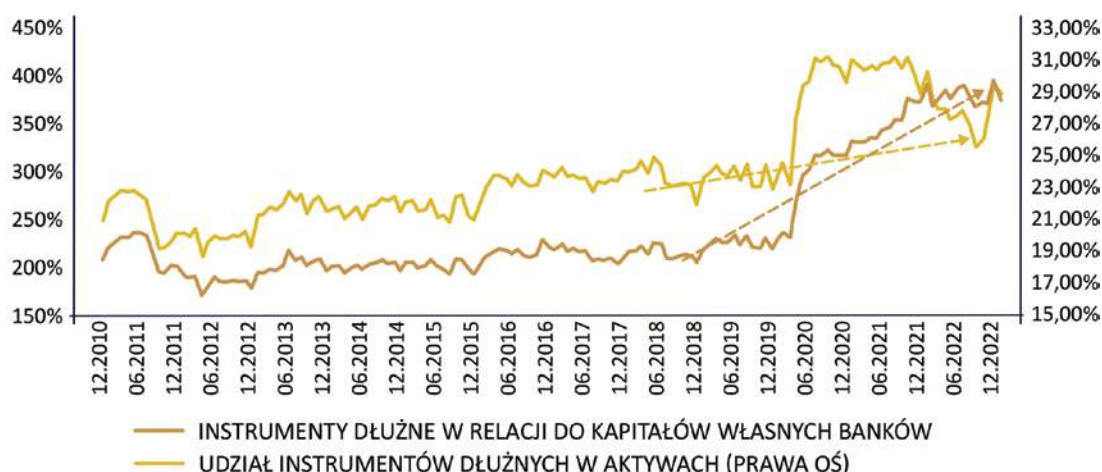
Przedstawione badanie wskazuje, że kapitały własne banków w coraz większym stopniu uzależnione są od rentowności obligacji, zaś w coraz mniejszym stopniu zmiany kapitału własnego wynikają ze zdolności banków do budowania kapitałów z wypracowywanych zysków.

W kontekście bieżących wydarzeń w USA związanych z bankructwami trzech banków – szczególnej uwagi wymaga relacja między wolumenem instrumentów wobec posiadanych kapitałów własnych banków. Wysoki udział instrumentów dłużnych w aktywach, czy też w porównaniu z kapitałami własnymi, zwiększa bowiem wrażliwość kapitałów banków na zmienność wartości obligacji, która aktualizowana jest wraz ze zmianami rentowności tego instrumentu.

Przedstawione na powyższym rysunku dane wskazują na silny wzrost udziału instrumentów dłużnych

w 2020 roku. Ich udział, wraz z rosnącą rentownością obligacji Skarbu Państwa, uległ zmniejszeniu. W 4 kwartale 2022 r. udział obligacji w aktywach ponownie wzrósł.

Co niezmiernie istotne, w latach 2010 – 2019 instrumenty dłużne stanowiły pod względem wartości około 2-krotność w stosunku do kapitałów własnych banków. Według najświeższych danych (styczeń 2023) wartość instrumentów dłużnych będących w posiadaniu banków stanowi 374% wartości kapitałów własnych banków. Z perspektywy sektora bankowego generuje to ryzyko związane z rosnącą wrażliwością zmienności kapitałów własnych na zmienność wartości instrumentów dłużnych. Blisko 4-krotna przewaga wartości instrumentów dłużnych w stosunku do posiadanych kapitałów własnych oznacza, że 1%-owa zmiana wartości instrumentu dłużnego (np. na skutek zmiany

Wykres 49. Udział instrumentów dłużnych w aktywach oraz poziom instrumentów dłużnych w relacji do kapitałów własnych sektora bankowego w okresie grudzień 2010 – styczeń 2023

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

rentowności tego instrumentu) będzie powodowała 4%-ową zmianę wartości kapitału własnego banków.

4. Zachwianie modelu biznesowego banków

W sektorze bankowym już od długiego czasu widać istotną zmianę modelu biznesowego. W efekcie tej zmiany banki coraz mniej efektywnie wykorzystują środki finansujące ich działalność. W sierpniu 2011 r. kredyty sektora niefinansowego do depozytów sektora niefinansowego stanowiły blisko 109,1%. W grudniu 2022 wskaźnik ten uległ obniżeniu do poziomu 67,74% – historyczne minimum. Sektor bankowy, depozując środki pozyskane od sektora niefinansowego, nie uruchamia ich zatem w pełni w akcję kredytową dla sektora niefinansowego.

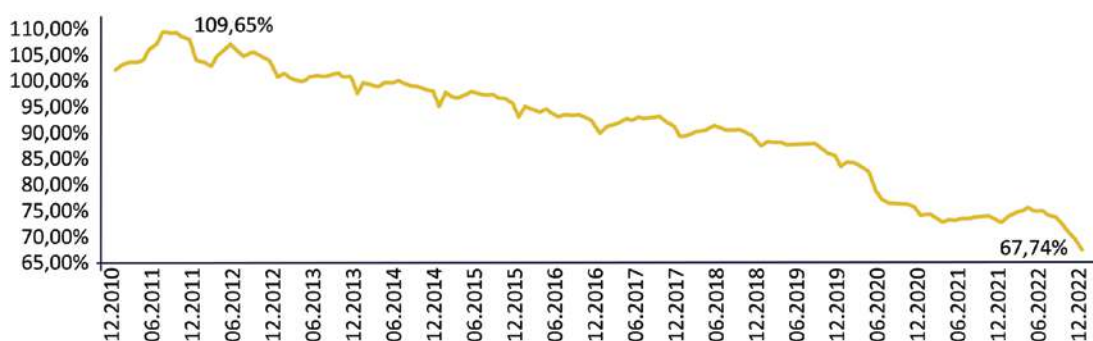
W okresie 2010–2020 (i we wcześniejszych latach) sektor bankowy systematycznie rozwijał się i zwiększał swoje rozmiary w stosunku do PKB. Choć polski

sektor bankowy na tle europejskich sektorów bankowych pozostaje niewielki, w 2020 roku po raz pierwszy udało mu się osiągnąć rozmiar równy rozmiarom gospodarki (100,5% PKB). Jednak już w 2021 i w 2022 r. sektor bankowy zaczął się ponownie kurczyć, a suma jego aktywów odpowiadała jedynie 91% PKB Polski z 2022 r.

Od 2016 roku widoczna jest sytuacja, w której przyrost aktywów nie nadąża za wzrostem PKB (z wyłączeniem 2020 r., w którym realne PKB Polski skurczyło się, zaś nominalny wzrost był znikomy). Oznacza to, że w ujęciu realnym sektor bankowy kurczy się i traci zdolność do finansowania gospodarki.

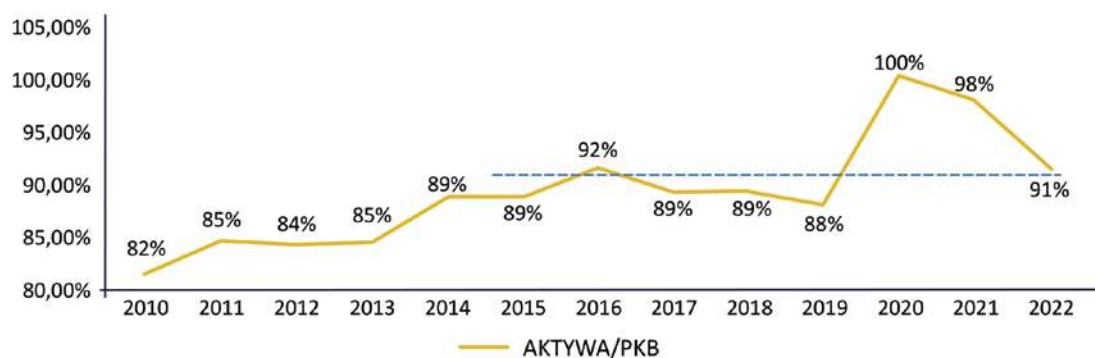
Za wzrostem PKB i wzrostem aktywów nie nadąża również wzrost kredytów dla sektora niefinansowego. Nasilenie tego zjawiska widoczne jest począwszy od 2016 roku.

W rezultacie zaobserwowanych tendencji, kredyty sektora niefinansowego kurczą się w relacji do aktywów.

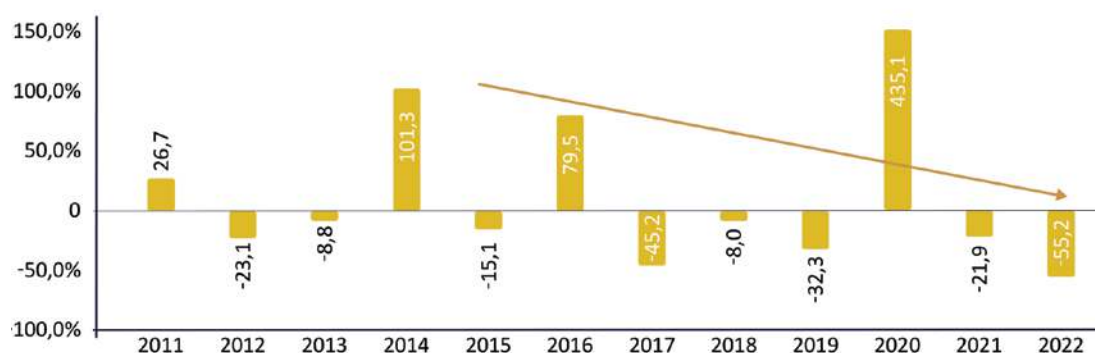

Wykres 50. Kredyty sektora niefinansowego do depozytów sektora niefinansowego w okresie grudzień 2010 – grudzień 2022

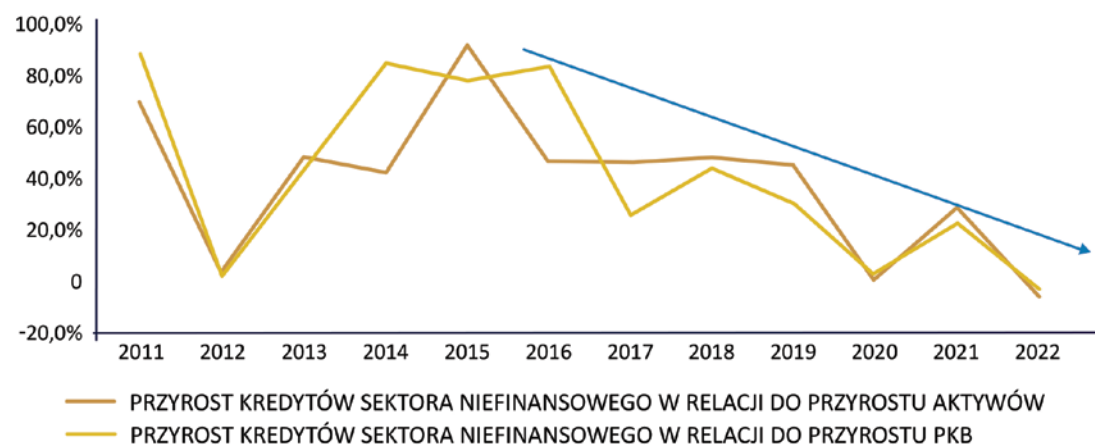
Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 51. Aktywa banków do PKB w Polsce (%)

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 52. Przyrost aktywów w relacji do przyrostu PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

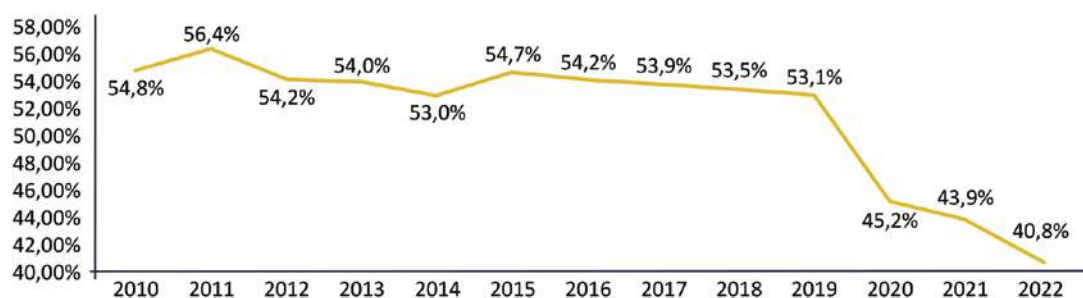
Wykres 53. Przyrost kredytów sektora niefinansowego w relacji do wzrostu aktywów sektora i wzrostu PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

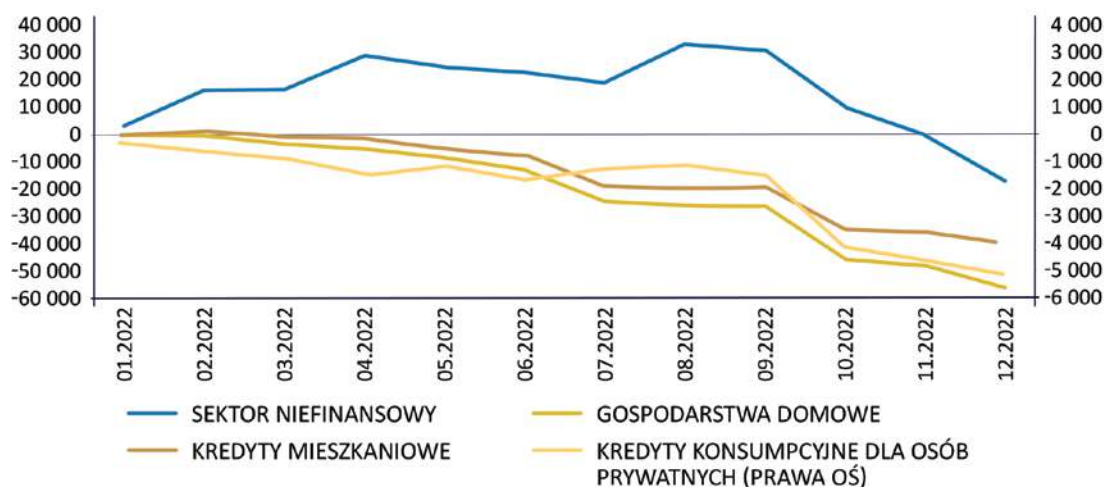
O ile w latach 2010–2019 kredyty sektora niefinansowego utrzymywały się na poziomie 53–56%, o tyle lata 2020–2022 cechowały się silnym spadkiem relacji kredytów sektora niefinansowego do aktywów.

Szczególnie silny spadek kredytów sektora niefinansowego rozpoczął się w 2022 r. W 2022 r. portfel kredytów dla gospodarstw domowych skurczył

się o blisko 56 mld zł. O blisko 40 mld zł zmniejszył się portfel kredytów mieszkaniowych, zaś o 5,13 mld zł zmniejszył się portfel kredytów konsumpcyjnych dla osób prywatnych. O ile portfel należności dla sektora niefinansowego wzrastał do sierpnia 2022 r. o ponad 33 mld zł, o tyle portfel ten w skali całego 2022 roku zmniejszył się o ponad 17 mld zł.

Wykres 54. Kredyty sektora niefinansowego / Aktywa

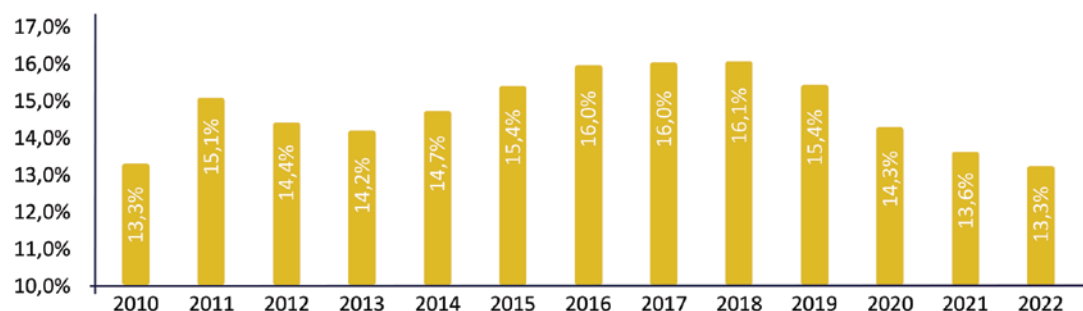
Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 55. Skumulowany przyrost kredytów sektora niefinansowego oraz gospodarstw domowych od grudnia 2021

Źródło: opracowanie własne, dane NBP

Za rozwojem gospodarki nie nadąża również kredytowanie przedsiębiorstw. O ile w latach 2010–2016 widoczny był wzrost wolumenu kredytów dla przedsiębiorstw w relacji do PKB (z poziomu 13,3% do 16%), o tyle w kolejnych latach tendencja ta nie została utrzymana. W latach 2016–2018 wzrost kredytowania przedsiębiorstw utrzymywał poziom zbliżony do tempa wzrostu gospodarki, co skutkowało utrzymaniem

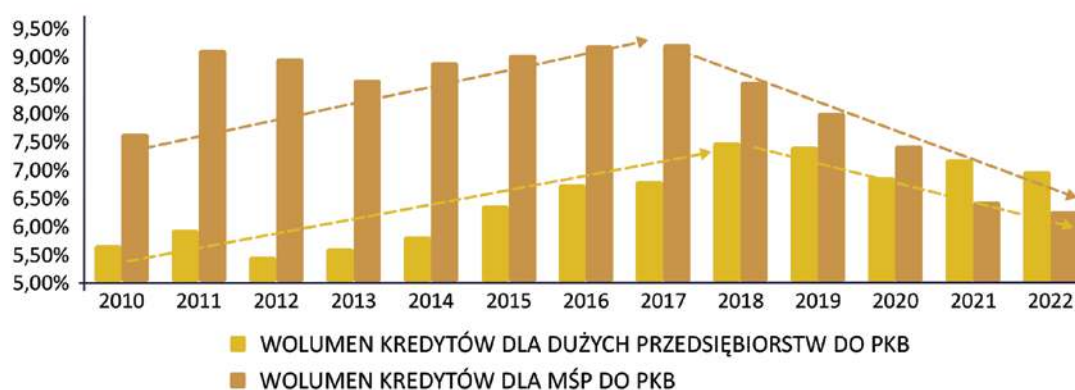
się relacji kredytów dla przedsiębiorstw do PKB na poziomie ok. 16–16,1%. W okresie 2019–2022 nastąpiło silne odwrócenie wcześniejszych tendencji i portfel kredytów dla przedsiębiorstw w relacji do PKB skurczył się z poziomu 16,1% w 2018 r. do 13,3% w 2022 r. Oznacza to, że skala kredytowania przedsiębiorstw w relacji do rozmiarów gospodarki osiągnęła w 2022 r. ten sam poziom, który miał miejsce w 2010 r.

Wykres 56. Wolumen kredytów dla przedsiębiorstw do PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

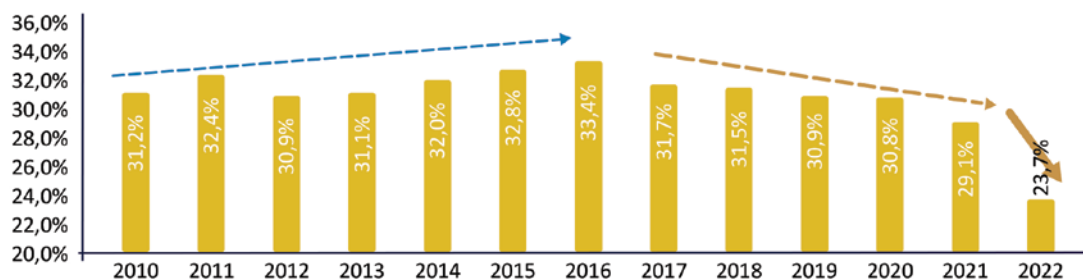
Zaobserwowana tendencja związana z ograniczeniem kredytowania przedsiębiorstw w relacji do rozmiaru gospodarki dotyczy w szczególności sektora MŚP, a zatem sektora, który jest jednym z głównych pracodawców w Polsce i odpowiada w istotnym stopniu za wytwarzanie PKB. Poziom kredytów dla MŚP systematycznie spada od 2011 r., kiedy to portfel kredytów dla MŚP był równy 9,13% PKB, aż do 2022 r., kiedy stanowił on 6,29% PKB. W tym samym czasie portfel kredytów dla dużych przedsiębiorstw w relacji do PKB wzrósł, osiągając na koniec 2022 r. poziom 6,98%.

Również kredytowanie gospodarstw domowych nie nadąża za wzrostem gospodarki. W latach 2010–2016 kredytowanie gospodarstw domowych w relacji do PKB wzrastało, osiągając poziom 33,4% na koniec 2016 r. W kolejnych latach wolumen kredytów dla gospodarstw domowych systematycznie spadał, przy czym spadek portfela kredytów dla gospodarstw domowych w relacji do PKB miał charakter gwałtowny. Na koniec 2022 r. kredyty dla gospodarstw domowych w relacji do PKB były równe 23,7%, co oznacza spadek o 9,7 pp. w stosunku do poziomu z 2016 r.

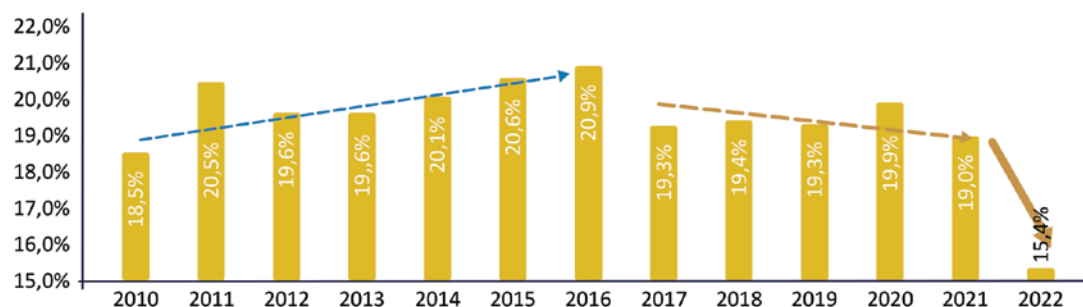
Wykres 57. Wolumen kredytów dla dużych przedsiębiorstw i MŚP w relacji do PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 58. Wolumen kredytów dla gospodarstw domowych do PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

Wykres 59. Wolumen kredytów mieszkaniowych do PKB

Źródło: opracowanie własne, dane KNF

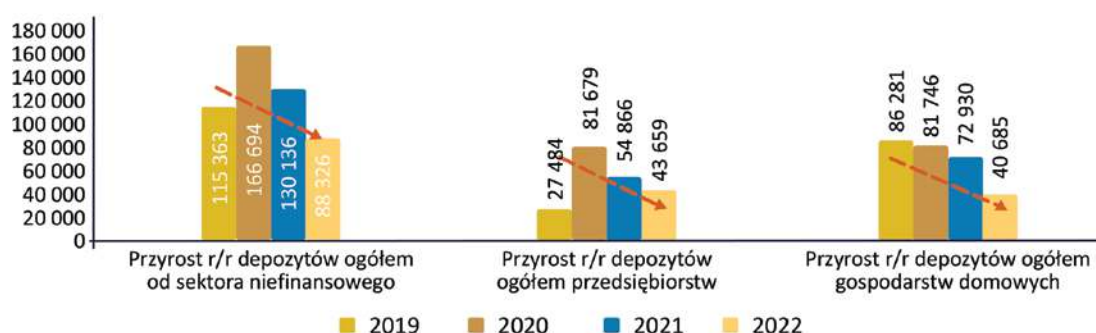

Analogiczna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do kredytów mieszkaniowych w relacji do PKB. Poziom tej relacji uległ obniżeniu z 20,9% w 2016 r. do 15,4% na koniec 2022 r.

Zmiana modelu biznesowego banków widoczna jest również w odniesieniu do depozytów sektora niefinansowego. W latach 2019-2022 widoczny był systematyczny spadek przyrostu depozytów od sektora

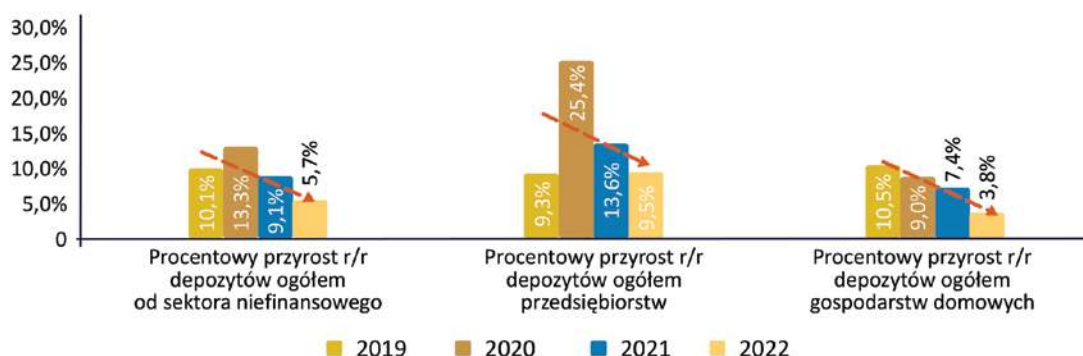
niefinansowego – zarówno w odniesieniu do przedsiębiorstw, jak i gospodarstw domowych. W rezultacie, przyrost depozytów od sektora niefinansowego w 2022 r. był niższy blisko o połowę w stosunku do przyrostu odnotowanego w 2020 r.

W ujęciu procentowym, dynamika wzrostu (r/r) depozytów sektora niefinansowego spowolniła z 13,3% w 2020 r. do 5,7% w 2022 r.

Wykres 60. Wolumenowy przyrost r/r depozytów sektora niefinansowego

Źródło: opracowanie własne, dane NBP

Wykres 61. Procentowy przyrost r/r depozytów sektora niefinansowego

Źródło: opracowanie własne, dane NBP

5. Wnioski

Przeprowadzona analiza wskazuje, że wyniki sektora bankowego, pomimo sprzyjających warunków związanych z wysokimi stopami procentowymi, znajdują się pod silną presją zewnętrznych obciążeń o charakterze podatkowym i paropodatkowym.

Nałożenie na sektor bankowy dodatkowych obciążeń w ciągu kilku ostatnich lat doprowadziło do sytuacji, w której wzrost sumy bilansowej dokonuje się przy jednoczesnym spadku zysków sektora. W rezultacie – obniża się rentowność banków, a w ślad za tym – spada ich zdolność do pozyskiwania inwestorów oraz

możliwość kreowania akcji kredytowej. Te trudności zostały spotęgowane przez dynamiczny wzrost inflacji w latach 2022–2023, który dodatkowo przyczynił się do utraty realnej wartości kapitałów, których tempo wzrostu nie nadążało za poziomem inflacji, oraz które zostały dodatkowo uszczuplone ze względu na przecenę obligacji Skarbu Państwa, znajdujących się w portfelach banków.

Dołożenie do powyższych obciążeń sektora dodatkowych transferów związanych z wakacjami kredytowymi spowodowało, że sektor bankowy, który ma za sobą trudny, pandemiczny okres (2020–2022), całkowicie utracił zdolność do odbudowania swojej

pozycji kapitałowej. Przełożyło się to na stopniową utratę zdolności do kredytowania gospodarki – wolumen kredytów dla sektora niefinansowego spada nie tylko w relacji do PKB, ale również w ujęciu nominalnym. Po raz pierwszy od lat mamy do czynienia z sytuacją, kiedy tempo spłacania i nadpłacania kredytów jest szybsze od tempa udzielania nowych kredytów.

Udzielanie wybranym grupom klientów banków wsparcia, którego koszt został w całości przerzucony na sektor bankowy, deformuje model działania banków i doprowadza do pomniejszenia korzyści deponentów, które dodatkowo realnie tracą na wartości ze

względu na inflację. W rezultacie, przyrost depozytów od sektora niefinansowego w 2022 r. był niższy o blisko połowę w stosunku do przyrostu odnotowanego w 2020 r.

W sytuacji, kiedy sektor bankowy przestaje być atrakcyjny nie tylko dla inwestorów, ale również dla jego własnych deponentów, powstaje zagrożenie utraty przez banki zdolności do pozyskiwania środków i dalszego finansowania gospodarki. Jest to niezmiernie szkodliwe w perspektywie danych makroekonomicznych wskazujących na silne spowolnienie gospodarcze polskiej gospodarki, rekordowo niski poziom inwestycji oraz zagrożenie stagflacją.

Symulacja wyniku finansowego banków z uwzględnieniem zewnętrznych obciążeń regulacyjnych i fiskalnych – (IV kwartał 2022) oraz prognoza na rok 2023

dr hab. Czesław Lipiński
dr Wojciech Zatoń

Należności z tytułu kredytów – w trendzie zniżkowym

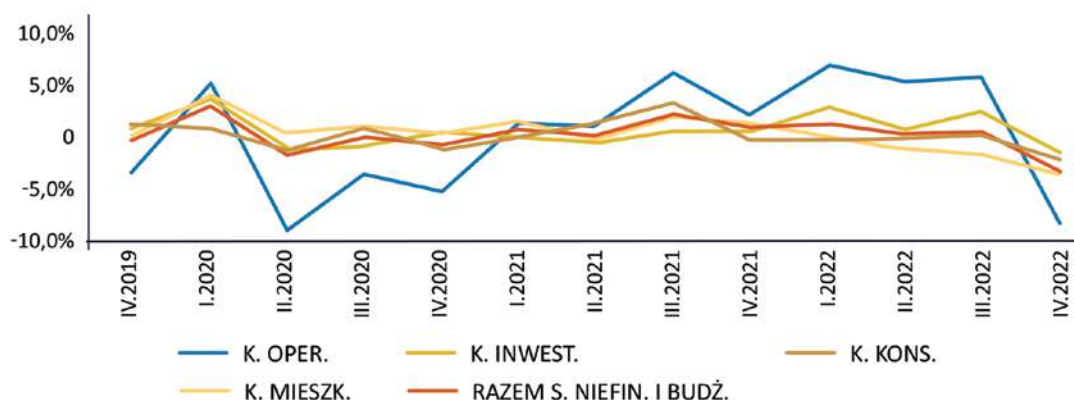
Sektor bankowy Rok 2022 – w skrócie

Zagregowane dane finansowe sektora bankowego za rok 2022, opublikowane przez UKNF i NBP, mimo pogarszającej się sytuacji makroekonomicznej, pokazały wyniki finansowe sektora zaskakująco dobre – niepomyślne czynniki zagrażające działalności banków oddziaływały słabiej niż oczekiwano.

Należności od sektora niefinansowego i samorządowego na koniec grudnia 2022 r. obniżyły się względem stanu na koniec grudnia 2021 r. o 0,1%, zwiększając dynamikę spadku w kolejnych kwartałach.

Wzrosty w segmencie kredytów dla przedsiębiorstw, spadki w segmencie kredytów dla gospodarstw domowych.

Bardzo duży spadek w segmencie kredytów mieszkaniowych (–6,3%).

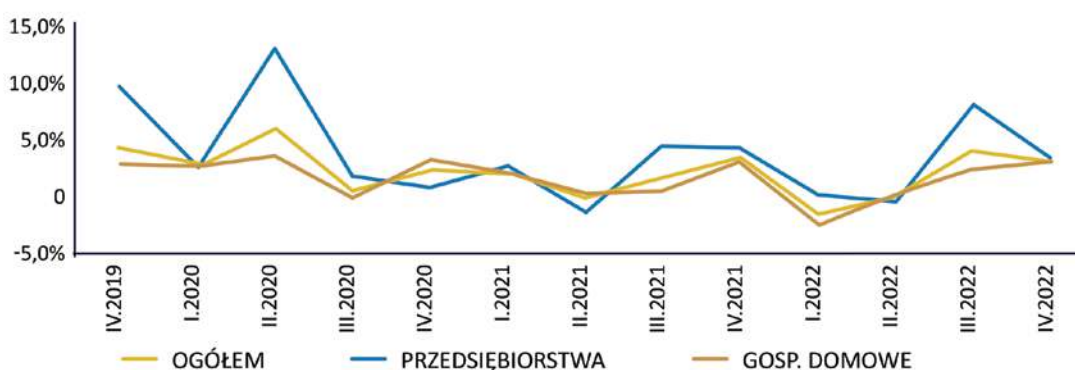

Wykres 1. Dynamika należności od sektora niefinansowego i samorządowego (k/k)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UKNF

Depozyty – istotne zmiany w strukturze

Wzrostowy trend wolumenu depozytów wyhamował w IV kw. 2022 r., z wyjątkiem depozytów gospodarstw domowych, w przypadku których obserwowany jest silny powrót do depozytów terminowych. Widoczna jest też wyższa dynamika depozytów walutowych.

Wykres 2. Dynamika depozytów podmiotów niefinansowych (k/k)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UKNF

Sektor bankowy Rok 2022 – w skrócie

Przychody odsetkowe

Dzięki rosnącym stopom procentowym zdecydowany wzrost przychodów odsetkowych do poziomu 119 mld zł (+133%).

Koszty odsetkowe

Szybki wzrost stóp procentowych skutkował niespotykaną dynamiką kosztów odsetkowych (ponad 43 mld zł, dynamika +865% – efekt niskiej bazy statystycznej).

Wynik odsetkowy

Solidny wzrost wyniku odsetkowego do 76 mld zł (+63%).

Wynik z tytułu opłat i prowizji

Stabilny wzrost o 7,6 % do 18,5 mld zł.

Wynik z tytułu oczekiwanych strat kredytowych

Wyniósł 8,9 mld zł i był o 25% wyższy w porównaniu z 2021 r., co oznacza stosunkowo nieduży wzrost wobec oczekiwanego pogorszenia sytuacji gospodarczej w 2023 r. Wyraźnie zmalała wartość należności w fazie 3, co spowodowało spadek wskaźnika NPL z 5,4% (grudzień 2021 r.) do 5,0% w grudniu 2022 r. Rośnie natomiast wartość należności w fazie 2.

Koszty działania

„Czyste” koszty prowadzenia działalności banków (osobowe, rzeczowe i amortyzacja bez uwzględnienia podatku bankowego i składek na IPS) za cały rok 2022 okazały się wyższe o ponad 28% r/r, co można wyjaśnić przez inflacyjny wzrost kosztów eksploatacyjnych (wzrost płac, cen nośników energii, usług zewnętrznych etc.).

Koszty wakacji kredytowych

Ostateczne koszty wakacji kredytowych, które objęły ok. 70% wolumenu kredytów wchodzących w grę, uwzględnione w wynikach roku 2022, można oszacować na ok. 13 mld zł.

**Rezerwy
na ryzyko
prawne**

**Zysk
i rentowność**

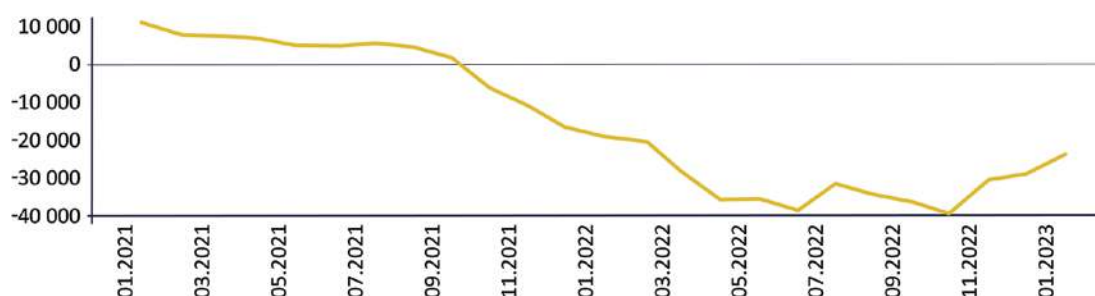
**Fundusze
własne**

1. Sektor bankowy Rok 2022 – w skrócie

Wyniosły 6,5 mld zł (o 21% poniżej kwoty z roku 2021) wobec braku perspektyw na ostateczne rozstrzygnięcie kwestii ryzyka prawnego hipotecznych kredytów walutowych.

Wysoki wzrost wyniku odsetkowego zrekompensował umiarkowany wzrost strat kredytowych i koszty wakacji kredytowych (ok. 13 mld zł). W efekcie wynik za rok 2022 (12,5 mld zł) okazał się być podwojony w stosunku do poprzedniego roku. W analogicznym stopniu wzrosła stopa zwrotu z kapitału (ROE) osiągając poziom 6,5%, zaś stopa zwrotu z aktywów (ROA) 0,46%.

Erozja funduszy własnych, powodowana przez negatywne skutki wyceny obligacji SP, wyhamowała wobec stabilizacji stóp procentowych. W IV kwartale 2022 r. kapitał z aktualizacji wyceny obrazujący głównie straty wynikające z wyceny obligacji osiągnął minimum.

Wykres 3. Kapitał z aktualizacji wyceny (mln zł)

Źródło: UKNF

Kapitał bilansowy zwiększył się z poziomu 184,0 mld zł na koniec września 2022 r. do 191,5 mld zł na koniec grudnia, ale i tak pozostawał o 1,1% poniżej poziomu obserwowanego na koniec 2021 r. (193,6 mld zł). Natomiast kapitał regulacyjny na koniec roku 2022 (229,1 mld zł) był o 5,1% wyższy w porównaniu z rokiem poprzednim.

Szczegółowe wyniki roku 2022 r. przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Dane sektora bankowego w latach 2019–2022

Zmienna (mln zł)	12'2020	12'2021	09'2022	12'2022	Zmiana r/r 2021/2020	Zmiana r/r 2022/2021	Zmiana 2022q4/ 2022q3
Należności od sektora niefinansowego i samorządowego	1 278 731,5	1 335 291,0	1 367 328,0	1 334 607,8	4,4%	-0,1%	-2,4%
w tym: kredyty operacyjne dla przedsiębiorstw	175 771,8	195 179,4	232 665,5	214 010,3	11,0%	9,6%	-8,0%
kredyty inwestycyjne dla przedsiębiorstw	164 339,1	165 408,0	175 527,3	172 817,2	0,7%	4,5%	-1,5%
kredyty konsumpcyjne	178 536,4	186 641,7	186 165,1	182 382,4	4,5%	-2,3%	-2,0%
kredyty mieszkaniowe	573 250,6	600 663,8	584 147,4	563 074,3	4,8%	-6,3%	-3,6%
Przychody z tytułu odsetek	56 700,8	51 093,3	81 972,8	119 352,0	-9,9%	133,6%	45,6%
Koszty z tytułu odsetek	9 561,9	4 485,7	27 210,3	43 322,6	-53,1%	865,8%	59,2%
Wynik z tytułu odsetek	47 138,9	46 607,5	54 762,5	76 029,4	-1,1%	63,1%	38,8%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	14 849,8	17 158,8	14 080,9	18 456,4	15,5%	7,6%	31,1%
Koszty działania	39 299,7	40 096,9	38 140,1	49 806,2	2,0%	24,2%	30,6%
Odpisy z tytułu utraty wartości NPL	13 348,2	7 149,1	7 015,5	8 941,0	-46,4%	25,1%	27,4%
Rezerwy – w tym odpisy na ryzyko prawne	5 495,9	8 317,4	7 001,1	6 546,5	51,3%	-21,3%	-6,5%
Zysk/strata z tytułu modyfikacji			-8 316,6	-7 035,2			
Zysk / strata netto	-322,0	5 977,3	5 535,9	12 481,6	-1956,0%	108,8%	125,5%
Aktywa	2 350 057,6	2 572 942,1	2 736 210,0	2 741 088,9	9,5%	6,5%	0,2%
Zobowiązania	2 115 376,5	2 354 985,8	2 522 554,0	2 512 025,4	11,3%	6,7%	-0,4%
Fundusze własne (bilansowe)	219 982,1	193 645,9	183 979,9	191 520,3	-12,0%	-1,1%	4,1%
Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	1 110 885,1	1 133 726,0	1 173 333,9	1 161 892,5	2,1%	2,5%	-1,0%
Fundusze własne (CRR)	234 681,1	217 956,3	213 656,0	229 063,5	-7,1%	5,1%	7,2%
Współczynnik TCR	21,13%	19,22%	18,21%	19,71%	-1,90 p.p.	0,49 p.p.	1,51 p.p.
ROE	-0,15%	3,09%	4,01%	6,52%	3,23 p.p.	3,43 p.p.	2,51 p.p.
ROA	-0,01%	0,23%	0,27%	0,46%	0,25 p.p.	0,22 p.p.	0,19 p.p.

Źródło: UKNF, obliczenia własne.

2. Sektor bankowy

Wyniki rzeczywiste w roku 2022 a poprzednia prognoza

Tabela 2 stanowi podstawę do porównania rzeczywistych wyników finansowych banków za rok 2022 z prognozą na ubiegły rok, przedstawioną w raporcie uwzględniającym wyniki III kwartału 2022 r. (sporządzonego w grudniu 2022 r.).

Tabela 2. Prognoza wyników za rok 2022 a wyniki rzeczywiste

Wyniki za rok 2022	Wyniki rzeczywiste za rok 2022	Prognoza 2022 – Raport 3q'2022 (Wariant Bazowy)	Różnica	Różnica %
Przychody z tytułu odsetek	119 352,0	115 210,8	4 141,2	3,6%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	133,6%	125,5%		
Koszty z tytułu odsetek	43 322,6	43 149,4	173,3	0,4%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	865,8%	861,9%		
Wynik z tytułu odsetek	76 029,4	72 061,4	3 967,9	5,5%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	63,1%	54,6%		
Wynik z tytułu opłat i prowizji	18 456,4	18 241,4	215,0	1,2%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	7,6%	6,3%		
Koszty działania	52 981,1	49 142,5	3 838,6	7,8%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	32,1%	22,6%		
Odpisy z tytułu utraty wartości NPL	8 941,0	13 433,6	-4 492,6	-33,4%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	25,1%	87,9%		
Odpisy z tyt. ryzyka prawnego	6 546,5	6 450,0	96,5	1,5%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	-21,3%	-22,5%		
Odpisy ogółem	15 487,6	19 883,6	-4 396,0	-22,1%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	0,1%	28,6%		
Efekt wakacji kredytowych	-7 035,2	-8 826,6	1 791,5	-20,3%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>				
Zysk / strata netto	12 481,6	4 818,3	7 663,3	159,0%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	108,8%	-19,4%		
Aktywa	2 741 088,9	2 743 566,1	-2 477,2	-0,1%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	6,5%	6,6%		
ROE	6,52%	2,63%	3,88 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	3,4 p.p.	-0,5 p.p.		
ROA	0,46%	0,18%	0,28 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	0,2 p.p.	-0,1 p.p.		
Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	1 161 892,5	1 194 162	-32 269,5	-2,7%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	2,48%	5,33%		
Fundusze własne	229 063	217 083	11 980,6	5,5%
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	5,10%	-0,40%		
Współczynnik TCR	19,71%	18,18%	1,54 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2021 r.</i>	0,5 p.p.	-1,0 p.p.		

Źródło: obliczenia własne

Poprzednia prognoza wyników za rok 2022 nie mogła z oczywistych względów ująć skutków wszystkich wydarzeń, jakie nastąpiły w okresie późniejszym, ujawnionych w sprawozdaniach banków za IV kwartał z pewnym opóźnieniem. Porównanie tej prognozy (w jej wariantach bazowych), z danymi rzeczywistymi pozwala na zidentyfikowanie założeń obarczonych

największą niepewnością, a w związku z tym, najbardziej nietrafionych i wymagających zwrócenia większej uwagi w kolejnych edycjach prognoz. Trzeba też stwierdzić, że warunki funkcjonowania rynku bankowego w IV kwartale 2022 r. ustabilizowały się w kształcie analogicznym do III kwartału, wobec czego;

Podstawowe komponenty rachunku zysków i strat oraz skala działania

tj. przychody i koszty odsetkowe (a więc i wynik z tytułu odsetek), wynik z tytułu prowizji oraz skala działania, mierzona poziomem aktywów ogółem zostały oszacowane z relatywnie niewielkimi odchyleniami;

Koszty działania banków

okazały się o ok. 8% wyższe od przewidywań – m. in. na skutek znaczącego wzrostu miesięcznego poziomu kosztów ogólnego zarządu w samym grudniu 2022 r. (2,4 mld zł), w porównaniu z październikiem (1,3 mld zł) czy listopadem (1,6 mld zł);

Wynik odpisów na straty kredytowe

okazał się o 1/3 niższy, w porównaniu z oszacowaniem (8,9 mld zł vs. 13,4 mld zł w prognozie);

Poziom rezerw na ryzyko prawne

rzędu 6,5 mld zł na koniec 2022 r. okazał się bliski przewidywanemu: co prawda, przeprowadzony proces restrukturyzacji jednego z banków najbardziej zagrożonych tym ryzykiem pozwolił na obniżenie rezerw z poziomu 7,0 mld zł na koniec III kwartału do 4,2 mld zł w październiku, ale w końcówce roku banki zdecydowały o ich dalszym zwiększeniu o kwotę rzędu 2,4 mld zł;

Ostateczny efekt wakacji kredytowych

wyniósł ok. 13 mld zł, przy czym w pozycji straty z tytułu modyfikacji warunków umów kredytowych okazał się o 20% niższy od przewidywanego (7,0 mld zł vs. 8,8 mld zł w prognozie);

Zysk netto

uwarunkowania prognozy skutkowały przewidywaniem zysku netto na poziomie o 19% niższym od kwoty 6 mld zł uzyskanej za rok 2021, podczas gdy wyżej wymienione okoliczności spowodowały, że rzeczywisty zysk ponad dwukrotnie przekroczył ten poziom, przynosząc znacząco korzystniejsze stopy zwrotu ROE i ROA;

Fundusze własne

stabilizacja stóp procentowych wyeliminowała dalszy negatywny wpływ rynkowej wyceny dłużnych papierów wartościowych na poziom kapitału regulacyjnego – jego rzeczywisty poziom (229,1 mld zł) okazał się o 12 mld zł wyższy od przewidywanego. Wobec niższej kwoty ekspozycji ważonej ryzykiem (w następstwie obniżonego wolumenu kredytów), współczynnik TCR (adekwatności kapitałowej) osiągnął 19,7% i okazał się korzystniejszy o 1,5 punktu procentowego od poziomu przewidywanego.

Czynniki zewnętrzne

- wojna w Ukrainie
- sankcje wobec Rosji
- inflacja i stopy procentowe
- wahania cen surowców
- problemy sektora bankowego w USA i Europie (negatywny wpływ dużych wzrostów stóp procentowych na wycenę aktywów)

Czynniki wewnętrzne

- spowolnienie gospodarcze
- osłabienie popytu konsumpcyjnego
- inflacja i stopy procentowe
- osłabienie popytu na kredyty
- brak środków z KPO
- rozstrzygnięcia sądowe i TSUE w sprawie kredytów frankowych – zmiany legislacyjne forsowane przez KNF?
- przedłużenie wakacji kredytowych?

3. Sektor bankowy Prognoza na 2023 rok (1)

3.1. Trzy scenariusze

- Bazowy (kontynuacja obserwowanych trendów),
- Alt1 (pesymistyczny – system bankowy funkcjonuje w warunkach stagflacji – spadku PKB i utrzymującej się na wysokim poziomie inflacji),
- Alt2 (optymistyczny – z przełamaniem niektórych negatywnych trendów).

3.2. Założenia makroekonomiczne

Tabela 3. Założenia makroekonomiczne

Zmienna	2022 r.	Prognoza 2023 r.		
		Bazowy	Alt1	Alt2
Dynamika PKB w cenach stałych niewyrównana sezonowo (r/r)	4,9%	0,2%	-2,1%	1,6%
CPI – średnia w roku	14,4%	12,4%	13,7%	11,5
CPI – koniec roku	16,6%	8,2%	10,4%	6,6%
Stopa bezrobocia rejestr. – średnia w roku	5,4%	5,6%	5,9%	5,4%
Stopa referencyjna – koniec roku	6,75%	6,50%	6,75%	6,25%
WIBOR3M – koniec roku	7,02%	6,70%	6,90%	6,45%

Źródło: 2022: GUS, NBP, 2023: opracowanie własne

3.3. PKB

Dynamika PKB w 2022 r. wyniosła 4,9% r/r, ale w IV kwartale 2022 r. wzrost ten sięgnął tylko 2% – potwierdzony trend spadkowy dynamiki z poprzednich kwartałów. Ujemna dynamika prognozowana na dwa pierwsze kwartały 2023 r.

Spadek spożycia indywidualnego o 1,5% r/r w IV kwartale 2022 r. – pierwszy raz od I kwartału 2021 r. Ujemna dynamika konsumpcji jest prognozowana również w kolejnych dwóch kwartałach.

- Scenariusz bazowy – symboliczny wzrost realnego PKB w porównaniu do 2022 r.
- Scenariusz Alt1 – spadek PKB nie powinien być większy niż 2,1% r/r.
- Scenariusz Alt2 – wzrost PKB może sięgnąć 1,6% r/r.

Stopa**bezrobocia**

- nie ulegnie zasadniczej zmianie
- pewne pogorszenie w scenariuszu bazowym (poziom 5,6%) i Alt1 (5,9%)

Stopa**referencyjna NBP**

- kluczowe zachowanie inflacji
- bardzo małe prawdopodobieństwo podwyżek
- stopa bez zmian (6,75%) w scenariuszu Alt1
- niewielkie obniżki w końcu 2023 r. prognozowane w scenariuszu bazowym (-25 pb) i Alt 2 (-50 pb)

Stopa WIBOR3M

- najbardziej reprezentatywna dla przychodów odsetkowych z kredytów
- prognozowane niewielkie zmiany, zgodnie z trendem inflacji i oczekiwaniami dotyczącymi stopy referencyjnej

Sektor bankowy

Proгноza na 2023 rok (1)

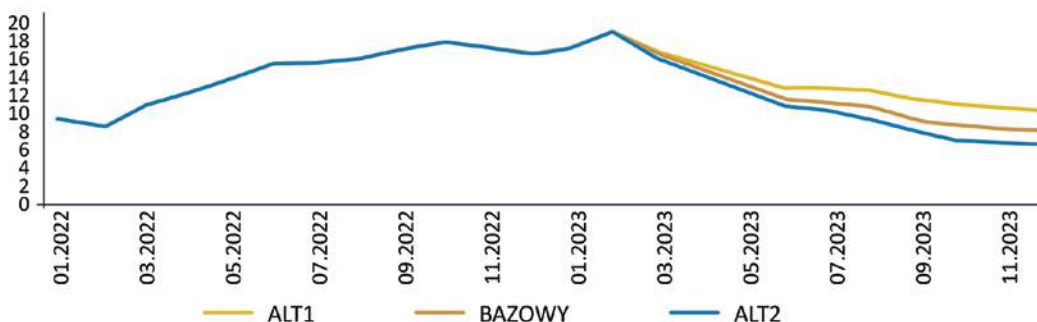
3.4. Wskaźnik inflacji

Słabsza presja kosztowa w przedsiębiorstwach (także wspierana przez spadki cen surowców, zwłaszcza energetycznych) przy obniżonym popycie konsumenckim, wskazuje na zmniejszenie presji inflacyjnej i sugeruje utrwalenie tego trendu w kolejnych miesiącach.

Powinno to w istotny sposób wpłynąć na zmianę oczekiwań inflacyjnych i mieć pozytywny efekt na dalsze spadki wskaźnika cen.

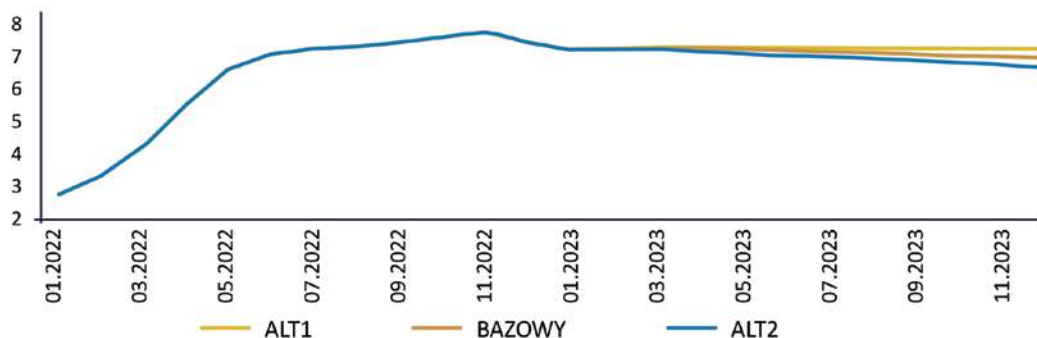
Wskaźnik inflacji osiągnie szczyt w lutym 2023 roku na poziomie 18,4% i zacznie maleć do grudnia br.:

- w scenariuszu bazowym do poziomu 8,2%
- w scenariuszu Alt2, tempo szybsze, do poziomu 6,6%
- w scenariuszu Alt1, tempo spadku wolne, do poziomu nadal dwucyfrowego 10,4%

Wykres 4. Wskaźnik inflacji r/r (%)

Źródło: 2022: GUS, NBP, 2023: opracowanie własne

Wykres 5. Stopa WIBOR3M (%)

Źródło: 2022: GUS, NBP, 2023: opracowanie własne

Scenariusz bazowy

- spadek łącznego wolumenu o 0,8%
- wzrost tylko w segmencie kredytów operacyjnych dla przedsiębiorstw

Scenariusz Alt1

- wyraźne ograniczenie akcji kredytowej, spadek o 4,6%
- symboliczny wzrost tylko w segmencie kredytów operacyjnych dla przeds.

Scenariusz Alt2

- odbudowa popytu na kredyty
- wzrost we wszystkich segmentach, łącznie ok. 3%

- niekorzystna perspektywa: wysokie stopy procentowe, spadek aktywności gospodarczej i płac realnych
- wzrost szacunku oczekiwanym strat kredytowych w modelach ryzyka w I poł. 2023 r.
- oczekiwanie poprawy sytuacji gospodarczej w II poł. 2023 r. wpłynie na spadek kosztów ryzyka

Sektor bankowy Prognoza na 2023 rok (1)

3.5. Pozostałe założenia

Rynek kredytowy

Dane o wolumenie kredytów na koniec 2022 r. pokazują wyraźne osłabienie sprzedaży kredytów bankowych w sektorze gospodarstw domowych, wynikające ze zmniejszenia się popytu i ze zmiany polityki kredytowej banków polegającej na zaostrzeniu kryteriów oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców.

Tabela 4. Dynamika należności z tytułu kredytów 2022 r. i prognoza na 2023 r.

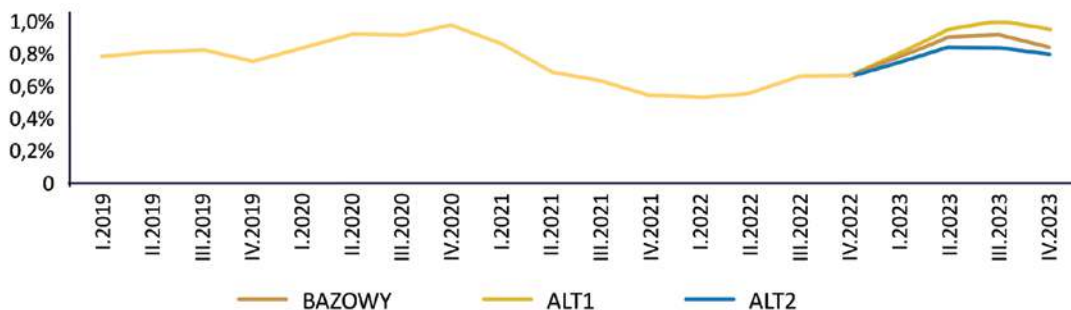
Zmienna	2022	Scenariusz bazowy 2023	Scenariusz Alt1 2023	Scenariusz Alt2 2023
Należności od sektora niefinansowego i samorządowego – dynamika	-0,05%	-0,81%	-4,63%	3,01%
w tym: kredyty operacyjne (przeds.)	9,65%	5,00%	1,00%	9,00%
kredyty inwestycyjne (przeds.)	4,48%	0,00%	-3,00%	3,00%
kredyty konsumpcyjne	-2,28%	0,00%	-4,00%	4,00%
kredyty mieszkaniowe	-6,26%	-2,00%	-6,00%	2,00%

Źródło: opracowanie własne.

Szansą na wyraźne odbicie w II połowie 2023 r. po głębokiej zapaści na rynku kredytów mieszkaniowych. jest uruchomienie, już wzbudzającego kontrowersje, programu **Pierwsze mieszkanie** (Bezpieczny Kredyt 2 proc).

Odpisy na straty kredytowe

Przewidujemy **wyraźny wzrost kosztów ryzyka** w sektorze średnio z 0,61% w 2022 r. (0,67% w IV kw. 2022 r.) do 0,81%–0,93% w 2023 r. (0,85%–0,95% w IV kw. 2023 r.).

Wykres 6. Koszty ryzyka w sektorze bankowym – dane rzeczywiste i prognoza

Źródło: Obliczenia własne

Stopa odsetkowa aktywów

- wzrost z 4,46% w 2022 r. do 5,35%–5,48% w 2023 r.
- po maksymalnych poziomach na początku 2023 r. powolny spadek zgodny ze zmianami stóp procentowych

Stopa odsetkowa zobowiązań

- wzrost z 1,76% w 2022 r. do 2,64%–2,68% w 2023 r.
- po maksymalnych poziomach na początku 2023 r. spadek zgodny z malejącą inflacją i rosnącymi oczekiwaniami spadku stóp procentowych

Wpływ wakacji kredytowych

- poniesiony koszt w 2022 r. to ok. 13 mld zł
- udział wartościowy kredytów objętych wakacjami w potencjalnym wolumenie ok. 70%
- w 2023 r. możliwa niewielka korekta szacunku kosztów, w bankach (+/-), zakładamy dodatkowy 1 mld zł
- możliwe przedłużenie na 2024 r. – będzie oznaczać nowe koszty

Sektor bankowy Prognoza na 2023 rok (1)

Koszty administracyjne

- w obszarze kosztów działania wzrost proporcjonalny do prognozowanego średniorocznego wskaźnika inflacji, z 42,9 mld zł w 2022 r. do 47,7 mld zł – 49,1 mld zł
- obciążenie podatkiem bankowym stosownie do zmian wolumenu aktywów objętych podatkiem, przy założeniu stałości proporcji tych aktywów do sumy bilansowej, koszt 4,6–5,0 mld zł
- obciążenie składkami na BFG obejmuje w roku 2023 wyłącznie wniesienie w I kwartale składek na fundusz restrukturyzacyjny banków – 1,455 mld zł, zgodnie z ogłoszoną decyzją Rady BFG. Wnoszenie składek na fundusz gwarancyjny banków zostało wstrzymane w wyniku decyzji podjętej w IV kwartale 2022 r. o obniżeniu docelowego poziomu zabezpieczenia gwarantowanych depozytów do 1,6%.

Koszty rezerw na ryzyko prawne

- istotny czynnik mogący wpłynąć negatywnie na wyniki banków w 2023 r. i w latach kolejnych
- koszty rezerw na ryzyko prawne związane z walutowymi kredytami mieszkaniowymi prognozowane w 2023 r. na poziomie 7,5 mld zł, ok. 1 mld zł wyższym niż rezerwy faktycznie utworzone w 2022 r.
- kwestie prawne związane z tymi kredytami pozostają nadal bez jednoznacznych rozstrzygnięć, zaś ugody z klientami nie zostały dotąd wdrożone na masową skalę,
- opinia Rzecznika Generalnego TSUE wydana w lutym br. jest negatywna dla banków i w przypadku podobnej sentencji orzeczenia TSUE, spodziewanego w II połowie 2023 r., sektor bankowy stanie w obliczu poniesienia wielomiliardowych kosztów. Będą one rozłożone w czasie, ale ich efekt będzie widoczny już w 2023 r. poprzez istotne zwiększenie rezerw,
- możliwe są również pewne zmiany legislacyjne forsowane przez KNF, mające na celu ograniczenie skutków spodziewanego orzeczenia TSUE dla sektora bankowego.

Stopa prowizji

- nieznaczne zmiany będące wypadkową obserwowanego dążenia do wzrostu przychodów z opłat i prowizji poprzez zmiany cenników i spadkiem przychodów w wyniku mniejszej aktywności.

4. Sektor bankowy

Wyniki prognoz scenariuszowych na 2023 rok

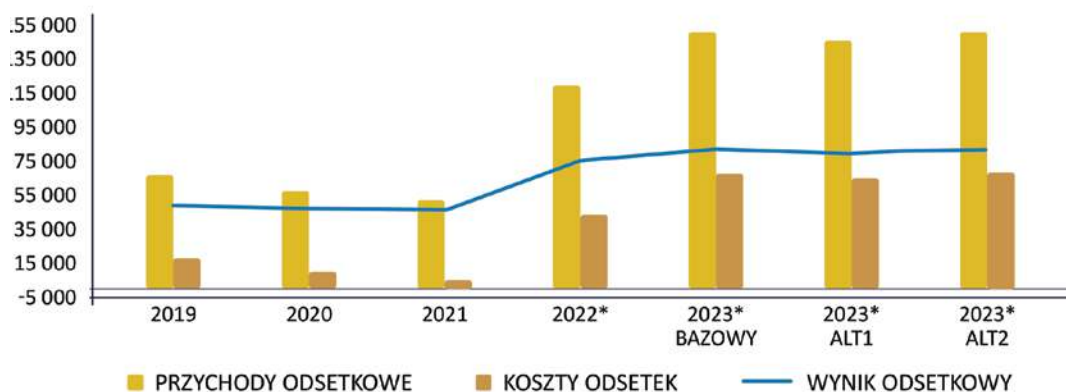
Tabela 5. Wyniki prognoz scenariuszowych na rok 2023 na tle rzeczywistych wyników w okresie 2021–2022

	2021 r.	2022 r.	Prognoza 2023 r.		
			Bazowy	Alt 1	Alt 2
Przychody z tytułu odsetek	51 093	119 352	149 736	144 695	150 685
– zmiana r/r	–9,9%	133,6%	25,5%	21,2%	26,3%
Koszty z tytułu odsetek	4 486	43 323	67 020	64 085	67 989
– zmiana r/r	–53,1%	865,8%	54,7%	47,9%	56,9%
Wynik z tytułu odsetek	46 608	76 029	82 716	80 610	82 696
– zmiana r/r	–1,1%	63,1%	8,8%	6,0%	8,8%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	17 159	18 456	18 393	17 712	19 660
– zmiana r/r	15,5%	7,6%	–0,3%	–4,0%	6,5%
Koszty działania	40 097	52 981	54 298	55 255	54 182
– zmiana r/r	2,0%	32,1%	2,5%	4,3%	2,3%
Odpisy z tyt. utraty wartości NPL	7 149	8 941	11 438	13 136	10 450
– zmiana r/r	–46,4%	25,1%	27,9%	46,9%	16,9%
Rezerwy - w tym odpisy z tyt. ryzyka prawnego	8 317	6 547	7 500	7 500	7 500
– zmiana r/r	51,3%	–21,3%	14,6%	14,6%	14,6%
Odpisy ogółem	15 466	15 488	18 938	20 636	17 950
– zmiana r/r	–17,9%	0,1%	22,3%	33,2%	15,9%
Zysk/strata z tytułu modyfikacji		–7 035	–1 000	–1 000	–1 000
– zmiana r/r			–85,8%	–85,8%	–85,8%
Zysk / strata netto	5 977	12 482	17 648	12 872	19 737
– zmiana r/r		108,8%	41,4%	3,1%	58,1%
ROE	3,09%	6,52%	8,84%	6,47%	9,87%
– zmiana r/r	3,2 p.p.	3,4 p.p.	2,3 p.p.	–0,1 p.p.	3,4 p.p.
ROA	0,23%	0,46%	0,64%	0,50%	0,68%
– zmiana r/r	0,2 p.p.	0,2 p.p.	0,2 p.p.	0,0 p.p.	0,2 p.p.
Kredyty dla przedsiębiorstw i kl. indywidualnych	1 147 893	1 132 284	1 131 731	1 088 185	1 175 284
– zmiana r/r	5,1%	1,4%	0,0%	–3,9%	3,8%
Aktywa ogółem	2 572 942	2 741 089	2 741 537	2 580 389	2 908 909
– zmiana r/r	9,5%	6,5%	0,0%	–5,9%	6,1%
Fundusze własne (bilansowe)	193 646	191 520	199 541	199 095	199 928
– zmiana r/r	–12,0%	–1,1%	4,2%	4,0%	4,4%
Fundusze własne (CRR)	217 956	217 665	226 618	226 112	227 058
– zmiana r/r	–7,1%	–0,1%	4,1%	3,9%	4,3%
Fundusze własne	234 681	217 956	201 082	201 082	201 082
– zmiana r/r		–7,1%	–7,7%	–7,7%	–7,7%
TRE	1 133 726	1 117 956	1 150 027	1 105 777	1 194 284
– zmiana r/r	2,1%	–1,4%	2,9%	–1,1%	6,8%
TCR	19,22%	19,47%	19,71%	20,45%	19,01%
– zmiana r/r	–1,9 p.p.	0,2 p.p.	0,2 p.p.	1,0 p.p.	–0,5 p.p.

Źródło: obliczenia własne

**Przychody,
koszty, wynik
odsetkowy**

- duża dynamika przychodów, solidne poziomy, największe w Alt2 (przeważa efekt dodatniej dynamiki kredytów nad nieco wyższymi stopami procentowymi w innych scenariuszach)
- znacznie większa dynamika kosztów
- w efekcie dynamika wyniku poniżej 10%

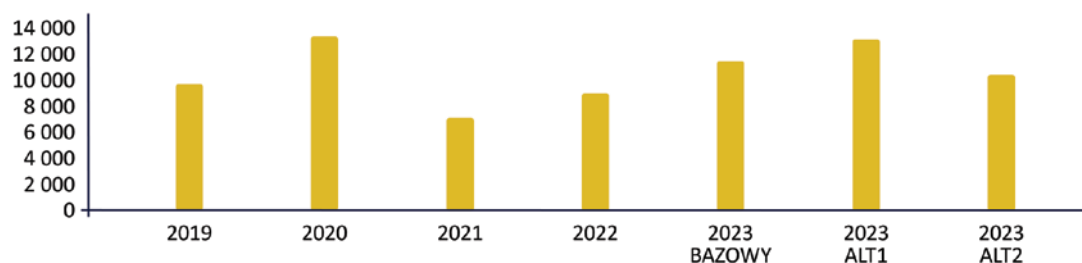
**5. Sektor bankowy
Proгноza na 2023 rok (2)**

Wykres 7. Przychody odsetkowe, koszty odsetek i wynik odsetkowy w latach 2019–2022 i w prognozie na 2023 r. (mln zł)

Źródło: obliczenia własne

**Wynik z tytułu
opisów
na straty
kredytowe**

- wyraźne wzrosty (28%–47%) w stosunku do 2022 r.
- w scenariuszu pesymistycznym wynik zbliżony do poziomu z 2020 r.

Wykres 8. Wynik z tytułu oczekiwanych strat kredytowych w latach 2019–2022 i w prognozie na 2023 r.

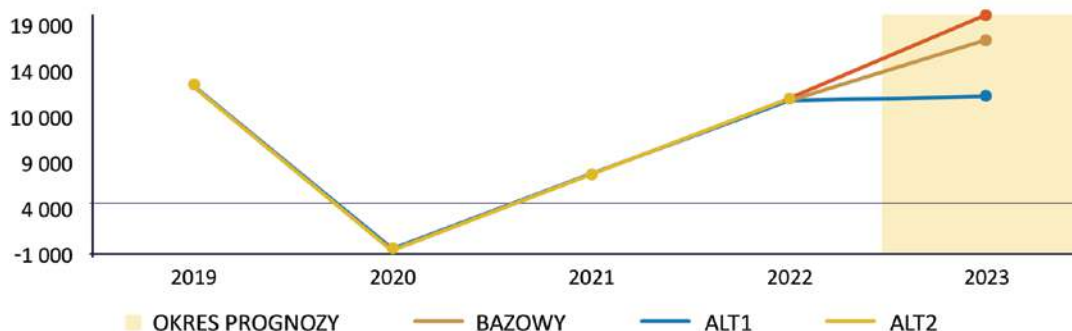
Źródło: obliczenia własne

Zysk i rentowność

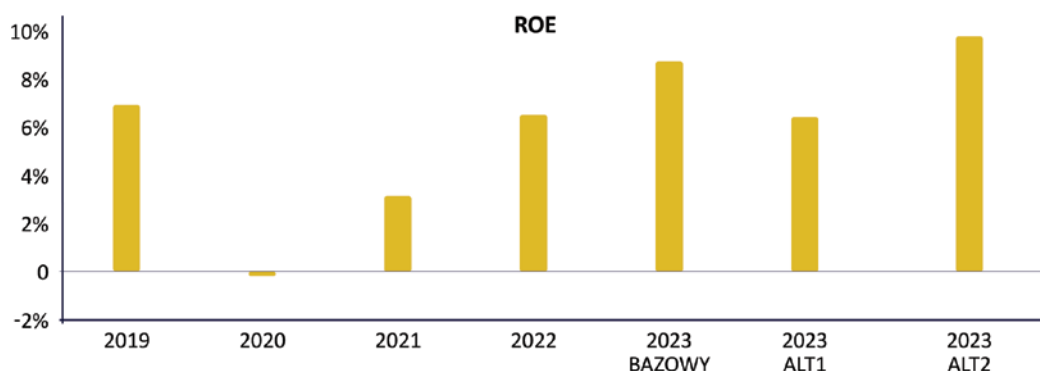
- wyniki nie gorsze niż w 2022 r.
- w scenariuszach bazowym i optymistycznym zysk istotnie większy niż w 2022 r. i wreszcie większy od czasów sprzed pandemii
- w scenariuszu pesymistycznym wynik na poziomie 2022 r. – gorszy wynik z tytułu strat kredytowych kompensowany wzrostem wyniku odsetkowego
- ROE w scenariuszu optymistycznym może sięgnąć poziomu niemal 10%

Sektor bankowy Proгноza na 2023 rok (2)

Wykres 9. Zys netto sektora bankowego w latach 2019–2022 i w prognozie na 2023 r. (mln zł)

Źródło: obliczenia własne

Wykres 10. ROE sektora bankowego w latach 2019–2022 i w prognozie na 2023 r.

Źródło: obliczenia własne

6. Komentarz

- Mimo perspektywy pogorszenia sytuacji gospodarczej, 2023 rok zapowiada się umiarkowanie pozytywnie dla sektora bankowego:
 - nadal wysokie poziomy stóp procentowych powinny zapewnić solidne przychody odsetkowe i w konsekwencji poprawę wyniku odsetkowego w relacji do 2022 r.;
 - w porównaniu z 2022 r. sektor nie poniesie kosztów wakacji kredytowych (korekty w tym obszarze będą miały niewielki zakres), przy założeniu, że nie zostaną one przedłużone na rok kolejny;
 - istotnie niższe będą obciążenia regulacyjne (brak wpłat na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców, System Ochrony Banków Komercyjnych i składek na fundusz gwarancyjny banków).

W efekcie, w każdym z rozważanych scenariuszy, zysk sektora nie powinien być gorszy niż w 2022 r., mimo pogorszenia wyniku z tytułu oczekiwanych strat kredytowych.

- Obserwowana jest powolna poprawa sytuacji kapitałowej banków w stosunku do okresu gwałtownych wzrostów stóp procentowych, co wynika z faktu ustabilizowania się rentowności obligacji i upływów terminów do wykupu obligacji skarbowych w portfelach banków. Przewidywany powolny spadek stóp procentowych powinien być czynnikiem wpływającym na wzrost wyceny obligacji i dalszy wzrost

kapitału z tytułu aktualizacji wyceny. Trzeba jednak pamiętać, że rosnący dług publiczny i brak perspektyw pozyskania środków z UE na realizację Krajowego Planu Odbudowy będą z kolei sprzyjać wzrostowi ryzyka inwestycyjnego w obligacje skarbowe i tym samym utrzymywać ich ceny na stosunkowo niskich poziomach. Dodatkowym czynnikiem ryzyka inwestycyjnego jest sytuacja w sektorze bankowym w USA, która wydaje się już powtarzać w Europie (Szwajcaria, Niemcy).

- Poziom adekwatności kapitałowej wydaje się dość bezpieczny, ale gdyby na skutek niepomyślnej sytuacji gospodarczej i politycznej pojawiła się konieczność zaabsorbowania znaczących strat kredytowych lub gdyby zmaterializowały się zdecydowanie wyższe koszty ryzyka prawnego z tytułu mieszkaniowych kredytów walutowych, bufor bezpieczeństwa mógłby się istotnie skurczyć. Właśnie kwestia wspomnianych kredytów stanowi największe zagrożenie dla sektora.
- W odniesieniu do funduszy własnych banków należy również mieć na uwadze, że polski sektor bankowy do końca bieżącego roku będzie musiał pozyskać fundusze własne i instrumenty zobowiązań kwalifikowalnych dla celów uporządkowanej restrukturyzacji (MREL) o wartości ok. 30 mld zł. Jest to kwota relatywnie wysoka i pozyskanie takich kapitałów w krótkim czasie, po umiarkowanym koszcie w warunkach wysokich rentowności i istotnego ryzyka inwestycyjnego, nie będzie łatwym zadaniem.

7. Porównanie scenariusza bazowego bieżącej prognozy ze scenariuszem bazowym prognozy poprzedniej

Tabela 6 stanowi formalne porównanie scenariusza bazowego bieżącej prognozy ze scenariuszem bazowym prognozy przedstawionej w raporcie WIB PAB 20/2022 z grudnia 2022 r.

Tabela 6. Aktualna prognoza wyników za rok 2023 a poprzednia prognoza

Prognoza wyników za rok 2023 (dane w mln zł)	Prognoza aktualna (Wariant Bazowy)	Prognoza - Raport 3q'2022 (Wariant Bazowy)*	Różnica prognoz	Różnica %
Przychody z tytułu odsetek	149 735,9	133 166,5	16 569,4	12,4%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	25,5%	15,6%		
Koszty z tytułu odsetek	67 019,9	64 205,5	2 814,4	4,4%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	54,7%	48,8%		
Wynik z tytułu odsetek	82 716,0	68 961,0	13 755,0	19,9%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	8,8%	-4,3%		
Wynik z tytułu opłat i prowizji	18 392,6	17 321,0	1 071,6	6,2%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	-0,3%	-5,0%		
Koszty działania	54 297,7	48 562,2	5 735,5	11,8%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	2,5%	-1,2%		
Odpisy z tytułu utraty wartości NPL	11 438,4	16 751,7	-5 313,3	-31,7%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	27,9%	24,7%		
Odpisy z tyt. ryzyka prawnego	7 500,0	7 500,0	0,0	0,0%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	14,6%	16,3%		
Odpisy ogółem	18 938,4	24 251,7	-5 313,3	-21,9%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	22,3%	22,0%		
Efekt wakacji kredytowych	-1 000,0	-2 000,0	1 000,0	-50,0%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	-85,8%	-77,3%		
Zysk / strata netto	17 648,3	4 548,1	13 100,2	288,0%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	41,4%	-5,6%		
Aktywa	2 741 536,9	2 686 174,9	55 362,0	2,1%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	0,0%	-2,1%		
ROE	8,84%	2,50%	6,35 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	5,76 p.p.	-0,1 p.p.		
ROA	0,64%	0,17%	0,47 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	0,41 p.p.	0,0 p.p.		
Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	1 131 731,1	1 166 666,3	-34 935,2	-3,0%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	-0,2%	-2,3%		
Fundusze własne	226 618,0	216 170,5	10 447,5	4,8%
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	4,0%	-0,4%		
Współczynnik TCR	19,71%	18,53%	1,18 p.p.	
<i>Zmiana względem poziomu z 2022 r.</i>	0,2 p.p.	0,4 p.p.		

* Zmiany względem poziomu przewidywanego za rok 2022
Źródło: Obliczenia własne

**Podstawowe
różnice między
prognoząmi
oraz ich
konsekwencje**

- przewidywany niższy spadek wolumenu kredytów, skutkujący wyższą sumą bilansową,
- wyższe przychody odsetkowe przekładające się na korzystniejszy wynik z tytułu odsetek (przy nieznacznie wyższym oszacowaniu kosztów z tytułu odsetek),
- niższa skala wykorzystania wakacji kredytowych,
- niższy koszt ryzyka kredytowego wobec niższej oceny skali zagrożeń (wynikającej z obserwowanych odpisów na straty kredytowe za rok 2022 na poziomie 53% prognozy),
- wyższe oszacowanie funduszy własnych, stanowiących podstawę oceny adekwatności kapitałowej (pozytywny skutek ustabilizowania się wyceny portfeli obligacji skarbowych i redukcji strat z tytułu tej wyceny poprzez odpisy z kapitału, obserwowanej w danych bilansowych z IV kwartału 2022 r.).
- znacząco wyższy poziom przewidywanego zysku netto (17,6 vs. 4,5 mld zł),
- odpowiednio wyższe stopy zwrotu z kapitału (ROE: 8,8% vs. 2,5%, ROA: 0,64% vs. 0,17%).

Raport przygotowany na zlecenie Fundacji
Warszawski Instytut Bankowości

PROGRAM
ANALITYCZNO
BADAWCZY